

4 SOIHTU

1976 Sosialistisen Opiskelijaliiton julkaisu - 40. vuosikerta

Hallituskysymys

Kuntien talous

**Taru "palkka-hinta-
kierteestä"**

Opintotukiliike

4 SOIHTU

1976 Perustettu 1931

JULKAISIJA SOSIALISTINEN OPISELIJALIITTO

SISÄLLYS

Lukijalle	1
Hallituskysymyksestä Seppo Toiviainen	2
Kunnallistaloudesta Matti Sihto	19
Taru "Palkka-hinta-kierteestä" Hasse Lange	29
KOMMENTTEJA	
Mitä on maatalouden ylituotanto? Tapani Mauranen, Lasse Jaakkola	44
RAPORTTEJA	
SAK:n edustajakokous Seppo Laine	47
Raportti opintotukikamppailusta Jukka Lehto	52
Fasismien vastainen rintama Chilessä Alfonso Padilla	58
Suuntana Moskovan Olympiakisat 1980 Kimmo Aaltonen	66
KIRJOJA	
Sosialismin taloustiede — kirjallisuuskatsaus osa II Pekka Sutela	71
Maatalouden tutkimusta Marja Holmila	80
Luonnontieteen filosofisia kysymyksiä Kimmo Sarje	84
Johdatusta marxismin opiskeluun Pertti Kaihovaara, Kimmo Sarje	87
POLIITTINEN KALENTERI 16. 3.—30. 6. 1976	88
Svensk resumé, English Summary, Русское резюме	95

Toimitus

Jukka-Pekka Takala (vastaava), Pertti Rovamo (toimitussihteeri), Juhani Artto, Christian Blom, Jukka Heiskanen, Pertti Honkanen, Ilpo Koskikallio, Pekka Kosonen, Timo Kytäjä, Raimo Lovio, Kiti Luostarinen, Reijo Miettinen, Kari Toikka.

Graafinen asiantuntija: Mika Launis.

Levikki: Erkki Metsälampi.

Toimitus ja konttori

3. linja 7 b 37 00530 Helsinki 53 puh. (90) 736 112

Tilaushinnat

Vuosikerta 1977 (6 numeroa)

- kotimaahan 42.—
- ulkomaille 60.—
- tukitilaus 100.—

Tilaus tästä numerosta vuoden loppuun (3 numeroa) 17.10.

Tilaukset ps-tilille 762 69—4, korttiin nimi, osoite ja merkintä "Soihdun tilaus"

Osoitteenmuutoksen

pyydämme lähettämään lehden konttoriin. Se astuu voimaan kahden viikon kuluttua. Emme vastaa väärään osoitteeseen tilatun lehden jälleenlähettämisestä.

Lukijain kannanotot

ja toivomukset lehden sisällön suhteen ovat tervetulleita. Lähettäkää toimituksen osoitteeseen. Pyydämme lähettämään myös lehden ulkoasua ja mahdollisia painoteknisiä puutteita koskevat huomautukset.

Kirjapaino Sanan Tie, Tampere

Lukijalle

Jokainen askel maailman kommunistisen liikkeen lujittumisen suuntaan näyttää synnyttävän vastaavan määrän porvarillisia yrityksiä selittää tapahtumat liikkeen umpikujaksi, hajaannukseksi tai vararikoksi. Niinpä kesäkuun lopulla Berliinissä pidetystä Euroopan kommunististen ja työväenpuolueiden kokouksesta, joka lujitti merkittävästi maanosan kommunistien yhtenäisyyttä, porvaristo yrittää kaikin tavoin löytää "voittajia" ja "häviäjiä", samalla kun se tietysti vaikenee kokouksen yksimielisesti hyväksymästä imperialisminvastaisesta toimintaohjelmasta. Mutta mikään kommunistipuolue ei ole suostunut kantamaan porvariston tyrkyttämää "eurokommunismien" kylttiä. Missään asiakirjassa ei tuoda esiin kunkin puolueen oikeutta oman maansa vallankumouksen tien määrittelyyn muka suurena uututena vaan ikivanhana kommunistisen liikkeen periaatteena. Missään kokouksen päätöksissä ei luovuta marxismi-leninismien oikeaksi osoittautuneista yleistyksistä; päinvastoin kokouksessa korostettiin voimakkaasti kommunistien yhteistä aatteellista perintöä, samalla kun kokous osoitti Euroopalle rauhan ja turvallisuuden tien.

Yksi kysymys, josta kommunistisella liikkeellä on varsin rikas teoreettinen perintö, on kysymys kommunistien osallistumisesta hallitukseen kapitalistisessa maassa. Tässä numerossamme Seppo Toivianen hahmottaa tämän perinnön pääpiirteet ja osoittaa, että juuri niiden valossa on eriteltävä myös Mieltusen hallitusta.

Kunnallisvaalien alla ei ole puutetta hyvistä lupauksista, mutta ei myöskään, eikä edes työväenliikkeessä, sellaisista kunnalliselämän kuvauksista, joissa enemmän tai vähemmän häveliäästi verhottuna ytimenä on se, että saadakseen parempia palveluksia työtätekevien on niistä myös enemmän maksettava — vaikkapa korotetun veroäyrin muodossa. Matti Sihto selostaa tässä numerossa kunnallistalouden tosi kuvaa, joka on aivan erilainen: kuva luokkataistelusta.

Yhtä varmasti kuin kesää seuraa syksy, seuraa syksyn tulopoliittisia tarkistusneuvotteluja vuorineuvoksettarien ja "taloustieteilijöiden" — ja muutaman ay-johtajankin — manailu palkankorotusten inflaatiovaikutuksesta. Ei se kuitenkaan ole työmies, joka inflaatiomyllyä pyörittää kapitalismissa edes sen nykyvaiheessa. Muun muassa tämä osoitetaan artikkelissamme "palkka-hinta-kierteestä".

Hallituskysymyksestä

Seppo Toiviainen

Hallituskysymys — kysymys kommunistien osallistumisesta ei-sosialistisiin hallituksiin — on teoreettisessa keskustelussa ollut suhteellisen vähän esillä esim. parlamenttikysymykseen nähden. Tämä johtuu ensi sijassa muutoksista historiallisessa tilanteesta. Parlamenttikysymys oli erittäin keskeinen Kominternin ja kansainvälisen kommunistisen liikkeen muotoutumisessa. Kominternin aikana käsiteltiin paljon myös hallituskysymystä, mutta tunnettuja kansanrintaman ajan tapauksia lukuunottamatta kommunistien osallistuminen ei-sosialistisiin hallituksiin ei vielä laajassa mitassa muodostunut konkreettiseksi mahdollisuudeksi. Toisen maailmansodan jälkeen syntyneessä tilanteessa asiaan laita oli jo aivan toinen; vuosina 1945—1950 kommunistit osallistuivat hallitukseen 21 valtiossa. Ja tällä hetkellä hallitukseen osallistumisen probleema on uudestaan esillä mitä laajimmissa mittasuhteissa. Syy kommunistien laajentuneille mahdollisuudelle osallistua ei-sosialistisiin hallituksiin on uusissa olosuhteissa, sosialismin eduksi kasvaneen kansainvälisen voimasuhteen, kapitalismin kriisin syvenemisen sekä valtiomonomopolistisen järjestelmän taloudellisen ja poliittisen epävakaisuuden olosuhteissa.

Hallituskysymys on todella päivänpolttava tällä hetkellä useissa kehittyneen kapitalismin maissa. Eikä keskustelua käydä pelkästään kommunistisen liikkeen sisällä, vaan ennen kaikkea kommunistisen liikkeen ulkopuolella on asiasta ennennäkemättömän vilkas keskustelu. Kantansa ovat lausuneet paavi ja Kissinger, Agnelli ja Brzezinski, Kreisky, Palme ja Sosialistinen internationaali, Giscard ja Schmidt, kymmenet sanoma- ja aikakauslehdet... Porvarillisten ja oikeistososialidemokraattisten poliitikkojen keskuudessa ilmenee kaksi ristiriitaista kantaa; toiset kannat-

tavat kommunistien osallistumista ja toiset vastustavat. Mutta tämä eroavuus, joka on tosiasia, ei suinkaan ole suoranaisesti sama kuin edistyneen ja taantumuksen välinen ero. Kissinger sanoi äskettäin Tukholman lentokentällä, siihen tapaan, että hänen ja Palmen välillä oli ollut ero kysymyksessä kommunistien osallistumisen sallittavuudesta, mutta että he kumpikin itse asiassa uskoivat samaan "dominoteoriaan"; Kissinger oli pelännyt dominon kulkevat idästä länteen, Palme oli toivonut sen kulkevan lännestä itään. Samantekevää, olivatko Kissinger ja Palme todella käyneet tällaisen keskustelun. Itse lausunto osoittaa terävästi, että vähintään yhtä tärkeä kuin kanta kommunistien osallistumisen sallittavuuteen on tämän kannan takana oleva perustelu. Kommunistien osallistumista vastustavat porvarilliset ja oikeistososialidemokraattiset poliitikot pelkäävät kommunistien hallituksessa toimivan sosialismin saavuttamisen puolesta, kommunistien osallistumista toivovat taas laskelmoivat sillä, että tätä kautta kapitalismi vakiintuu ja kommunistit luopuvat marxismi-leninismien peruskatsomuksista. Kummankin kannan esittäjät osoittavat näin, mihin he luottavat kommunistisessa liikkeessä — siihen, että kommunistit ovat sitoutuneet saavuttamaan lopullisen päämääränsä: luokkataistelun käymisen loppuun saakka ja luokkien hävittämisen.

Vaikka hallituskysymys tällä hetkellä onkin päivänpolt-tavan ajankohtainen, ei se silti ole mikään uusi kysymys, eikä ole oikeutettua kohdella sitä sellaisena. Kommunistisella liikkeellä on laaja kokemus hallitukseen osallistumisesta sekä kapitalismin oloissa että siirtymäkaudella. Asia on pikemminkin niin, että koska hallituskysymys on tällä hetkellä mitä ajankohtaisin kysymys, on se samalla ja juuri siitä syystä mitä periaatteellisin problema. Minään pelkkänä "päivänkysymyksenä" ei hallitukseen osallistumisen problemaa voida asettaa. Eikä se myöskään ole mikään erillinen kysymys, jonka ratkaisemisen metodi eroaa muiden poliittisten kysymysten ratkaisemisen tavasta. Päinvastoin. Kysymys on myös hallitukseen osallistumista arvioitaessa vallankumouksellisen periaatteellisuuden ja tak-tisten päivänvaatimusten yhdistämisestä. Jos tämä yhdistäminen jätetään suorittamatta ja hallitukseen osallistuminen — tai osallistumisesta pidättäytyminen — jää käsittelemättä tältä pohjalta, on edessä vain vajoaminen joko näköalattomaan reformismiin tai lahkolaiseen seikkailupoliitiikkaan.

Maassamme on Miettusen hallitus, johon kommunistit osallistuvat puoluetta halvauttaneen äänestyspäätöksen jälkeen. Konkreettisen hallitustilanteen konkreettinen erittely on tällä hetkellä luonnollisesti mitä keskeisin tehtävä SKP:n tilan ja tulevaisuuden kannalta. Mutta samalla voi-

daan sanoa, ettei hallituskysymys ole tärkeä ainoastaan konkreettisesti vaan myös teoreettisesti. Teoreettista keskustelua ei puolueessamme tästä asiasta ole ollut ainakaan liian paljon. Tässä kirjoituksessa rajoitutaan tarkastelemaan eräitä hallituskysymyksen periaatteellisia lähtökohtia.

1.

Marxismi-leninismi antaa suuren arvon historiallisen kokemuksen erittelylle. Kokemuksen teoreettinen omaksuminen ja yleistäminen on kaikkein tärkeimpiä teorian kehittämisen teitä. Tätä kautta teoria kehittyä ja kykenee askel askelelta täyttämään käytännön sille asettamat vaatimukset. Kokemusta ei tietenkään voi koskaan kopioida suoraan, se on selvä. Mutta yhtä selvää on myös, että jollei kokemusta haluta yleistää, joudutaan periaatteessa sama kokemus hankkimaan yhä uudestaan ja uudestaan, joudutaan jatkuvasti törmäämään kaikkiin tilanteisiin täysin "uusina" tilanteina. Tietty paradoksi on siinä, että SKP:llä on viime vuosilta poikkeuksellisen runsaasti kokemusta osallistumisesta ei-sosialistisiin hallituksiin mutta hyvin vähän kollektiivista kokemusten arviointia, yleistämistä ja hyväksikäyttöä.

Olemassa oleva kokemus kommunistien osallistumisesta ei-sosialistisiin hallituksiin yleensäkin on runsas ja monipuolinen. Kuitenkaan ei hallituskysymystä käsiteltäessä voida tietenkään rajoittaa pelkästään tähän konkreettiseen kokemukseen, vaan lähtökohdaksi on asetettava ne periaatteet, joiden pohjalta koko kysymys marxismi-leninismissä asettuu. Vuoden 1905 vallankumousprosessin yhteydessä Lenin asetti hallituskysymyksen sekä teoreettisesti että poliittisen käytännön kannalta tavalla, jolla on kestävä merkitys siitä huolimatta, etteivät bolševikit tuolloin osallistuneet hallitukseen eivätkä siis itse hankkineet käytännön kokemusta. Tältä leniniläiseltä perustalta Lokakuun kokemusten välityksellä Komintern asetti hallituskysymyksen ensin 1920-luvulla ja uudestaan 1930-luvulla. 1940-luvulla tapahtuu valtava kokemusten määrän kasautuminen. Tähän päivään mennessä kokemus on laajentunut ei ainoastaan määrällisesti vaan myös laadullisesti; kommunistit ovat hankkineet kokemusta osallistumisesta erityyppisiin ei-sosialistisiin hallituksiin kehittyneen kapitalismin maissa, vähemmän kehittyneissä maissa sekä erilaisissa vallankumouksellisissa siirtymäkauden hallituksissa. Tästä kokemusten runsaudesta ovat johdettavissa kommunistien hallitukseen osallistumisen luonne, edellytykset ja tehtävät. Kokemusten mekaaninen luettelointi tai mielivaltainen valikointi ei tietenkään riitä tuottamaan pätevää toimintaohjetta. Tarvitaan mittapuu, jonka kautta kokemusten logiikka asettuu,

joka estää mekaanisuuden ja mielivaltaisuuden vaaran. Tämä mittapuu on puolestaan marxilais-leniniläinen teoria, erityisesti politiikan teoria.

Jotta kommunistien periaattellinen linja hallituskysymykseen, saadut kokemukset ja niiden kautta saavutetut täydennykset itse teoriaan voitaisiin tyydyttävästi asettaa, on edellytettävä näiden kysymysten käsittelyä historiallisesti, konkreettisesti, yhteydessään, etenevässä kasvussaan. Tässä yhteydessä ei kuitenkaan ole mahdollista käsitellä hallituskysymyksen historiallista muotoutumista ja kehitystä koko laajuudessaan. Historiallinen tarkastelutapa on joka tapauksessa välttämättömyys; on asetettava ne historian vaiheet, etapit, joiden kautta koko vallankumouksellinen liike, sen mukana myös hallituskysymys, on kehittynyt. Seuraavassa tarkastellaan hallituskysymyksen kehittymistä neljän historiallisen jakson puitteissa. Nämä jaksot ovat 1848—1905, 1905—1917, 1917—1945 ja vuodesta 1945 nykypäivään. Näiden kausien rajapyykkeinä ovat vallankumousprosessin eteneminen, kansainvälisessä voimasuhteessa tapahtuneet muutokset ja myös muutokset subjektiivisessa tekijässä. Tässä on rajoituttava lähinnä näiden kausien esillenostamiseen tinkien niiden konkreettisesta sisällöstä.¹

Kausi 1848—1905. On yleisesti tunnettua, että Marx ja Engels vastustivat osallistumista hallitukseen vuoden 1848 vallankumousprosessin yhteydessä. Ja yhtä yleisesti on tunnettua kuten Lenin myöhemmin totesi, ettei tämä merkinnyt Marxille ja Engelsille "abstraktia periaatetta", vaan se perustui työväenluokan organisaation tuonaikaiseen heikkouteen; joukkopuolueet eivät olleet vielä muodostuneet, vallankumoukselliset toimivat poliittisesti järjestäytyneinä vasta vallankumouksellisissa kerhoissa. 1870-luvulla Marx ja Engels pitivät mahdollisena hallitukseen osallistumista eräissä maissa tilanteessa, jossa vallankumouksellisdemokraattinen hallitustyyppi oli mahdollinen. Sanalla sanoen, hallituskysymys ei tällä kaudella ole objektiivisesti eikä subjektiivisesti ajankohtainen kysymys.

Tiettyä käännettä ja hallituskysymyksen ajankohtaistumista, joskin negatiivisessa mielessä, merkitsee vuosi 1899, jolloin Millerand Ranskassa menee taantumukselliseen hallitukseen antaen samalla nimen "millerandismille", "ministerisocialismille". On vain johdonmukaista, että Bernstein, joka pari vuotta aikaisemmin oli lyönyt työväenliikkeen ja sen vallankumouksellisen päämäärän irti toisistaan asettuen

1. Laajemmin hallituskysymyksen historiasta esim. Krivogus, Kommunistit ja hallituskysymys. Sosialismin teoria ja käytäntö 41, 1975; Marjut Helminen, Kommunistit ja hallituskysymys. SOL:n Helsinki 1976.

syntymässä olevan revisionismin kärkeen, antoi tukensa Millerandille. Päivänpolitiikan ylivalta vallankumouksellisesta päämäärästä, työväenluokan todellisten etujen korvaaminen hetken eduilla, kritiikitön suhtautuminen reformeihin, usko luokkien yläpuolella olevaan valtioon — tässä on ministerisocialismin olemus, tässä on hallituskysymyksen reformistinen ratkaisu. Se jää perinnöksi kaikille sosiaalireformisteille ensimmäisestä maailmansodasta nyky-päivään saakka.

Maolaiset eivät ajattelussaan ole itse asiassa edenneet tätä vaihetta pitemmälle. Kun Suomen maolaiset tänä keväänä levittivät suurimmissa kaupungeissa lentolehtisiään, jotka suuntautuivat sekä Miettusen hallitusta että ennen kaikkea SKP:tä vastaan, kävi jälleen kerran ilmi, että maolaiset osoittavat pitävänsä k a i k k e a hallitukseen osallistumista kapitalistisessa maassa "ministerisocialismina". Tämä on vain tyyppillinen osoitus maolaisesta seikkailupolitiikasta, demokratian puolesta käytävän taistelun hukkumisesta pois, epämääräisestä ihmeenodotuksesta, viime kädessä uskosta kansalaissotaan ainoana sosialismiin johtavana tienä. Ministerisocialismin ja hallitukseen osallistumisen välille ei kuitenkaan voida panna yhtäläisyysmerkkejä. Kommunistien mielestä ei hallitukseen osallistuminen sellaisenaan ole ratkaiseva tekijä, vaan hallituksen tyyppi, osallistumisen ehdot ja kommunistien vallankumouksellisen toimintalinja sekä hallituksessa että sen ulkopuolella.

Kausi 1905—1917. Tässä vaiheessa tapahtuu varsinaisesti hallituskysymyksen konkreettinen synty ja muotoutuminen. Porvarillis-demokraattinen vallankumous Venäjällä avasi sosialidemokraateille mahdollisuuden osallistua hallitukseen. Lenin totesi siirrytyn uuteen aikakauteen, "poliitisten järkytysten ja vallankumousten aikakauteen", joka edellyttää valmistautumista taisteluun ei ainoastaan alhaalta vaan myös ylhäältä käsin. Leninin kanta hallitukseen osallistumisen mahdollisuuksista ja rajoista liittyy erottamattomasti hänen porvarillis-demokraattisen vallankumouksen käsitteeseensä. Porvarillis-demokraattinen vallankumous merkitsee porvarillis-demokraattisten tehtävien ratkaisua proletaarisin menetelmin, se edellyttää työväenluokan hegemoniaa taistelussa ja pyrkimystä "vallankumouksellis-demokraattiseen diktatuuriin" siirtymämuotona porvarillisen herruusjärjestelmän ja sosialismin välillä.

Lenin esittää osallistumiselle väliaikaiseen vallankumoushallitukseen kaksi tarkoitusta, taistelun vastavallankumouksellisia yrityksiä vastaan ja taistelun työväenluokan etujen puolesta. Näin ollen hänen asettamansa hallitustyyppi on mitä puhtaaimmin vallankumouksellis-demokraattinen hallitus. Lenin ja VSDTP:n 3. edustajakokous olivat käsitelleet

hyvin tarkkaan niitä ehtoja, joiden varassa osallistumisen hallitukseen on toteuduttava. Tällaisia olivat puolueen valvonta ministereihinsä nähden, jatkuva pitäytyminen lopulliseen päämäärään, sosialistiseen vallankumoukseen, ja toiminta sen puolesta; edelleen puolueen täydellinen itsenäisyys muihin hallitusosapuoliin nähden, joukkoliikkeen enisijaisuus jne. Nämä ehdot ja itse kysymyksenasettelun tapa eivät ole menettäneet hitustakaan ajankohtaisuuttaan myöhemmissä vaiheissa. Tässä on ennen kaikkea korostettava kysymyksenasettelun tapaa. Lenin ei todellakaan pitänyt hallitukseen osallistumista kohtalonkysymyksenä. Todettuaan sosialidemokraattien osallistumisen väliaikaiseen vallankumoushallitukseen periaatteellisesti sallituksi hän jatkoi: "Mutta onhan itsestään ymmärrettävää, että kysymys periaatteellisesta sallittavuudesta ei vielä ratkaise kysymystä käytännöllisestä tarkoituksenmukaisuudesta."² Vaikka ulkoiset tekijät olisivat suotuisat ja puolue sisäisesti kypsä, ei siitä automaattisesti seuraa välttämättömyys osallistua hallitukseen.

Kysymys ei ole ainoastaan periaatteellisesta sallittavuudesta vaan myös käytännöllisestä tarkoituksenmukaisuudesta, periaatteellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden yhdistämisestä kussakin konkreettisessa tilanteessa.

Pääkysymys on aina liikkeen lopullisen päämäärän edistäminen ja vallankumouksellisen toimintalinjan säilyttäminen niin hyvin hallituksen ulkopuolella kuin hallitukseen osallistuttaessakin. Kommunistisessa liikkeessä on vakiintunut sanonta, että periaatteiden tiukkuus ja taktinen joustavuus vastaavat toisiaan ja edellyttävät toisiaan. Hallituskysymys ei tee tässä suhteessa mitään poikkeusta.

Kausi 1917—1945. Tässä vaiheessa on tapahtunut lopullinen repeämä työväenliikkeessä ja samalla myös suhtautumisessa hallituskysymykseen. Sosialidemokratian reformistinen ja kommunistien vallankumouksellinen linja astuivat eroon toisistaan. Saksassa ja eräissä muissa maissa sosialidemokratia osallistuu 1920-luvun taitteessa vastavallankumouksellisiin hallituksiin, eikä minään ulkokohtaisena koristeena vaan aktiivisena tekijänä.

Komintern asettaa 4. kongressissaan tunnuksen työväenhallituksesta — vaihtoehtoisesti työväen- ja talonpoikaishallituksesta — siirtymämuotona kapitalismista sosialismiin. Tämä on johdonmukainen jatko Kominternin 3. kongressissa muotoillulle yhteisrintamataktikalle, joka perustuu Lokakuun vallankumouksen ja Länsi-Euroopan vallankumousliikehännän kokemukselle uudessa tilanteessa. Ja sitten, vuonna 1935 esittää Kominternin 7. kongressi vaatimuksen kansanrintamasta ja kansanrin-

tamallituksesta. Kansanrintamahallitus kokoaa kaikki demokraattiset voimat taisteluun fasismia ja sodanuhkaa vastaan. Kansanrintamahallituksen merkitys — joka ei rajoitu vain 1930-luvulle Espanjaan, Chileen tai Ranskaan, vaan saa uutta syvyyttä toisen maailmansodan päättyessä — on yleisesti tunnettu. Tässä on syytä korostaa kahta seikkaa. Ensiksikin, kysymys ei ollut vain yhteistyöstä ylhäällä, vaan kansanrintaman perustana oli yhteistyö alhaalla, joukkoliike demokratian puolesta. Toiseksi, vaikka kansanrintama olikin luonteeltaan puolustuksellinen eikä välttämättä edellytetty siirtymävaiheen muodostumisesta, kuten työväenhallituksen aikana, sisälsi kansanrintama vaatimuksia ja tehtäviä, jotka kasvoivat porvarillisen demokratian rajojen yli; niinpä edellytettiin monopolien vallan rajoittamista, joukkojen valvonnan laajentamista ja jopa kansan aseistamista.

Vuoden 1945 jälkeinen kausi. Kansandemokraattiset vallankumoukset Euroopassa ja sosialistisen maailmanjärjestelmän muodostuminen merkitsevät harppauksellista muutosta kansainvälisessä voimasuhteessa. Parissa kolmessa vuodessa kommunistit saavat enemmän kokemusta hallitukseen osallistumisesta kuin aikaisempina kausina yhteensä. Tässä yhteydessä ei ole mahdollista puuttua siihen runsaaseen kokemukseen, jonka kommunistit saivat hallitukseen osallistumisesta kansandemokraattisissa vallankumouksissa. Kommunistien hallitukseen osallistumisen luonne ja aste sekä menetelmät vaihtelivat runsaastikin eri kansandemokraattisissa vallankumouksissa aina Bulgariasta Tšekkoslovakiaan, Unkarista DDR:ään. Eroista huolimatta yhteisiä piirteitä olivat itsenäisen linjan säilyttäminen, aloitteellisuus, joukkoliikeperusta ja taistelu sosialistisen vallankumouksen puolesta.

Vuosina 1945—1950 kommunistit osallistuivat hallitukseen 21 valtiossa, joista 15 jäi kapitalistiseksi, näiden joukossa Suomi. Näillä hallituksilla oli aluksi hyvin mittavia tehtäviä fasismien jäänteiden kirkemisessä pois, monopolien vastaisessa taistelussa ja demokraattisten oikeuksien laajentamisessa, mutta imperialismiin käynnistämä kylmä sota merkitsi jyrkkää käännettä. Perustavanlaatuiset tehtävät jäivät suorittamatta ja kommunistit puhdistettiin hallituksista, ennen kaikkea hallitusten sisältä päin. Nämä hallitukset eivät olleet samanlaisia vallankumouksellisdemokraattisia hallituksia kuin kansandemokratian maissa. I. M. Krivogus määrittelee näiden hallitusten tyyppin ”antifasistiseksi porvarillis-demokraattiseksi”.³ Sodanjälkeisellä ajalla kommunistit ovat osallistuneet edelleen useissa nuorissa maissa erilaisiin demokraattisen yhteistyön hallituk-

siin, jotka ratkaisevat kansallisen vallankumouksen, anti-imperialistisen taistelun ja demokraattisen edistyksen tehtäviä. Ja tällä hetkellä, kuten todettu tilanne on se, että useissa Länsi-Euroopan maissa kommunistien osallistuminen hallitukseen kaiken aikaa roikkuu ilmassa.

2.

Hallitukseen osallistumisen periaatteet ja edellytykset ovat hahmottuneet edellä. Ne voidaan koota seuraavasti:

1. Lähtökohtakysymyksen muodostaa kysymys hallituksen luonteesta, hallitustyyppistä. Sellaista hallitusta, johon kommunistien osallistuminen on "periaatteellisesti sallittavaa", voidaan luonnehtia demokraattisen tyyppin hallitukseksi. Demokraattisen hallituksen luonne vaihtelee maan taloudellisen kehitystasoon ja konkreettisen poliittisen tilanteen mukaan. Kysymys voi olla porvarillis-demokraattisesta hallituksesta, kansallis-demokraattisesta hallituksesta, vallankumouksellisdemokraattisesta hallituksesta jne. Kysymys demokratiasta, taistelu demokratiasta, on joka tapauksessa hallituspolitiikan polttopiste. Kehittyneissä kapitalistisissa maissa tämä merkitsee taistelua antimonopolistisen demokratian luomiseksi; tämä johtuu siitä marxilais-leniniläisestä arviosta, että kehittyneen kapitalismin maissa sosialismi on saavutettavissa vain antimonopolistisen demokratian kautta. Tämä ei merkitse, että kommunistit voivat osallistua vain siirtymäkauden hallituksiin. Mutta se merkitsee välttämättä taistelua tähän suuntaan. Demokratian laajentaminen on pelkkä fraasi, ellei sitä ole sidottu monopolipääoman vallan rajoittamisen tehtäviin.

Luonnollista on, ettei demokraattisen hallituksen muodostaminen ole mahdollista missä tahansa mielivaltaisessa tilanteessa; pelkästään edistysellisten voimien tahdosta se ei ole riippuvainen. Kansainvälisen voimasuhteen kehitys vaikuttaa tilanteen muodostumiseen olennaisella tavalla. Edelleen näihin ulkoisiin ehtoihin on luettava mukaan poliittisen kriisin olemassaolo, joka mahdollistaa edistysellisen vaihtoehdon esittämisen, sekä nousevan joukkoliikkeen olosuhteet, jotka mahdollistavat tämän vaihtoehdon toteuttamisen.

2. Vaikka hallituksen tyyppin asettaminen onkin lähtökohtakysymys, on se sellaisenaan vielä abstrakti ja riittämätön ratkaisuperusta. Tärkeä konkreettoisointitehtävä on selvittää hallituksen paikka valtiokoneistossa ja koko yhteiskunnallis-poliittisessa järjestelmässä. Tähän kuuluu hallituksen suhteen

selvittäminen eri instituutioihin: parlamenttiin, hallintokoneistoon, armeijaan, joukkotiedotusvälineisiin jne. Tehtävä ei ole keskeinen ainoastaan sen vuoksi, että hallituksen suhde näihin instituutioihin on hyvinkin eri tavalla muotoutunut eri maissa, vaan myös ja ennen kaikkea sen vuoksi, että nämä suhteet muodostuvat yhä tärkeämmiksi prosessin edetessä ja niissä voi tapahtua nopeita muutoksia luokkataistelun kuluessa. (Ajatelkaamme esim. armeijan roolista saatuja kokemuksia Portugalissa ja Chilessä.) Edelleen: konkretisointi edellyttää itse hallitusko-
~~ko~~ ~~on~~ ~~panon~~ tutkimista, muiden hallitus-
~~os~~ ~~apuolten~~ linjan ja tavoitteiden sel-
~~vittämistä~~. Yhteistyöhallitus on aina yhteistyöhallitus, mutta yhteistyön aste ja syvyys voivat vaihdella huomattavasti eri tapauksissa. Tärkeätä tässä on selvittää, kuinka syvälle alaspäin yhteistyö ulottuu ja miten sitä kaiken aikaa voidaan syventää joukkotasolla. Myös kompromissi on aina kompromissi, mutta tärkeätä on selvittää, miten kompromissit ovat turvattavissa sellaisina, että ne todella vievät liikettä eteenpäin eivätkä jarruta sitä.

Mitä tulee kommunistien toimintalinjaan hallituksessa, voidaan empimättä sanoa, että sille ovat asetettavissa periaateissa samat ehdot riippumatta demokraattisen hallitustyyppin tarkemmasta luonteesta, konkreettisesta maasta ja yksityiskohtaisesta tilanteesta. Nämä toimintaehdot ovat keskeisesti esillä jo Leninin hahmotuksessa vuoden 1905 vallankumouksessa, ja myöhempi kokemus ei ole niitä suinkaan muuttanut, vaan kokemuksen rikkaus merkitsee ennen kaikkea täsmentymistä näiden ehtojen toteutumisen muodoissa, keinoissa, mahdollisuuksissa ja ongelmissa. Nämä ehdot voidaan esittää esim. seuraavasti:

1. Jo Lenin korosti voimakkaasti puolueen tiukkaa valvontaa valtuuttamiinsa ministereihin nähden. Kysymys on puolueen johtavan roolin säilyttämisestä ja tehostamista hallitukseen osallistuttaessa. Ministerit edustavat puoluetta hallituksessa, eivät hallitusta puolueessa. Puolueelle hallituksessaolo on vain yksi toimintakenttä muiden joukossa. Puoluejohto antaa tehtävät ministereille, tekee ne tunnetuiksi läpi koko puolueen ja myös puolueen ulkopuolisille joukoille.

2. Puolueen on säilytettävä itsenäinen toimintalinjansa hallituksessa ja jatkettava itsenäisen toimintalinjan toteuttamista muussa puolueetyössä. Kokemus osoittaa välttämättömäksi ilmaista joukoille kommunistien linja perusteluineen ja tuoda hallituksessa ilmenevät keskeiset poliittiset erimielisyydet joukkojen tietoon. Esim. Portugalin vallankumousprosessissa tämä oli hyvin tehokas me-

netelmä ja erosi jyrkästi porvariston ja oikeistososialidemokratian salakähmäisestä kabinettipolitiikasta.

3. Jotta kommunistit voisivat saavuttaa johtavan roolin, joka ei riipu suoranaisesti siitä, kuinka monta ja mitä salkkuja kommunisteilla hallituksessa on, on kommunistisen ministeriön oltava hallituksen aloitteellisin, aktiivisin ja nopeimmin reagoiva ryhmä. On runsaasti kokemusta siitä, että pienenäkin vähemmistönä hallituksessa kommunistit ovat kyenneet hankkimaan johtavan roolin juuri aloitteellisuutensa kautta ja liittämällä tämän aloitteellisuutensa puolueen koko toimintaan.

4. Edellisiin kohtiin liittyy saumattomasti kysymys joukkoliikkeestä. Kysymys alhaalta ja ylhäältä käsin vaikuttamisen keskinäissuhteesta on selvä; kommunistit eivät aseta niitä toistensa vastakohdiksi mutta lähtevät joukkoliikkeen ensisijaisuudesta, kuten kaikessa toiminnassaan. Hallitukseen osallistuminen ei merkitse suvantoa joukkoliikkeen kehittämisessä, vaan kaikki kokemus pikemminkin osoittaa, että hallitukseen osallistuttaessa joukkoliikkeen merkitys vain korostuu. Jos joukot ja nimenomaan joukkoliike on kommunistiministereiden esitysten takana, saavat nämä esitykset moninkertaisen painon verrattuna ministereiden pelkkään määrään. Joukkoliikkeen käsite pitää tässä yhteydessä ymmärtää vaativassa mielessään: kysymys ei ole passiivisesta tuesta ministereille vaan joukkojen aktiivisesta toiminnasta; kysymys ei myöskään ole vain kommunistien itsensä joukkotoiminnasta, vaan siitä, missä määrin tämä toiminta ulottuu "puolueettomien" joukkojen keskuuteen.

Nämä hallitukseen osallistumisen periaatteet, ehdot ja kokemuksen osoittamat toimintaohjeet — jotka marxilais-leniniläisessä kirjallisuudessa on asetettu ja voidaan asettaa myös jonkin verran toisessa muodossa ja järjestyksessä, ilman että niiden sisältö ja todellinen ydin siitä muuttuisi — eivät ole mitään ulkokohtaisia, muodollisia normeja. Sillä ne johtuvat puolueen olemuksesta ja sen vallankumouksellisesta toimintalinjasta. Hallitukseen osallistuminen ei kommunistiselle puolueelle ole koko olemassaolon onni ja huipentuma, vaan erityinen toimintakenttä viedä eteenpäin puolueen kokonaistehtävää. Viime kädessä joukkojen tietoisuuden ja järjestäytyneisyyden kohottaminen on se kriteeri, jolla mitataan hallitukseen osallistumisen onnistuneisuus.

Kokemus osoittaa siis sanalla sanoen, että kun hallitukseen osallistuminen tulee kommunistien eteen, on ratkaistavana monia probleemoja, jotka ulottuvat "periaatteellisesta sallittavuudesta" aina "käytännölliseen tarkoitukseen-

mukaisuuteen". Tämä on vaativa tehtävä, mutta se on suoritettava. Hallitukseen menemistä ei voida tyytyä ratkaisuun "tapaus kerrallaan", ts. pelkkänä tarkoituksenmukaisuuskysymyksenä. Jos hallituskysymys pyritään ratkaisuun pelkkänä päiväkohtaisena tarkoituksenmukaisuuskysymyksenä ilman perustavaa yhteyttä vallankumouksellisiin periaatteisiin, on puolueen vaarana vajoaminen uuden tyyppin puolueen tasolta tavalliseksi porvarillis-parlamentaarisen tyyppin puolueeksi, joka voi osallistua hallituksen normaalin parlamentaarisen kierron puitteissa ja siihen sopeutuen. Tällöin lopullinen päämäärä siirtyy kaukaiseen tulevaisuuteen, utooppiseen valohämyyn. Hallituskysymyksen historia tosin osoittaa, että kautta matkan on tapahtunut laajentumista osallistumismahdollisuuksissa. Mutta tätä ei voida tulkita niin, että kommunistit olisivat tulleet pitkästä oppositiosta — lopultakin! — parlamentaarisen kierron piiriin, että kommunistit vihdoinkin olisivat ojentamassa käntensä vipusimeen, jota muut puolueet ovat voineet käyttää koko ajan kommunistien katsellessa voimattomina sivusta. Tällaiselta asiointila saattaa näyttää vain porvarillisen parlamentarismien silmälasien läpi. Kommunistisella puolueella ja porvarillis-parlamentaarisen tyyppin puolueilla on hallitusta koskeissa katsomuksissa jyrkkä, ylikäymätön ero. Kommunistinen puolue on ainoa puolue, jolle hallituskysymys voi olla probleemana. Tässä mielessä ei muille puolueille mitään hallituskysymystä ole edes olemassa. Se on niille pelkästään tekninen, muodollinen, päivänpoliittinen ongelma.

Hallituskysymyksellä on johdonmukainen yhteys parlamenttikysymykseen. Kommunisteilla parlamenttitalitiikka on myös hallitustaktiikan pohjana, ei kuitenkaan mekaanisena analogian ilman välityksiä, koska tällöin hämärtyisi hallituksen ja parlamentin ratkaiseva ero valtiossa. Vallankumouksellisesta toimintalinjasta on johdettava sekä parlamenttiin että hallitukseen osallistumisen tapa; on nähtävä samanaikaisesti sekä hallituksen ja parlamentin välinen yhtäläisyys että niiden välinen ero. Parlamenttiin, ja vielä vähemmän hallitukseen, kommunistit eivät osallistu osallistumisen vuoksi, vaan kohottaakseen joukkojen tietoisuutta ja järjestäytyneisyyttä. Lenin puhui vallankumouksellisista parlamentaarikoista, jotka ovat puolueen omia parlamentaarikkoja, propagandisteja ja taistelijoita, erotukseksi opportunistisista parlamentaarikoista, "jotka turmelevat proletariaatin porvariston menetelmillä, porvariston tottumuksilla, porvariston aatteilla, porvariston aatteettomuudella".⁴ Vastaava ero on myös vallankumouksellisella ministeristöllä ja opportunistisella ministeristöllä.

Mitä edellä on todettu hallituskysymyksestä yleensä, sen voidaan sanoa SKP:n kokemuksien — hyvässä ja huonossa — vahvistavan. SKP on osallistunut hallitukseen kolme kertaa: 1945—1948, 1966—1971 ja loppuvuodesta 1975. Näillä osallistumisilla on kullakin oma luonteensa, erityisesti korostuvat ensimmäinen ja nykyiseen hallitukseen osallistumisen erot niin hyvin hallituksen synnyn ja luonteen kuin myös kommunistien toimintalinjan ja puolueen yhtenäisyyden kannalta.

Mitä kokemuksia näistä hallitukseen osallistumisista voidaan osoittaa? Aluksi ainakin se, etteivät kokemukset millään tavalla muuta vaan pikemmin vain vahvistavat kansainvälisen kommunistisen liikkeen yleisiä periaatteita ja kokemuksia; eräiltä osin kokemus jopa kehottaa entistä korostuneemmin vaalimaan keskeisiä toiminnan periaatteita, kuten kommunistien toimintalinjan itsenäisyyttä, aloitteellisuuden merkitystä sekä joukkoliikkeen kehittämisen välttämättömyyttä. Vaikka hallituskokemuksesta on olemassa edustajakokousarvioita ja joukko tärkeitä artikkeleita, on hallituspolitiikan ja hallituskokemusten kollektiivinen arviointi jäänyt vähäiseksi erityisesti viime vuosina. Siten on itsestään selvää, ettei tässä yhteydessä ole pienintäkään mahdollisuutta edes yrittää koota kokemuksia koko laajuudessaan. On rajoituttava viittaamaan eräisiin näkökohtiin, jotka ansaitsevat huomiota.

Ensimmäinen näkökohta liittyy hallitustyyppien arviointiin, tarkan arvioinnin suorittamisen välttämättömyyteen. Kysymys on siitä, millainen demokraattisen, edistyskellisen hallituksen on nykyoloissa oltava; mitä siltä voidaan edellyttää, ja millainen hallitus ei näitä vaatimuksia riitä täyttämään. Kaikissa hallituksissa, joihin SKP on osallistunut, on hallituksen muodollinen kokoonpano ollut pääpiirteissään sama, mutta tämä seikka ei missään tapauksessa riitä hallituksen luonnekuvan laatimiseen. Näiden hallitusten demokraattisuuden, edistyskellisuuden aste on vaihdellut, jopa laajallakin välillä. Niiden niputtaminen esim. porvarillis-demokraattisten tyyppien hallituksiksi on aivan liian helpoa ja riittämätöntä. Mikä näiden hallitusten tyyppi on ollut, on robleema, joka tässä voidaan jättää syrjään.

Tärkeätä on määritellä hallituksen luonne ei siihen osallistuvien poliittisten puolueiden jonkinlaisena läpileikkauksena tai keskiarvona, vaan materialistisesti ja konkreettisesti, so. luokkien, kerrostumien, puolueiden ja konkreettisen poliittisen tilanteen pohjalta.

Toinen näkökohta liittyy yhteistyöhallituksen ohjelmaan. Vaarana on ennen kaikkea se, että ohjelma ja tunnukset ovat liian abstrakteja. Juuri kommunistien on edellytettävä

vä selkeää edistyksestä ohjelmaa, kamppailtava sellaisen saavuttamiseksi, pidettävä siitä kiinni ja vedottava siihen. Mitä konkreettisempi ohjelma, mitä selkeämmät tavoitteet, mitä yksiselitteisemmät toimenpiteet, sitä parempi. Reformien olemassaolo tai niiden määrä sellaisenaan ei ole hallituksen edistyksestä mittapuu. Kommunistit eivät koskaan ole olleet ainuttakaan työtätekevien asemaa ja oikeuksia parantavaa reformia vastaan, mutta heitä ei myöskään erota reformismista se, että he vaativat enemmän ja parempia reformeja, vaan se, että he pitävät reformeja etappeina työtätekevien todellisen vapautuksen tiellä, että he yhdistävät reformit lopulliseen päämäärään. Abstraktit tunnukset eivät todella riitä. Sentapainen tunnus kuin "työväen-ehtoinen talouspolitiikka" on täysin abstrakti, ellei sitä ole sidottu antimonopolistisiin toimenpiteisiin; demokraattisen hallituksen on iskettävä ennen kaikkea suurimpia monopolieja vastaan, jotka muodostavat valtiomonopolistisen talouden selkärangan. Vastaavasti on puhe työtätekevien etujen ajamisesta sananhelinää, ellei samalla suuntauduta monopolipääoman etuja vastaan. Demokratian laajentaminen jää tyhjäksi tunnukseksi, ellei se merkitse konkreettisia askeleita monopolipääoman vallan rajoittamiseksi. SKP:n hallituskokemukset osoittavat selkeästi tämän puolesta-vas-taan-dialektiikan merkityksen.

Kolmas näkökohta on valtiomonopolistisen valtakooniston ongelma. Demokraattisen, edistyksestä hallituksen ei ole ainoastaan hyökättävä monopolipääoman taloudellista herruutta vastaan, vaan samalla koko valtiomonopolistista valtaryhmittymää vastaan. Voiko demokraattinen hallitus käyttää valtiomonopolistista valtakoneistoa sellaisenaan, vai onko sitä radikaalisti muutettava, taisteltava hallituksesta käsin sitä vastaan ja jopa murennettava sitä? Tämä kysymys on vakava ja pääosin käsittelemättä puolueessa. Katkera osoitus tästä probleemasta on tulopoliittisen pakkomekanismin muodostuminen kommunistien osallistuessa hallitukseen 1966—1971. "Suunnittelun demokratiointi" on tieteellisessä mielessä pätevä tunnus. Käytännön politiikassa se on kuitenkin vähintään kaksimielinen. Yksi asia on pelkkä osallistuminen valtiomonopolistisiin valta- ja suunnitteluelimiin eräänlaisena kriittisenä vähemmistönä; aivan toinen asia on välittömästi joukkojen edulle, joukkojen toiminnalle ja joukkojen valvonnalle perustuva suunnittelu.

Neljäs näkökohta on joukkoliikkeen mitä ratkaisevin merkitys. Yhtäältä joukkoliikkeen kehittäminen on kommunistien ensimmäinen tehtävä aina ja kaikkialla. Toisaalta joukkoliike on se todellinen mittapuu, jolla hallitustoiminnan demokraattisuus ja edistyksestä mitataan. Joukkoliikkeen ensiarvoista merkitystä harvoin kielletään, mutta

joukkoliike ymmärretään usein kovin ahtaasti, siten että joukkoliike hallitukseen osallistuttaessa lähinnä merkitsee joukkojen mobilisoimista tukemaan ministereiden esityksiä. Jos sallitaan kärjistys, niin toisinaan joukot ymmärretään ikään kuin kuorona, joka laulaa valmiista nuoteista ministereiden heilutellessa tahtipukkoa. Joukkojen tuki, sekä järjestetty että spontaani tuki kommunistiselle ministeriölle on kuitenkin parhaassakin tapauksessa vain joukkoliikkeen osa, ei sen todellinen kokonaisuus ja hahmo. Leniniläinen joukkoliikkeen käsite on paljon laajempi ja poliittisesti merkityksellisempi. Joukkojen on saatava poliittista kokemusta, jota ne voivat saada vain omakohtaisessa taistelussa. Tätä Lenin kutsui "kaikkien suurten vallankumousten peruslaiksiksi".⁵ Tällä tavoin ymmärrettynä joukkoliikkeen ensisijaisuus merkitsee sitä, että joukot ovat yhteiskunnallisen toiminnan ja tapahtumisen aktiivinen subjekti, että kommunistit pyrkivät vetämään eivät vain kannattajansa vaan kaikki joukot poliittisen elämän piiriin, omakohtaiseen poliittiseen taisteluun. Hallitukseen osallistuminen merkitsee aina huutomerkin kirjoittamista joukkoliikkeen perään. Automaattisesti ei omakohtainen joukkoliike kehity suuntaan eikä toiseen hallitukseen mentäessä, tuskin se voi myöskään jäädä ennalleen. Tarvitaan tietoista toimintaa puolueelta.

Viidentenä näkökohtana on todettava monopolipääoman taktiikka. Tällä hetkellä niissä maissa, joissa kommunisteilla on laaja joukkokokannus, monopoliporvaristo on valmistautunut käyttämään kommunisteihin integrointitaktiikkaa, nimenomaan integrointia hallitukseen osallistumisen kautta. Tässä on tämän hetken hallituskysymyksen erikoispiirre. Kommunistit tietysti torjuvat tämän porvariston pyrkimyksen, mutta torjuminen ei merkitse asian ohittamista olankohautuksella vaan sen tarkkaa huomioonottamista omaa taktiikkaa kehiteltäessä. Suomi tuo tähän luokkataistelutilanteeseen lisää yhden erityispiirteen, traagisen erityispiirteen. Se on SKP:n sisäinen tila. Urho Jokinen toteaa Mieltusen hallituksen muodostumisesta: "Tapahtuneessa hallitusratkaisussa kysymys ei ollutkaan siitä, että kommunistit olisivat itse taistelleet itsensä hallitukseen edistyksellisen vaatimus- ja joukkoliikkeen harjalla, vaan siitä, että porvarit pakottivat taitavalla politiikallaan vaikeuksissa olevan kommunistisen puolueen nurkkaan tekemään päätöksen porvariston ehdoin."⁶ Mutta pelkästään Suomesta ja SKP:sta ei ole kysymys. Monopolipääoma harkitsee ja on valmistautunut integrointitaktiikka-

5. Lenin, Teokset, 31, osa, s. 76.

6. Jokinen, SKP ja Mieltusen hallitus. Soihut 1, 1976, s. 6.

kaan hallituksen kautta ja avulla kaikissa niissä kehittyneissä kapitalistisissa maissa, joissa kommunistisilla puolueilla on laaja parlamentaarinen ja joukkokannatus. Tämä taktiikka ei ole saavuttanut jakamatonta hyväksymistä monopolipääoman, porvarillisten poliitikkojen eikä oikeistososialidemokratian keskuudessa, mutta se on olemassaoleva, kova tosiasia. Sen vuoksi hallituskysymys on niin päivänpolttava ei ainoastaan kommunistisen liikkeen sisällä vaan myös sen ulkopuolella. Porvarillisten lehtien mässäily "eurokommunismilla" on vain huonosti salattu toive kommunistien sosialidemokratisoimisesta, kesyttämisestä, integroinnista. Meillä Suomessa Kauppalehti, joka ajaa johdonmukaisesti monopolipääoman etuja, mutta jonka ei tarvitse kiillottaa Kokoomuksen kilpeä vaaleja varten, kirjoittaa 26. 4. 1976 kyynisen avoimesti: "Ne läntiset poliitikot, jotka vastustavat kommunistien pääsemistä mukaan hallitusvastuuseen, osoittavat jälleen lyhytnäköisyytensä. Niin paradoksaaliselta kuin se tuntuukin, on länsimaisen demokratian säilyttämisen ehtona nykyään kommunistien osallistuminen kansallisiin hallituksiin. Tämän tietävät kommunistit paremmin kuin heidän vastustajansa. Siksi kysymys hallitusvastuusta on vähintään yhtä ankara päänsärky kommunistijohtajille kuin porvarilliselle vastapuolelle." Tämä ei merkitse, että jos ja kun kommunistit tässä tilanteessa osallistuvat hallitukseen, he automaattisesti astuisivat heille viritettyyn ansaan. Ei. Kommunistit laativat itse oman taktiikkansa. Mutta tätä taktiikkaa laatiessaan heidän on otettava lukuun myös porvariston taktiikka.

Sillä ajat ovat muuttuneet. Kansainvälisen voimasuhteen kehittyminen imperialismin tappioksi, rauhanomaisen rynnakkainolon ja jännityksen lievenemisen syveneminen, kapitalismin yleisen kriisin kärjistyminen, kapitalismin krooninen taloudellinen ja poliittinen epävakaisuus, kommunistisen liikkeen joukkokannatuksen kasvu — näissä olosuhteissa ei kylmän sodan aikainen antikommunismi päde, vaan monopolipääoma ja taantumus tarvitsee uusia hyökkäyksen ja puolustautumisen muotoja. Lenin osoitti, että monopolipääoma pyrkii soveltamaan työväenliikkeeseen kahta taktiikkaa: väkivaltamenetelmää ja "liberalismin" menetelmää. Tämä muodostaa porvariston taktiikan arvioinnin lähtökohdan. Kussakin tilanteessa on tämän pohjalta arvioitava, mikä on porvariston päämenetelmä, mutta yhtä tärkeätä on myös arvioida, miten nämä taktiikat esiintyvät yhteydessään. Asia ei ole niin, että meillä on joko oikeistohyökkäys tai integrointipyrkimys. Ne voivat esiintyä ja esiintyvät yhtä aikaa. Suomen tilanteelle on lähinnä ominaista integrointipyrkimys ylhäällä ja avoin oikeistohyökkäys alhaalla.

Urho Jokinen toteaa osuvasti Mieltusen hallituksen synnyttämästä tilanteesta: "Hallituksen luonteen puutteellinen arviointi on johtanut siihen, että kommunistien keskuudessa joudutaan nyt keskustelemaan monista aikaisemmin selvinä pidetyistä asioista ikään kuin uusina asioina."⁷ Yksi tällaisista asioista on itse hallituskysymys. Tietenkään se ei ole mikään erillinen kysymys, vaan liittyy elimellisenä osana aatteellisten ja poliittisten kysymysten kokonaisuuteen.

Tämä kirjoitus on luonteeltaan teoreettinen, eikä tässä ole mahdollista syventyä konkreettisesti marraskuun viimeistä päivää 1975 seuranneisiin tapahtumiin. Silti on syytä puuttua eräisiin useasti esitettyihin perusteluihin Mieltusen hallitukseen osallistumisen puolesta sen osoittamiseksi, miten hallituskysymyksen teorian ja käytännön välille ei voida pystyttää mitään Kiinan muuria.

On sanottu, että hallituksessa voidaan aina ajaa paremmin työtätekevien etuja kuin oppositiossa, tai että sellainen hallitus, jossa kommunistit ovat mukana, on aina parempi kuin hallitus, jossa kommunisteja ei ole. Tällainen perustelu on yhtä tyhjä kuin olisi vastakkainen muotoiluakin. Tällaiset väittämät eivät ole ainoastaan periaatteellisesti vääriä, vaan kaikessa näennäisessä konkreettisuudessaan ne sivuuttavat myös sen, mitä Lenin vaateliaasti kutsui "konkreettisen tilanteen konkreettiseksi analyysiksi". Pahimmassa tapauksessa seurauksena on vain päivänpolitiikan välittömyyden ylivalta. Edelleen on sanottu, että Mieltusen hallitukseen menemisen tilanne oli aivan uudentyypinen, eikä vastaavasta ole historiallista kokemusta, vaan se on hankittava hallituksesta käsin. "On taisteltava hallituksen sisällä hallituspolitiikan muuttamiseksi." Tämä väittämä ei voi olla muuta kuin äkillinen puolustelu Mieltusen hallituksen erikoislaatuiselle synnylle ilman ohjelmaa (ja sille, että lopulta hyväksytty ohjelma on olennaisesti sama, jonka SKP:n ja SKDL:n päättävät elimet marraskuussa 1975 olivat yksimielisesti hylänneet). Tällainen perustelu merkitsee pahimmassa tapauksessa sitä, että puolueen poliittisen linjan toteuttaminen ja tässä tapauksessa erityisesti puolueen esitys demokraattisten voimien yhteistyöohjelmaksi siirretään toteutumaan epämääräiseen kaukaisuuteen. Väittelyn kiivaudessa on myös vedottu Marxin ja Leninin tunnettuun lauseeseen, että todellinen liike on tärkeämpi kuin tusina ohjelmia. Mutta mitä Marx ja Lenin tällä lauseella tarkoittivat? Niin hyvin Marx Gothan ohjelmaa ar-

vostellessaan kuin Lenin osallistuessaan VSDTP:n ohjelma-keskusteluun korostivat yhtä ja samaa asiaa: älkää tinkikö periaatteista, älkää tehkö periaatteita koskevia myönnytyksiä. Sillä juuri tämä johtaa liikkeen ja päämäärän erkaantumiseen toisistaan. Marx ja Lenin eivät koskaan sanoneet siihen tapaan, että liike olisi tärkeämpi kuin periaate, että liike olisi tärkeämpi kuin päämäärä. "Liike on kaikki, lopullinen päämäärä ei mitään," ei ole Marxin eikä Leninin vaan Bernsteinin klassinen lause.

Näin sekä hallituskysymyksen teoreettinen että konkreettinen tarkastelu aina palaa lähtökohtaansa: periaatteellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden yhteyteen. Ne eivät kuulu kahteen eri maailmaan, niin että periaatteellisuus olisi puhtaasti teorian ja tarkoituksenmukaisuus puhtaasti käytännön kysymys. Kysymys on niiden yhteydestä, niiden dialektisestä välityksestä. Periaatteellisuus osoittaa tarkoituksenmukaisuudelle rajat, tarkoituksenmukaisuus osoittaa ne tiet, joiden kautta periaatteet voivat toteutua, joiden kautta todellinen liike etenee kohti lopullista päämääräänsä.

TIEDONANTAJA

SKP:n puoluejärjestöjen äänenkannattaja

*ERITTELEE JATKUVASTI HALLITUKSEN
POLITIikkaa TYÖVÄENLUOKAN KANNALTA*

12 kuukautta 90.—, opiskelija-alennuksella 63.—

6 kuukautta 49.—, opisk. 34.30

Tilaukset osoitteella Tiedonantaja PL 211 00171 Helsinki 17

Sosialistisen Opiskelijaliiton Kirjasarja nro 9:

MARJUT HELMINEN:

KOMMUNISTIT JA HALLITUSKYSYMYS

123 s. 10.—

Kunnallistaloudesta

Matti Sihto

Soihdun edellisessä numerossa käsitelimme kunnallisvaaleja ja kunnallista demokratiaa. Tällä kerralla esitämme perustietoja kuntien taloudesta. Kuntien talouden kautta kulkee merkittävä ja kasvava osa maamme varoista: Vuonna 1960 kuntien menot olivat 5.6 miljardia markkaa ja vuonna 1975 16 miljardia; samana aikana kuntien menojen osuus bruttokansantuotteesta kasvoi 5.6 prosentista 8.6 prosenttiin. — Toimitus.

Viime Soihdu totesi: "Kunnallisvaalien yleispoliittisessa merkityksessä korostuu tällä kertaa hallituskysymys ehkä enemmän kuin koskaan ennen kunnallisvaaleissa — joka tapauksessa enemmän kuin pitkään aikaan. Ne ovat ensimmäiset yleiset vaalit, joissa testataan Mieltusen hallituksen kasvot."

Harjoitetun hallituspolitiikan vastainen taistelu korostuu kunnissa olennaisesti myös siksi, että kunnallinen politiikka on alistettu entistä tiukemmin työväenvastaisen hallituspolitiikan alle. Valtiovalta on johdonmukaisesti kasvattanut kuntien taloudellisia vaikeuksia ja lisännyt kuntien riippuvuutta valtion toimenpiteistä samalla, kun se on pala palalta murentanut kunnallista demokratiaa. Onkin sanottu, että kunnallinen itsehallinto oli laajempaa Nikolai Bobrikovin aikana kuin nykyään.

Seuraavassa keskitytään kuntien talouden tarkasteluun. Taloudelliset kysymykset saavat kunnallisessa taistelussa erityisen painon, koska valtiovalta pyrkii kuntien talouteen vaikuttamalla hyökkäämään kuntalaisten taloudellisia ja sosiaalisia etuja vastaan. Pääomapiirit ja niiden poliittiset juoksupojat vetoavat "kunnalliseen hätätilaan" vaatien kuntalaisilta uhrauksia, luopumista sosiaalisten palvelujen kehittämisestä ja alistumista verojen ja maksujen nostamiseen.

Viime vuosina valtio on voimakkaasti lisännyt kunnille yleisiä yhteiskunnallisia tehtäviä. Tällä hetkellä n. 80 % kuntien menoista on lakisääteisiä. Valtio ei kuitenkaan kata läheskään niitä kustannuksia, joita uusien tehtävien hoidosta koituu. Taloudellisesti raskaimmaksi on kunnille muodostunut terveydenhuollon, sosiaaliturvan, opetus- ja kulttuuritoimen hoitaminen. Niinpä näiden tehtävien osuus kuntien kulutusmenoista oli vuonna 1956 53 %, vuonna 1966 74 % ja vuonna 1975 84 %. Valtion kulutusmenoista niiden osuus oli vuonna 1966 22 % ja vuonna 1975 29 %. Valtionavulla rahoitettiin vuonna 1975 arviolta vain n. 19.5 % kuntien menoista.

Kunnille on lisäksi sysätty lukuisia tehtäviä, joista ne eivät saa valtiolta avustuksia lainkaan tai vain nimellisen summan. Niinpä vuonna 1973 valtio ja kunnat maksoivat teiden rakentamis-, kunnossapito- ja hallintokustannuksia 1576 mmk, josta kuntien osuus oli 397 mmk. Julkisen vallan tulot tieliikenteestä olivat samana vuonna 1743 mmk. Kuntien osuus tästä oli 4 mmk. Valtio sai näin tieliikenteestä tuloa 560 mmk, kun taas kunnille aiheutui 393 miljoonan menot. Nykyään kyseiset menot lienevät jo lähes 600 miljoonaa.

Samaan aikaan, kun valtio on sysännyt kunnille yhä uusia tehtäviä maksaen niiden kustannuksista vain osan, on valtio rajoittanut kuntien mahdollisuuksia tulojen hankintaan. Kunnat eivät saa harjoittaa tuloa tuottavaa liiketoimintaa. Tosin kunnallislaki antaa tähän mahdollisuuden, mutta KHO:n tulkinta on vastakkainen tälle eduskunnan päätökselle.

Kuntien mahdollisuuksia verottaa pääomapiirejä on voimakkaasti rajoitettu. Tämä on tapahtunut ensinnäkin siten, että vuoden 1958 verotuslailla yhdistettiin valtion ja kunnan verotuksen toimeenpanevat paikalliset verolautakunnat valtiovarainministeriön alaisuuteen. Niiden yritysten verotus, joilla on tulolähteitä useammassa kuin yhdessä kunnassa, siirtyi kunnallisverotuksenkin osalta lääninverolautakuntien toimeenpantavaksi. Nämä seikat rajoittivat merkittävästi kuntien veroviranomaisten toimintamahdollisuuksia.

Harkintaverotuksen edellytyksiä on asteittain kavennettu. (Harkintaverotus merkitsee kunnan oikeutta verottaa alueellaan toimivaa yritystä silloinkin, kun yrityksellä ei ole muiden verolakien säännösten perusteella verotettavaa tuloa, tai myös oikeutta määrätä yritykselle suurempi verotettava tulo, kuin sillä muiden verosäännösten mukaan on). Vuoden 1968 elinkeinoverolaki kieltää uusien

yrittäjien harkintaverotuksen viiden ensimmäisen verovuoden aikana. Verotuksessa on enenevässä määrin ryhdytty pitämään elinkeinotoimintaa yhtenä ainoana tulolähteenä niissäkin tapauksissa, joissa yhtiöllä on eri puolilla maata teollisuuslaitoksia ja nämä toimivat jopa eri aloilla. Tästä on seurauksena, että yhtiön osalta harkintaverotuksen edellytykset arvioidaan kulloinkin kokonaistuloksen perusteella, jolloin yhtiöllä on mahdollisuus sisäisillä tulonsiirroilla tasoittaa hyvin kannattavinkin teollisuuslaitosten voittoja. Näin on esim. kehitysalueiden erityisverohelpotuksista muodostunut yrityksille mukava veronkiertokeino. Kehitysalueella toteutettujen investointien ylimääräisillä poistooikeuksilla voidaan nimittäin vaikuttaa verotukseen kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla yhtiö harjoittaa toimintaa. Esimerkiksi Outokumpu Oy:n äyrimäärä oli vuonna 1968 Harjavallassa 2,71 milj. kpl ja Porissa 4,80 milj. kpl. Vuonna 1973 olivat vastaavat äyrimäärät 0,97 ja 1,79 milj. kpl. Samanaikaisesti oli Outokumpu Oy:n liikevaihto kasvanut 2,1 kertaiseksi.¹ — Kuntien verotuspohjaa ovat kaivanneet myös lukuisat muut suuryhtiöille annetut veronhuojennukset; ylisuuret poisto-oikeudet, varastojen aliarvostus, osakeyhtiön saamien osinkojen vähennyskelpoisuus ym. Liike- ja ammattitulojen osuus kaupunkien ja kauppaloitten verotuksesta on pudonnut vuoden 1960 20 %:sta vuoden 1975 14 %:iin. Suuryhtiöiden verotuksen väheneminen on ollut vielä huomattavasti nopeampaa.

Onkin todettu, että valtion toimenpiteillä on kuntien toimivalta verotusasioissa rajoitettu lähinnä kunnallisen veroäyrin määrittämiseen ja osan verolautakunnan jäsenistä nimittämiseen. Tämä toteamus on tosin kärjistyks. Esim. harkintaverotuksen määrässä on kuntien välillä huomattavia eroja.

Kuntien menoja siis lisätään, mutta niiden tuloa tuottaa liiketoimintaa ei sallita ja niiden mahdollisuuksia verottaa pääomapiirejä rajoitetaan. Myös lainanoton tielle on asetettu tehokkaita esteitä. Kunnallisten keskusjärjestöjen tekemän selvityksen mukaan oli viime vuoden lokakuun puoleenväliin mennessä jäänyt vuoden 1975 talousarvioihin merkitystä lainantarpeesta saamatta 33 prosenttia ja vuotta aikaisemmin 25 prosenttia.² Näin siitä huolimatta, että valtiotiedon ja kunnallisten keskusjärjestöjen välisen vuonna 1975 tehdyn ns. järjestelysopimuksen (josta tuonnonpana) yhtenä houkuttimena olivat valtiotiedon lupaukset siitä, että "pyritään luomaan asianmukaiset edellytykset kuntien luotonsaannille" (järjestelyasiakirjan 2 §). Lokakuun jäl-

1. Kaupunkien ja kauppaloitten palvelutoiminnan turvaaminen ja kehittäminen. Lahti 1976, s. 31.
2. Suomen Kunnat 1/1975.

keen tilanne vielä huononi, sillä Suomen Pankki määritteli 15. 10. 1975 päivätyssä kiertokirjeessään yhdeksi tiukimmin karsittavaksi luottokohteeksi "kunnalliset, ei-tuotannolliset investoinnit".

Näin kunnat on ahdettu taloudellisesti puun ja kuoren väliin. Kunnat ovat yleensä ratkaisseet ongelman lisäämällä työtätekevien verotusta. Niinpä henkilökohtaisista tuloista kerätyt verovarot muodostivat kaupunkien ja kauppaloiden verotuloista vuonna 1960 74.8 prosenttia ja vuonna 1975 jo 82 prosenttia. Keskimääräinen äyrin hinta kaupungeissa ja kauppaloissa oli vuonna 1973 14.6 penniä, vuonna 1974 14.8 penniä ja vuonna 1975 15.2 penniä. vastaava ennakkoveroäyrin hinta oli vuonna 1976 keskimäärin 16.1 penniä.³

Kunnallisveroa maksetaan yksi äyri jokaisesta verotettavasta markasta siitä riippumatta kuinka suuret tulot ovat kyseessä. Tämä onkin keskeinen syy siihen, että valtio ystää jatkuvasti lisärasituksia kunnille. Kunnallisverotuksen kautta saadaan yhteiskunnallisten palvelujen kustannukset entistä enemmän vähävaraisten työtätekevien maksettaviksi.

Kuntalaisten etujen vastainen virkaehtolaki

Kunnallista itsehallintoa koventavilla toimillaan valtiovalta on vaikuttanut paitsi tulojen uudelleenjakoon myös niiden ensijakoon. Kunnallisen alan työntekijät olivat 1960-luvulla kamppailullaan nostaneet palkkojaan jossain määrin nopeammin kuin muiden alojen työntekijät. Tämä kehitys muodosti uhan kapitalisteille. Kunnanala voisi toimia innostavana esimerkkinä myös kapitalistien yrityksissä toimiville. Tai: kunnat aiheuttaisivat kilpailua työvoimasta ja näin palkkojen nousua. Tämä vaara eliminoitiin vuoden 1970 virkaehtolailla. Kunnilta riistettiin mahdollisuus harjoittaa itsenäistä palkkapolitiikkaa, josta päättäminen siirrettiin sisäasiainministeriön alaiselle Sopimusvaltuuskunnalle. Virkaehtolait toimivat samalla tulopoliittisten menetelmien ja pakkosovintokaavavilujen kehittämiskokeiluna. Työtaistelun muodot ja kohteet rajattiin ahtaiksi, säädettiin mahdollisuus pakottaa virkamiehet lakonlaiseen työhön (siis rikurikurisyö tehtiin pakolliseksi), ns. yhteiskuntavaaralliset lakot voidaan kieltää, korkeat hyvityssakot koskevat jopa yksityistä työntekijää jne.

Kuntien budjeteista palkat muodostavat 40—70 prosenttia. Kunnallinen virkaehtolaki onkin ehkä suurin kunnallisen demokratian kavennus koko itsenäisyyden aikana. Virkaehtolakien seurauksena kunnallisen alan työntekijöiden

palkat ovat jääneet muiden alojen kehityksestä selvästi jälkeen. Vuoden 1964 ansiotasoindeksi (1964=100) osoittaa, että ennen virkaehtolakia kunnanalan työntekijöiden palkkakehitys oli selvästi nopeinta: vuonna 1969 kunnanalan työntekijöiden pisteluku oli 158, kun se kaikilla palkansaajilla oli keskimäärin 151. Vuonna 1975 luvut olivat jo toisessa suuruusjärestyksessä: kunnanalalla 306 ja kaikilla palkansaajilla keskimäärin 347.

Virkaehtolait ovat olennaisesti heikentäneet kunnallisia palveluja. Heikot palkat ovat aiheuttaneet muun muassa sen, että vuoden 1975 kesällä oli kolmannes Helsingin sairaanhoitosijoista kiinni henkilökuntapulan vuoksi. Virkaehtolakien vuoksi yksityiset yritykset puolestaan ovat saaneet entistä helpommin ja halvemmalla työvoimaa.

Samaan tähtäsi vuonna 1972 voimaan astunut työllisyyslaki. Sen mukaan kunnat eivät saa pitää investointiluonteisissa töissään kesän aikana enempää työvoimaa kuin talviaikanakaan. Muutosta perusteltiin sillä, että näin tasataan työllisyyden kausivaihteluja. Tämä ei pidä paikkaansa, sillä kapitalistit voivat kasata vastaavasti enemmän töitä edulliseen kesäaikaan. Kapitalistien ja kuntien välille ei vain synny kilpailua työvoimasta eikä sen hinnasta.

Valtioneuvoston ja kunnallisten keskusjärjestöjen järjestelysopimus

Valtiovallalta voi säädellä kuntien toimintaa merkittävästi valtionavulla sekä Suomen Pankin luototusohjeilla. Vaikka näitä menetelmiä on karkein ottein käytetty, ne eivät ole riittäneet. Alistakseen kunnat entistä paremmin työväenvastaiselle talouspolitiikalleen Sorsan hallitus valmisti Liinamaan hallitus yhdessä kunnallisten keskusjärjestöjen kanssa allekirjoitti 17. 6. 1975 asiasta järjestelysopimuksen.⁴ Sopimuksella tähdättiin kuntalaisten sosiaalisten etuuksien jäädyttämiseen, kunnallisen demokratian kaventamiseen ja työttömyyden lisäämiseen. Vaikka sopimus ei juridisesti sido kuntia, on hallitus kunnallispolitiikassa toimivien avustajiensa tuella saanut sen suurin piirtein lävitse.

Sopimus sisältää ensinnäkin tiettyjä prosenttisia rajotusmääräyksiä. Kuntien ja kuntainliittojen kulutusmenojen kasvu määrätään enintään 4 prosentiksi ja hallinnollisten investointien kasvu tätäkin pienemmäksi sekä kuntien henkilöstön lisäys enintään 2 prosentiksi vuodessa. Hallinnollisten investointien kasvurajoitus johtaa käytännössä terveyskeskusten, koulurakennusten, päiväkotien ja asuinra-

4. Tässä esitetään vain sopimuksen pääpiirteet, koska Ensio Laine on Kommunistissa 6/1976 käsitellyt asiaa seikkaperäisesti.

kennusten rakentamisen pysähtymiseen tai parhaassa tapauksessa hyvin tuntuvaan rajoittamiseen. Myös henkilöstön kasvurajoitus johtaa paitsi sinänsä palvelujen kasvun myös rakentamisen vähenemiseen: eihän kannata rakentaa rakennuksia, joissa kukaan ei työskentelisi.

Näihin lukuihin sidottujen vaatimusten lisäksi järjestelysopimus sisältää myös määräyksiä. Niinpä liikunta-, kulttuuri- ja harrastustoimintaa, vesiensuojelua, vesihuoltoa sekä liikennettä (tiettyjä joukkoliikenneinvestointeja lukuun ottamatta) ja yleistä hallintoa palvelevien investointien kasvua sekä näistä toiminnoista aiheutuvia kulutusmenojen lisäystä on voimakkaasti rajoitettava.

Sopimus on merkinnyt kuntien lähes kaikenlaisen rakennus- ja investointitoiminnan huomattavaa supistumista ja palvelujen kehityksen jäädyttämistä.

Miettusen hallitus on syventänyt Liinamaan hallituksen linjaa järjestelysopimuksen hengessä. Helmikuussa supistettiin kansanterveystyön ja sairaanhoitolaitosten valtakunnallisia suunnitelmia vuosina 1977—81 mm. siten, että rakennettavien sairaansijojen määrää pienennettiin 20 prosentilla. Päättyessään kuluvan vuoden budjettimenojen 350 miljoonan markan säästöistä valtioneuvosto hyväksyi 1. 4. ohjelman, joka edellyttää mm. koulutoimen, lasten päivähoidon ja valtionavun piiriin kuuluvan henkilökunnan kasvun rajoituksia. Tässä ohjelmassa Mielttusen ”työllisyyshallitus” esittää myös, että valtion ja kuntien järjestelysopimusta jatkettaisiin vuosille 1977—78. Karsintalinja olisi vielä voimakkaampaa kuin nykyisen sopimuksen aikana. Valtiovarainministeriön ja kunnallisten keskusjärjestöjen työryhmässä onkin esitetty, että kuntien ja kuntainliittojen kulutusmenojen määrän kasvu rajoitettaisiin vuonna 1977 enintään 4 ja vuonna 1978 enintään 3 prosenttiin sekä hallinnollisten investointien määrä molempien vuosina enintään 2 prosenttiin. Henkilöstön määrän kasvun edellytetään jäävän selvästi kulutusmenojen määrän kasvua pienemmäksi.⁵ Julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan ensi vuoden budjettiesitys ajaa samaa linjaa.

Kuntalaisilta kannettavia veroja ja maksuja on alennettava

Kunnallinen itsehallinto ja niiden itsenäisen toiminnan taloudelliset edellytykset ovat tänään ehkä heikommalla kuin koskaan ennen itsenäisyyden aikana. Kuitenkin kommunistit ja muut kansandemokraatit nostavat kunnallisessa taistelussa esiin tunnukset sekä työtätekevien verojen ja maksujen alentamisesta että kunnallisten palvelujen lisäämisestä. Mei-

tä syytetäänkin huutokauppapolitiikasta. Mitä perusteita vaatimuksillemme sitten on?

Ossi Nurminen antaa tähän osuvan vastauksen: "Niin kauan kuin kunnat selviävät vaikeuksistaan verotusta lisäämällä, eduskunnan enemmistöllä ei ole tarvetta hyväksyä SKDL:n aloitteita verouudistuksen toimeenpanosta tai kunnallislain 4 §:n muuttamisesta niin, että kunnille tulisi oikeus tuloa tuottavaan liiketoimintaan. Sama koskee aloitteita kuntien avustusten lisäämiseksi tai tonttimaan keinotellun lopettamiseksi. Sen sijaan voimakas taistelu äyrin hinnan kohoamista vastaan pakottaisi kuntia nykyistä enemmän liikkeelle näiden uudistusten saamiseksi."⁶ Tämän taistelun heikkous on johtanut mm. siihen, että kuntien edustajista koostuvat kunnalliset keskusjärjestöt ovat olleet valmistelemassa ja solmimassa valtion ja kuntien järjestelysopimusta, jonka kunnat sitten ovat käytännössä hyväksyneet.

Vaikka verojen ja maksujen suuruuteen vaikuttaa valtiotallan politiikka, on se olennaisesti myös kuntien sisäisen taistelun kysymys. Juuri kuntien osalta porvarit ja oikeistososialidemokraatit ovat innokkaasti levittäneet reformistisia käsityksiä: "Meidän kunta ajaa kaikkien kuntalaisten etuja, meidän kunnan edut ym." Veroäyrin hinnan korotuksia perustellaan mm. sillä, että muuten ei kunnallisia palveluja saada lisättyä. Elävä elämä osoittaa nämä väitteet vääriksi, kuten esim. Ossi Nurminen em. artikkelissaan osoittaa.

Kunnallisen taistelun rintamalinjat ovat samat kuin muuallakin yhteiskunnassa. Toisella puolen seisovat pääomapiirit niitä tukevine poliittisine voimineen, toisella puolen työväenluokka ja kaikki monopolien sortamat väestöryhmitt. Taistelu kunnallisveron ja maksujen korotuksia vastaan ja niiden alentamisen puolesta saa poliittisesti tärkeän aseman juuri siksi, että niitä koskevan taistelun yhteydessä voidaan konkreettisesti osoittaa kuntien toiminnan luokaluonne, sen tosi olemus.

Kunta on osa valtiota ja valtiomonopolistisessa kapitalismissa kunnalla on tärkeä osuus monopolien ja valtion yhteenkietoutumisessa. Se toteuttaa ja täydentää paikallisesti valtion (keskushallinnon) tehtäviä monopolipääoman uusintamisen apuna. Kunnat tukevat suuryrityksiä tuhansin eri keinoin: antavat suoraa rahallista tukea, tekevät edullisia tilauksia, tarjoavat halvalla välttämättömiä palveluksia, huolettavat suurelta osin työvoiman uusintamisen tehtävistä, antavat suunnitteluapua jne. Siinä myös perusta sille, että veroäyrin hintaa ja kunnallisia maksuja on mahdollista laskea. On täysin mahdollista lopettaa työtätekeviltä kuntalaisilta koottujen varojen sysääminen pääomapiireille.

Seuraavassa eräitä puolia kuntien harjoittamasta pääoman tukemisesta. Esimerkit ja kokemukset ovat tässä pääasiassa Helsingistä, mutta yhtä räikeitä löytyy muualtakin, vaikka ei ehkä yhtä paljon. Vaikka rintamalinjat jossakin kehitysalueen köyhässä kunnassa eivät aina ole niin selviä kuin jossakin Etelä-Suomen varakkaassa kaupungissa, kamppailun perusasetelmat ovat kuitenkin samat.

— Suurpääoman verotus on vähäistä ja sen osuus kuntien verotuloista laskee jatkuvasti.

— Kunnat ovat rakennuttaneet olennaisimman osan satamista, rautatie- ja liikenneväylistä sekä kunnallistekniikasta ja turvanneet näin teollisuuden ja elinkeinoelämän peruspalvelut. Sen sijaan aloille, joilla pääomapiirit haalivat voittojaan, kaupungit ja kunnat eivät astu. Niinpä esimerkiksi kunnat eivät yleensä itse rakenna asuntoja.

— Kunnat teettävät usein omia töitä kalliilla hinnalla yksityisillä vaikka voisivat itse tehdä ne monesti paljon halvemmalla. Esimerkiksi Helsingin kaupungin lainoittaman asuntotuotannon rakentavat lähes kokonaan grynderit, lähinnä kaksi asuntomonopolia, HAKA ja Polar.

- Helsingissä metrotoimiston maanlouhinnat teetetään kokonaan yksityisellä yrityksellä. Se on eräs kaupungin suurimpia ja kannattavimpia urakoita.
- vesilaitos käyttää Pääjärven-tunnelin louhintaan kokonaan yksityistä yritystä. Hanke on Suomen suurimpia ja myös kannattavimpia.
- kaupungin liikennepalveluja hoitavat paitsi Helsingin kaupungin liikennelaitos myös seitsemän yksityistä liikenneyhtiötä, joille kaupunki maksaa tukiaisia.

Kunnat eivät vain rakenna liikenteen ja energiahuollon peruslaitteistoa vaan ovat yleensä myös taanneet ne suurliike-elämälle halvalla. Yksityisille kuntalaisille nämä palvelut maksavat enemmän. Helsingissä kaasu maksoi vuoden 1975 syksyllä kuntalaisille 51 penniä kuutiometriltä ja liike-elämälle 34—38 p/m³. Kuntalaisten energiantarve voitaisiin tyydyttää tuomalla edullista sähköä ja hiiltä Neuvostoliitosta ja Puolasta. Suurpääoman energiantarpeen tyydyttämiseksi ja sen kustannusten maksattamiseksi kuntalaisilla Helsingin kaupunki osallistuu lännestä tuotavan Inkoon ydinvoimalan rakennuttamiseen. Hanke tiivistää Suomelle epäedullista sidonnaisuutta länteen.

— Myös ympäristönsuojelun kustannuksista pääomapiirit on päästetty kunnissa kuin koina veräjästä. Vaikka teollisuus on vesien varsinainen saastuttaja, useita yrityksiä on kokonaan vapautettu jätevesimaksuista (mm. Lohja Oy, Paraisten Kalkki Oy, Imatran Voima). Lisäksi liike-elämän kustannukset vesikuutiota kohden ovat alhaisemmat kuin työtätekevilla. Nyt valtakunnan hallitus kaavailee jätehuol-

tomaksua. Porvallisten puolueiden ja oikeistososialidemokraattien yhtenä päälinjana onkin kuntalaisten verojen koroittaminen erilaisten veroluontoisten maksujen muodossa.

— Yksityisen pääoman voitonmuodostukselle on myös kuntien harjoittama maa- ja kaavoituspolitiikka tärkeää. Sillä voidaan ensinnäkin pakkoluovuttaa pienkiinteistöjen omistajia ja pienyrittäjiä mailtaan. Esimerkiksi Helsinki on kunnostautunut tässä. Kunnat voivat siirtää maata edullisilta paikoilta suurrakentajille sekä teollisuuden ja kaupan monopoleille.

— Suuryritykset eivät ainoastaan saa maata kunnilta vaan saavat sitä myös halvalla. Esimerkiksi Helsingissä Kaivokadun tunneli Oy:lle on vuokrattu noin hehtaarin suuruinen nk. city-tunnelin alue. Kaupunki itse rahoitti kolmanneksen maanalaisen liikekeskuksen kustannuksista. Nyt koko alueesta, josta kulkee noin 40 000 ihmistä päivässä, kaupunki saa vuokraa noin 700 markkaa kuukaudessa. Vertailukohteena voi mainita, että kaupunki velottaa pienyrityksiltä jopa 18 markkaa neliöltä kuukaudessa vanhassa teollisuusrakennuksessa Vallilassa.

— Kunnat myöntävät pääomapiireille edullisia luottoja. Esimerkiksi Helsinki myöntää vuosittain kapitalisteille satoja miljoonia halpakorkoista lainaa samalla kun se itse joutuu lainaamaan satoja miljoonia; nyt vain korkeammalla korolla.

— Erilaisissa rahastoissa lojuu kuntien rahoja pääomapiirien käytettävänä ja kuntalaisten ulottumattomissa. Esimerkiksi Helsingissä satoja miljoonia markkoja. Käyttämättömiä siirtomäärärahoja siirretään vuosittain uusiin budjetteihin. Kunnat arvioivat usein ennakkoveroäyrin tuoton liian pieneksi. Näitä "ylimääräisiä" verotuloja ei ole kuitenkaan yleensä palautettu kuntalaisille.

— Korkeapalkkaisten huippuvirkamiesten määrää on lisätty. Hallintokoneiston ja kuntien omistamien yritysten tuhlaus sallitaan. Helsingin kaupungin liikennelaitoksen vuosittaiset yli 100 miljoonan markan tappiot tulevat ymmärrettävämmiksi, kun tietää vaikkapa sen, että HKL:lla on 29 erilaista autokoriyhdistelmää. Sen sijaan kaupungin tukemilla yksityisillä liikennöitsijöillä on periaatteessa vain yksi automerkki. Autotyyppien kirjavuus nostaa huimasti hankinta-, korjaus- ja huoltomenoja.

**Taisteluun kuntien itsenäisen, työtätekevien eduista
lähtevän politiikan puolesta**

Johtopäätökseksi edellä olevasta tarkastelusta esitettävään lopuksi niitä keskeisiä kunnallispoliittisia tavoitteita, joita kommunistit ja kansandemokraatit eri puolilla maata

ovat nostaneet esiin ja joiden puolesta he käyvät kamppailua.

— Veroäyrin hinnan nousu on estettävä ja sitä on alennettava. Kotitaloudet on vapautettava jätevesimaksusta ja sen kustannukset on siirrettävä suurpääoman kannettavaksi. Uusien veroluontoisten maksujen, kuten jätehuoltomaksun, toteuttamisesta on luovuttava. Kuntalaisilta perittävien maksujen ja tariffien, kuten sähkön, kaasun, veden ja liikennepalvelujen maksuja on alennettava ja pääomapiireiltä perittäviä maksuja ja vaatimuksia on korotettava. Kunnan on saatava kaikista yrityksille tarjoamistaan palveluista ja eduista käypä korvaus.

— Liinamaan hallituksen ja kunnallisten keskusjärjestöjen solmima sopimus kuntien menojen kasvun hillitsemisestä on purettava eikä uutta saa solmia. Kuntien on irtisanouduttava tästä sopimuksesta. Kuntien on työllisyyden hoitamiseksi ja palvelutason tyydyttävän kehityksen takaamiseksi voimakkaasti lisättävä investointeja kansanterveys-työhön, peruskoulu-uudistukseen ja päivähoitoon sekä liikenteeseen, vesiensuojeluun, vesihuoltoon, liikunta-, kulttuuri- ja harrastustoimintaan.

— Kuntien on huolehdittava alueensa työllisyyden hoidosta. Valtion on maksettava kunnille työllisyyden hoidosta aiheutuvat kustannukset. Kuntien työt on teetettävä kuntien omalla työvoimalla. Kunnille on annettava oikeus tuloa tuottavaan omaan liiketoimintaan. Virkaehtolait on kumottava ja kunnantyöntekijäin palkkauksen jälkeensijainneisyys on poistettava.

— Kuntien itsenäistä päätösvaltaa on laajennettava mm. vähentämällä valtion viranomaisille alistettavien asioiden määrää. Sen sijaan kunnan omaa hallinnon ja talouden valvontaa ja tarkkailua on tehostettava mm. laajentamalla luottamusmiesten oikeuksia. Kunnille on palautettava oikeus itse toimeenpanna kunnallisverotus.

— Valtionosuuksien ja valtionapujen määrää on nostettava, niiden piiriä on laajennettava ja niiden maksamista on nopeutettava. Valtion ei tule siirtää kunnille uusia tehtäviä osoittamatta niiden hoitamiseen tarvittavaa rahoitusta.

— On toteutettava suuriin omaisuuksiin kohdistuva kunnallinen omaisuusvero. Kunnille on palautettava oikeus itse verottaa kaikkia alueellaan toimivia yrityksiä. Suurten liikeyritysten ja tuotantolaitosten osalta on harkintaverotusoikeutta laajennettava ja niille myönnettävä erityishelpotukset on kunnallisverotuksen osalta poistettava. Kunnallisvero on saatettava progressiiviseksi, suurten tulojen kohdalla asteittain yleneväksi. Perusvähennyksen on vastattava yleistä kustannustasoa niin, että kussakin kunnassa välttämättömään toimeentuloon tarvittava tulo vapautetaan veroista.

Taru ”palkka - hinta - kierteestä”

Hasse Lange

”Hintojen nousun pääsyy on kohtuuttomissa palkankorotuksissa.” Tuttu väite. Tässä artikkelissa osoitetaan tuo väite perättömäksi ja itse asiassa päinvastainen väite päteväksi: työvoiman uusintamiskustannusten näkökulmasta katsottuna hintojen yleinen taso määrää palkkojen tason eikä päinvastoin. Kirjoitus osoittaa myös, että kapitalismin siirtyminen vapaan kilpailun kaudesta monopolistisen ja valtiomonopolistisen kapitalismin kauteen on tosin vaikuttanut hintojen nousun ja inflaation mekanismeihin, mutta ei ole missään tapauksessa tehnyt työläisten palkkataistelua vanhentuneeksi tai toisarvoiseksi: vain palkkataistelua käymällä työläiset voivat edes likimain turvata elinehtonsa. Kuten Tiedonantajan nimimerkki T arvioi keväällä alkaneen sopimuskauden tulosten osoittavan, ”palkkojen korottaminen ei johda reaaliansioiden alenemiseen, vaan luopuminen palkkojen korottamisesta johtaa siihen hintojen kohotessa palkkojen edellä. Se, että hinnat ovat tässä kilpajuoksussa voitolla, ei johdu hintojen kohoamisen voitollisuudesta sinänsä vaan palkkataistelun polinaisuudesta. Puolinaisuutta tässä kamppailussa edustavat tulopolitiikkaan vihkiytyneiden byrokraattien hoipertelu, harhaanjohtamistaito ja pelkuruus suurpääoman edessä.” (18. 8. 1976).

Langen kirjoitus ei ole kaikilta osin aivan helppo, ainakaan ellei hallitse marxilais-leniniläisen taloustieteen perusteita. Mutta ponnistelu sen parissa kannattaa.

— Artikkelin on alunperin ilmestynyt DDR:ssä IPW-Berichten numerossa 1/1976. — Toimitus.

Tärkeimpiin ilmiöihin, joissa kapitalismin yleisen kriisin kärjistyminen tänään ilmenee, kuuluu voimistunut inflatorinen hintojen nousu. Monopolipääoman ideologit syyttävät siitä ennen kaikkea ammattiyhdistysliikettä palkkavaatimukseksi, samalla kun he samaistavat virheellisesti hintojen nousun ja inflaation.

Eräs nykyajan huomattavimmista porvarillisista taloustieteilijöistä Paul A. Samuelson kirjoittaa: "Ja kun kaikki palkat nousevat, tulee oletuksesta, että hyödykkeiden hinnat pysyisivät vakaina, suorastaan vaarallinen. Kaikkien rahapalkkojen kaksinkertaistuminen voi aivan hyvin johtaa kaikkien hintojen kaksinkertaistumiseen."¹ Vaikka tämä toteamus sisältääkin erään oikean näkökohdan, on se kokonaisuutena otettuna perinpohjin väärä. Lukuunottamatta sitä, ettei tuotteilla (hyödykkeillä) ole hintoja vaan tavaroina, tapaa me tässä jälleen "vanhan yleisen ja kuluneen virhepäätelmän, jonka mukaan työpalkka määräisi hinnat, jonka jo David Ricardo osoitti perusteitaan myöten pätemättömäksi."² Tämän arvoteoreettisesti perustavanlaatuisen erehdyksen oli tunnetusti tehnyt myös Adam Smith, joka tosin selitti arvon tieteellisesti oikein jonkin tavarantoimittamisen välttämättömänä työmääränä, mutta rajoitti tämän arvomäärityksen pätevyyden yksinkertaiseen tavara-tuotantoon eikä soveltanut luovaa havaintoaan kapitalismiin.

Samuelsson on porvarillisen "palkkahintakierreteorian" esitaistelijana. Se rakentaa seuraavan yhteyden: Palkankorotukset johtavat väistämättä hintojen nousuihin, jotka puolestaan vetävät jälleen perässään palkkavaatimuksia, joiden käyttäminen ajaa jälleen hinnat korkeuksiin jne. jne.³ Hinnat koostuvat nimittäin muka pääomakustannuksista (kone ja raaka-ainekustannukset sekä voitto ja korko pääomaisijoitusten kustannuksina), palkkakustannuksista ja veroista. Pääomakustannusten pysyessä suhteellisen vakaina täytyy sen mukaan kasvavan verokuorman ja palkkakustannuksien korottaa hintoja; inflaation pääsyyksi saadaan epäoikeutetut palkankorotukset.⁴

Ilmeisenä tarkoituksenaan saada ammattiliitot esittämensä valtiollisen palkkasäännöstelyn vaatimusten puolelle

1. P. A. Samuelson, Volkswirtschaftslehre. Eine Einführung, Bd. 2, Köln 1972, s. 278.

2. Marx—Engels, Werke, Bd. 16, Berlin, s. 121 (Palkka, hinta ja voitto).

3. Kun toiset palauttavat hintojen nousun "kustannuspaineeseen", selittävät toiset sen "kysyntäimulla". Kolmas ryhmä yhdistää nämä molemmat. Niinpä Samuelson väittää: "Totuus on jossain molempien äärimmisyyskeskustelun välissä" ("yksinkertaisen kysyntäimuna" ja "yksinkertaisen kustannuspaineen"). (Samuelson mt. s. 580). Seuraava esitys rajoittuu nykyään hallitsevaan kustannuspainemuunnokseen.

4. Ks. A. Lemnitz, Die Arbeitslohn im Kapitalismus (Lehrheft), Berlin 1973, s. 66 ja seurat.

huomattu yhdysvaltalainen taloustieteilijä John Kenneth Galbraith vakuuttaa tosin: "Sillä seikalla, että valitsemme palkankorotukset lähtökohdaksi (palkkahintakierteen selittämiseksi — HL), ei tarvitse sellaisenaan olla mitään syytelyä osoittavaa merkitystä."⁵ Mutta olennaisesti tekee myös hän palkkakustannuspaineesta hintojen korotusten aiheuttajan.

Jo Karl Marxin kumoama

Aatehistoriallisesti "palkkahintakierteen" rakennelma pohjaa vulgaritaloustieteelliseen tuotantokustannusteoriaan, erityisesti siihen muunnelmaan, johon John Stuart Mill liitti Smithin yllä mainitut virheet sekä Ricardon heikkoudet (arvon ja tuotantokustannusten sekoittaminen tuotantohinnan merkityksessä jne). Tämän mukaan muodostuivat tuotantokustannukset, jotka oletuksen mukaisesti määräisivät tavaroiden hinnat, kapitalistien rahamenoista tavaroiden valmistukseen, samalla kun palkkakustannusten väitetään hyvittävän täyden työsuorituksen. Koska kapitalistien rahamenot riippuvat hintatasosta, määrittelevät tuotantokustannusteoreetikot täten jonkin tavarann hinnan toisen tavarann hinnalla — virheellinen kehäpäätelmä.⁶

Jopa nykyisen porvarillisen tuotantokustannusteoriankin näkökulmasta on kuitenkin paikkansapitämätön Samuelsonin väite, että palkkojen kaksinkertaistuminen johtaisi hintojen kaskinkertaistumiseen, sillä eiväthän "pääomakustannukset" ja verot ole koskaan yhtä kuin nolla. Jos esimerkiksi palkkojen osuus kokonaishinnasta olisi 50 %, niin saattaisi palkkojen kaksinkertaistuminen kohottaa hintaa vain 100 %:sta 150 %:iin eli 50 %:lla.⁷ Siis vaikkapa palkankorotukset olisivatkin hintojen korotusten syy, eivät hinnat voisi nousta samassa suhteessa kuin palkat, eivät edes työn tuottavuuden pysyessä ennallaan.⁸

5. J. K. Galbraith, Die Moderne Industriegesellschaft, München—Zürich 1970 s. 237.

6. Ks. Lehrbuch Politische Ökonomie. Vorsozialistische Produktionsweisen, Berlin 1972, s. 136.

7. Vuonna 1970 korkeimmat työvoimakustannukset Saksan Liittotasavallan teollisuudessa olivat 46,8 prosenttia (palkat yksistään ilman sosiaali- ym. kuluja olivat 34,8 prosenttia), ja tämä oli tilanne miesten ja poikien päällysvaateteollisuudessa, jolla on 250 000—2 milj. DM kokonaistuotanto. Alimmat henkilöstökustannukset olivat 25—50 miljoonan DM:n suuruusluokkaa kokonaistuotannoltaan edustavassa lihatavateollisuudessa, jossa ne olivat 11,3 % (palkat yksin 6,9 %). Ks. Statistisches Jahrbuch der Bundesrepublik Deutschland (julk. Statistisches Bundesamt Wiesbaden), Stuttgart ja Mainz 1973 ss. 199—201.

8. Samuelson väittää, että viiden prosentin nimellispalkkojen korotus tuottavuuden noustessa 3 % johtaa välttämättä kahden prosentin hintojen nousuun, kun "voitto-osuus" (25 %) pysyy ennallaan (ks. Samuelsonin mt. s. 578). Se ei pidä paikkaansa. Jos oletamme,

Alfred Lemmnitz kirjoittaa harhaanjohtavasti, että "palkkahintakierteen" teoria olisi yhtä vanha kuin kapitalismi itsekin ja olisi myös levinnyt varhaiseen työväenliikkeeseen.⁹ Se mitä kuitenkin kapitalismin myötä ilmestyi, oli porvarillinen väite, että työpalkka määrää hinnat. Tämä muodostaa epäilemättä "palkkahintakierreteorian" ytimen, mutta ei ole sama asia kuin se. Teoriaksi palkkojen ja hintojen spiraalin muotoisesta kohoamisliikkeestä molemminpuolisissa, mutta viime kädessä palkkaliikkeestä juontuvassa suhteessa se paisui vasta toisen maailmansodan jälkeen yleisen hintojen nousun ja jatkuvan inflaation säilyttämiseksi työväenluokan harteille sekä työttömyyden oikeuttamiseksi muka välttämättömänä keinona alentaa hintoja.

Väittelyssään John Westonin, Kansainvälisen Työväenyhdistyksen keskusneuvoston erään jäsenen kanssa — tämä oli selittänyt, että yleiset palkkojen korotukset olivat mieltettäviä ja ammattiyhdistysliike sen vuoksi vahingollinen — jo Karl Marx osoitti sen teoreettisesti väärän väitteen, että tavaroiden hinnat määräytyisivät työpalkoista, olevan käytännöllisesti vaarallinen työväenliikkeelle — silloinkin kun sen esittäjät uskovat toimivansa työväenluokan edun puolesta.¹⁰ Vaikka Marx siis teoreettisesti pirstoi "palkkahintakierreteorian" ytimen, levittävät sitä nykyään sisukkaasti sellaisetkin porvarilliset taloustieteilijät, jotka tuntevat hänen todistuksensa eivätkä kykene sitä kumoamaan. Miksi kapitalismin puolestapuhujat kykenevät vääristämään palkka- ja hintakehityksen suhdetta kuten ennenkin? Kapitalistit ja heidän luokkakannaltaan katsovat porvarilliset teoreetikot tukeutuvat pinnallisiin ilmiöihin, jotka näyttävät vahvistavan vanhan väittämän ja täten heidän teoriansa. Ilmiön ja olemuksen todellisen dialektiikan paljastaminen ei ole sen enempää heidän etujensa mukaista kuin heidän luokkanäkökohtansa tietoteoreettisten mahdollisuuksienkaan puitteissa.

Marxilais-leniniläinen teoria paljastaa tämän dialektiikan: Se lähtee väitetyn "palkkahintakierteen" kumotessaan tietenkin tavarain arvosta ja sen kapitalistisesta kokoonpanosta ($C + V + M$; jossa C = pysyvä pääoma, V = vaihteleva pääoma, M = lisäarvo). Molemmat kustannusosat,

että palkkakustannusten osuus hinnasta on 19 prosenttia, silloin hintojen pitää nousta vain 0,9 % jopa tuottavuuden pysyessä ennallaan, jotta turvattaisiin sama voittomäärä palkkojen noustessa 5 prosenttia. Jos haluttaisiin "voitto-osuuden" pysyvän ennallaan, silloin täytyisi kapitalistien pystyä toteuttamaan yhteensä 1,2 prosentin hinnankorotus. Muutenkaan Samuelson ei näytä ollenkaan huomaavan, että hän tekee itse asiassa kapitalistien pyrkimyksestä "muuttumatomaan voitto-osuuteen" syypään hinnankorotukseen.

9. Ks. Lemmnitz, mt. s. 69.

10. Ks. Marx—Engels, mt. s. 103 ja seurat.

pysyvä ja vaihteleva pääoma, käyttäytyvät arvonmuodotuksessa tunnetusti täysin eri lailla. Kun tuotantovälineen ostamiseksi luovutettu C ilmaantuu uudelleen tavarahan arvossa, koska konkreettinen työ siirtää tuotantovälineen arvon uusiin tavaroihin, ei työvoima tuotantoprosessin sisällä toimi arvona, joka siirretään, vaan tuottaa abstraktin työnsä avulla uuden arvon, jonka yksi osa muodostaa korvikkeen arvon V:lle ja jonka toinen osa muodostaa lisäarvon. Vaikka C-osan korotus suurentaa tavarahan arvoa, ei V-osan korotus muuta sen suuruutta millään tavoin. Olosuhteiden pysyessä muuten samoina (työaika, työn voimaperäisyys, tuotavuus, työn monimutkaisuus, tarjonta-kysyntäsuhteet) vähentää V-osan korotus lisäarvoa. Palkankorotukset eivät nosta siis kustannuspaineellaan hintoja, vaan alentavat voittoja, muuttavat hintarakennetta. Tämä on palkkakustannusten ja hintojen välisten suhteiden olemus.

Tämän kuvaaminen ei toki riitä. Hahmoteltu prosessin perussyhteys esiintyy nimittäin pinnallisesti täysin toisin, suorastaan nurin niskoin käännettynä ilmiönä. Ja tähän kytkeytyy porvarillinen ideologia. Lähinnä on huomattava, että pääoman arvonlisäyspyrkimyksessä kapitalistisen kilpailun välityksellä tapahtuu hyvin monimutkainen arvon muuntuminen tuotantohinnaksi. Riippumatta lähteistään muodostavat arvonosat C ja V kapitalistisen kustannushinnan. Molemmat korvaavat sijoitettua pääomaa: C tuotantovälineen ostamiseksi kulutettua, V työpalkkaan kulutettua, **n ä e n n ä i s e s t i** työn täydelliseen maksamiseen käytettyä. Täten on C:n ja V:n toiminnallinen ero arvonmuodotuksessa ulkonaisesti hävinnyt. Työpalkka näyttää yhtä hyvin perustavalta arvo- tai hinta-aineosalta kuin pääoman käyttö tuotantovälineeseenkin. Jokainen palkankorotus esiintyy kapitalistille kustannushinnan suurentumisena. Jos kerran tuotantovälineen arvon- tai hinnannousut nostavat tavaroiden hintoja reaalisesti — näin kapitalistit ja heitä palvelevat teoreetikot perustelevat — niin mikseivät sitten palkankorotuksetkin sitä tekisi?

Marx on Pääoman kolmannen niteen 11. luvussa osoittanut palkkatason yleisten muutosten vaikutukset tuotantohintoihin ja kehittänyt edelleen erityisesti lasallaisuutta vastaan suunnattua aikaisempaa todisteluaan. Hänen havaintonsa, että ”yleinen palkkojen korotus johtaisi yleiseen voittoasteen alenemiseen vaikuttamatta kuitenkaan arvoon ja yleisesti puhuen tavarahan hintoihin”,¹¹ osoittautui oikeaksi.

Muuttumaton kokonaishintataso sisältää kuitenkin merkittäviä muutoksia yksittäisissä tuotanto- ja markkinahinnoissa: Yleisen palkkojen korotuksen myötä tuotantohinnat nousevat aloilla, joilla vallitsee keskimääräistä alempi

pääoman elimellinen kokoonpano, ja alenevat aloilla, joilla tuo pääoman elimellinen kokoonpano ylittää keskiarvon. Vain keskimääräisen kokoonpanon aloilla ne pysyvät samana. Tuotantohintojen nousut ja alenemiset tasoittuvat kokonaisuutena katsoen niin, että keskimääräinen hintataso jää muuttumattomaksi. Yleiset palkkojen korotukset muuttavat siis tuotantohintoja alentuneen keskimääräisen voittoasteen perusteella lukuunottamatta niitä aloja, joilla vallitsee pääoman keskimääräinen kokoonpano. Yleistä hintojen nousua ei synny.

Esimonopolistinen kapitalismi: palkankorotuksia hintojen suhteellisen vakavuuden oloissa

Kapitalismin käytännössä palkat eivät ymmärrettävästi kään nouse kaikilla aloilla samanaikaisesti tai yhtä voimakkaasti. Mikäli palkankorotus rajoittuu yhteen alaan, niin tuotantohinta nousee tietyn ajan kuluttua vain siellä. Kaikilla muilla aloilla alenevat tuotantohinnat alaspäin korjatuun keskimääräisen voittoasteen perusteella. Kokonaisuutena katsottuna jää hintataso muuttumattomaksi.

Esimonopolistisen kapitalismin käytäntö todistaa, että teoreettisesti kehitelty mekanismi on todellakin toiminut.

Hinta- ja palkkakehitys esimonopolistisessa Saksassa

Ajan- jakso	teollisuuden raaka-ainehinnat		elin- kustannukset		brutto- palkat	
	indeksi	muutos	indeksi	muutos	indeksi	muutos
	1938=100	%	1900=100	%	1900=100	%
1851—1855	111		71		47	
1856—1860	122	+ 9,9	73	± 2,0	53	+12,8
1861—1865	117	— 4,1	73	± 0	55	+ 3,8
1866—1870	112	— 4,3	83	+13,7	62	+12,7
1871—1875	135	+20,5	99	+19,3	79	+27,4
1876—1880	97	—28,2	97	— 2,0	74	— 6,3
1881—1885	87	—10,3	96	— 1,0	75	+ 1,3
1886—1890	86	— 1,2	92	— 4,2	82	+ 9,3
1891—1895	84	— 2,3	97	+ 5,4	87	+ 6,1
1896—1900	97	+15,5	98	+ 1,0	94	+ 8,0

(Kirjoituksen taulujen tärkein lähde on Saksan Liittotasavallan virallinen tilasto. Lähteistä tarkemmin ks. alkuperäinen artikkeli Hasso Lange, Die Legende von der "Lohn-Preis-Spirale", IPW-Berichte 1/9176 ss. 45—48).

1800-luvun jälkipuoliskolla kaksinkertaistuivat Saksassa bruttomääräiset rahapalkat. Teollisuuden raaka-ainehinnat osoittivat sitä vastoin yksiselitteisesti alenevaa suuntaa. Ne olivat vuosina 1891—1896 noin 24 % ja 1896—1900 yhä vieläkin n. 13 % alempana kuin vuosisadan keskivaiheilla. Elinkustannukset nousivat vuosisadan loppuun men-

nessä 38 %:lla. Mutta tämä kallistuminen tapahtui — elinkustannusten pysyttyä paikoillaan vuosiin 1861—1865 saakka — todellisuudessa vuosia 1871—1875 edeltävällä ajanjaksolla. Sen jälkeen ne alenivat vuosiin 1886—1890 tultaessa ja kohosivat jälleen vuosisadan loppuun mennessä 1870-luvun alkupuoliskon tasolle.

Englannissa, Ranskassa ja Yhdysvalloissa osoittivat palkat samaa perussuuntausta kuin Saksassakin.¹² Tukkuhinoilla oli yleisesti ottaen aleneva suunta.¹³ Elinkustannukset pysyivät keskimäärin ennallaan kapitalismin päämaissa vuosista 1820—1829 vuosiin 1840—1849, nousivat sitten vuosiin 1870—1879 mennessä ja alenivat jälleen sen jälkeen vuosiin 1890—1891 tultaessa.¹⁴ Hintaindeksin lyhytaikaiset vaihtelut aiheutuivat suhdannekierron jaksottaisista muutoksista tarjonnan ja kysynnän suhteessa ja pitkäaikainen hintojen aleneminen johtui tavaroiden arvojen ja tuotantohintojen laskemisesta työn tuottavuuden kasvun seurauksena.

Pitkäaikaisemmat hintojen nousut tällä samalla ajanjaksolla selittyvät ennen kaikkea rahanarvon alenemisesta suurten kulturalöytöjen seurauksena. Yksiselitteinen tiivistelmä hintakehityksestä ennen vuosisadan vaihdetta kuuluu: kapitalistinen käytäntö ei tarjonnut vapaan kilpailun olosuhteissa minkäänlaisia kiintopisteitä yleiselle hintojen nousulle yleisen palkkojen korotuksen seurauksena.

Monopoliin herruus muuttaa hintajärjestelmää

Imperialismin aikakauteen siirtymisen myötä tapahtui perustava muutos hintajärjestelmässä. Palkankorotuksista johtuvat hintojen alenemiset, jotka, kuten osoitettiin liittyvät tuotantohintamekanismiin, olivat eräs syistä, joiden vuoksi teknisesti kehittyneimpien alojen pääoma pyrki voimakkaammin monopolisoitumiseen. Mutta samaan suuntaan vaikuttivat myös hintojen nousut aloilla, joilla oli keskimääräistä alhaisempi pääoman elimellinen kokoonpano, kun pitkälle keskittyneet pääomat vetivät tuotantovälineitään pois näiltä aloilta. Monopolisoitumisen kautta nämä tavarantoimittajat tunnetusti pakotettiin alentamaan hintojaan.

Kuta pidemmälle talouden monopolisoituminen eteni, vapaa kilpailu supistui ja täten kilpailu ylipäänsä muuntui, sitä enemmän mureni tuotantohintamekanismin perusta.

12. Ks. J. Kuczynski, *Die Geschichte der Lage der Arbeiter unter dem Kapitalismus*, Berlin Bd. 24, 29, 30 ja 33.

13. Ks. W. Kalweit, *Über die Ursachen der Preissteigerungen im modernen Kapitalismus*, Berlin 1958, ss. 51—52.

14. Ks. J. Kuczynski, *Die Inflation ein ständiger Begleiter des Monopolkapitals?*, IPW-Berichte, Berlin, 12/1973, s. 2.

Monopolihinnat määräisivät yhä enemmän hintojen koko piiriä, tasoa ja suuntaa. Tämän lisäksi tuli sotavuosina ja ensimmäisinä sodan jälkeisinä vuosina voimakas inflatorinen paperirahan arvon aleneminen.

Hinta- ja palkkakehitys monopolikapitalistisessa Saksassa toisen maailmansodan loppuun asti

Ajan- jakso	teollisuuden raaka-ainehinnat		elin- kustannukset		bruttopalkat teollisuudessa	
	indeksi 1938=100	muutos %	indeksi 1900=100	muutos %	indeksi 1900=100	muutos %
1901—1905	97	± 0	103	+ 5,1	101	+ 7,4
1905—1910	107	+10,3	116	+12,6	117	+15,8
1911—1914	111	+ 3,7	129	+11,1	130	+11,1
	1938=100		1962=100		1962=100	
1926—1930	148	+33,4	59,8		26,9	+81,8
1931—1935	99	—33,2	49,7	—16,9	23,0	—14,5
1936—1940	105	+ 6,1	50,8	+ 2,2	24,1	+ 4,8
1941—1945			56,0	+10,2	27,0 ^o	+12,0

Tavaroiden arvojen aleneminen, joka johtuu tuottavuuden noususta, ei enää ilmennyt hintojen liikkeessä. Kokonaisuutena katsottuna pysyivät teollisten raaka-aineiden hinnat Saksassa ennallaan palkankorotuksista huolimatta 20. vuosisadan ensimmäisellä viisivuotiskaudella. Vuosista 1901—1905 ensimmäisen maailmansodan puhkeamiseen nousivat raaka-ainehinnat 14, elinkustannukset 25 ja bruttotuntipalkat 29 prosenttia. Tähän yksiselitteiseen noususuuntaukseen liittyi perusraaka-aineiden suunnilleen yhtä voimakas,¹⁵ elinkustannuksien ja palkkojen sitä vastoin vähäisempi jaksottainen heilahtelu kuin esimonopolistisessa kapitalismissa. Vuodesta 1900 vuoteen 1914 ei elinkustannuksissa esiintynyt alenemista, vaan neljänä vuotena vain ennallaan pysyminen (1903, 1908, 1913 ja 1914), kun taas bruttopalkat sekä pysyivät paikoillaan (1902) että kaksi kertaa alenivat hieman (1901 ja 1908).

1920-luvun toisella puoliskolla raaka-ainehinnat olivat 33,4 % ja palkat 81,8 % sotaa edeltäneen tason yläpuolella. Suuri maailmanpula johti sitten äärimmäisen kovaan hintojen ja palkkojen alenemiseen. 1930-luvun jälkipuoliskolla raaka-ainehinnat saavuttivat taas suunnilleen vuosien 1906—1910 tason. Elinkustannukset olivat vuosina 1941—1945 vieläkin vuosien 1926—1930 tason alapuolella, kun taas bruttopalkat olivat sen jälleen saavuttaneet.

Muissa imperialismin päämaissa kehitys kulki samoin. Joskin monopolit siis kykenivät yksiselitteisesti nostamaan

keskimääräisen hintatason korkealle vuosisadan vaihteesta ensimmäistä maailmansotaa välittömästi seuranneisiin vuosiin mennessä, ei 1920- ja 1930-luvuilla ollut havaittavissa pidempiaikaista yleistä hintatason nousua. Mutta kokonaisuutena ottaen toteutui hinnoissa (erityisesti elinkustannuksissa) ja palkoissa samansuuntainen kehitys.

Kun näissä oloissa porvarillinen taloustieteilijä John Maynard Keynes vuonna 1936 ensimmäisenä perusteli teoreettisesti hintojen korottamisen ratkaisevana reaali-palkkojen alentamisen keinona,¹⁶ hänen oppilaansa Joan Robinson vuotta myöhemmin samoin ensimmäisenä suositteli korkeata työttömyyttä inflaation vastaisena keinona. Niin kutsutun täystyöllisyyden oli muka pakko johtaa inflaatioon, koska se kohottaisi kohtuuttomasti palkkoja ja täten kohottaisi hintoja.¹⁷

Sen jälkeen kun toisen maailmansodan rahoittamiseksi aiheutetusta inflaatiosta oli selvitty, käynnistyi kaikissa imperialistisissa maissa jatkuva pitkäaikainen hintojen nousu

Hinta- ja palkkakehitys valtiomonopolistisessa Saksan liittotasavallassa

Ajan- jakso	teollisuuden raaka-ainehinnat		elin- kustannukset		bruttopalkat teollisuudessa	
	indeksi 1962=100	muutos %	indeksi 1962=100	muutos %	indeksi 1962=100	muutos %
1946—1950	67,8		74,9	+33,8	38,9	+44,1
1951—1955	89,8	+32,4	85,7	+14,4	50,1	+28,8
1956—1960	99,5	+10,8	92,2	+7,6	70,6	+40,9
1961—1965	100,9	+1,4	102,9	+11,6	108,3	+53,4
1966—1970	101,8	+0,9	117,3	+14,0	153,3	+41,5
1971—1974	120,0	+17,9	142,7 ^o	+21,6	235,8	+53,8

Vuodesta 1950 vuosiin 1971—1974 Saksan Liittotasavallassa teollisuuden kotimaiset raaka-aineet nousivat 77 %:lla, elinkustannukset 81 %:lla ja teollisuustyöläisten bruttotuntipalkat 506 %:lla. Virallinen tilastointi osoittaa elinkustannusten kasvun kuitenkin liian alhaiseksi ja palkkojen liian korkeaksi. Raaka-ainehintojen nousun keskeyttivät vuosina 1954, 1958—1959, 1962—1963 ja 1967—1968 sykliset taantumet ja 1961 ennallaan pysyminen. Elinkustannukset sitä vastoin alenivat suoranaisesti vain 1950 ja 1953. Kriisivuonna 1974 raaka-aineiden hinnat ja elin-

16. Keynes kirjoittaa: "Kun työläiset tavallisesti vastustavat rahapalkkojen alentamista, niin he eivät kuitenkaan yleensä lopeta työntekoa palkkahyödykkeiden hinnannousujen johdosta." (Keynes, Allgemeine Theorie der Beschäftigung, des Zinses und des Geldes, Länsi-Berlini 1955, s. 8).

17. J. Robinson, Essays in the Theory of Employment, London 1973, ss. 31 ja seurr.; vrt. J. Kuczynski, Die politökonomische Apologetik des Monopolkapitals in der Periode der allgemeinen Krise des Kapitalismus, Berlin 1952, s. 46 ja seurr. ja 91.

kustannukset nousivat voimakkaimmin sitten vuoden 1952. Nimelliset bruttotuntipalkat nousivat keskeytyksettä koko ajan eri nopeuksin.

Tilastoaineisto osoittaa, ettei enää voida puhua mistään suhteellisesta tuotantovälinekustannusten vakavuudesta. Porvarilliset teoreetikot saattavat toki viitata siihen, että esim. Saksan Liittotasavallassa teollisuuden kotimaista alkuperää olevien raaka-aineiden kokonaisindeksi on noussut vain vähän samoin kuin tukkuhinnatkin vuosista 1956—1960 vuosiin 1966—1970. Myöskään teollisuustuotteiden kokonaisindeksissä ei esiinny voimakkaampaa nousua ajanjaksolla vuosista 1951—1955 vuosiin 1966—1970. Palkkakustannukset sitä vastoin kasvoivat monin kerroin

Hintakehitys Saksan liittotasavallassa

Ajan- jakso	teollisuustuot- teiden hinnat		tukku- hinnat		vähittäis- hinnat	
	indeksi 1962=100	muutos %	indeksi 1962=100	muutos %	indeksi 1962=100	muutos %
1948—1950	79,8				92,2	
1951—1955	94,5	+19,7			89,9	+ 9,7
1956—1960	96,9	+ 2,5	98,7		92,7	+ 3,1
1961—1965	101,0	+ 4,2	100,6	+ 1,9	101,0	+ 8,9
1966—1970	102,6	+ 1,6	102,1	+ 1,5	108,5	+ 7,4
1971—1974	123,2	+20,1	122,8	+20,3	128,8	+18,7

**Reaalipalkka- ja tuottavuuskehitys todistavat:
inflaation aiheuttavat ennen kaikkea monopolivoitot**

”Palkkahintakierteen” puolestapuhujat tukevat väitettänsä pitkän aikaa jatkuneella samanaikaisella hintojen, ennen kaikkea elinkustannusten, ja palkkojen kasvulla, jossa nimellispalkat kasvoivat jopa nopeimmin. He esittävät edelleen, että nimellispalkat kasvoivat useasti nopeammin kuin tuottavuus, mikä oli muka kohottanut tavarakohtaisia palkkakustannuksia ja täten väistämättömästi hintoja.¹⁸ Erityisesti tuottavuutta nopeampi reaalipalkkojen kasvu johtaisi muka inflaatioon. Vakavassa huolessaan kapitalistisesta järjestelmästä Galbraith, Samuelsson ja monet muut porvarilliset taloustieteilijät eivät tosin tunne täysin ongelmattomaksi väitettä, että palkkakustannuspaine olisi inflatorisen hintojen nousun pääsyy.¹⁹ Tämä on täysin ymmärrettävää, kun esim. silmäilee palkkojen osuutta hinnoissa ja ajattelee, että tuottavuuden kasvu alentaa palkkakustannuksia tavaraa kohti.

18. Liittotasavallan teollisuudessa työläisten bruttotuntipalkat ovat vuosina 1950—1972 nousseet 45 %, tuottavuus 297 %.

19. Samuelson esittää esimerkiksi, että yksinkertaisen kustannuspaineen oloissa talouspolitiikoilla ei ole mitään mahdollisuuksia vaikuttaa inflaatioon. (Ks. Samuelson, mt. ss. 579—580).

Porvarillinen tilastointi ei suo tarkkaa mahdollisuutta palkkojen ja tuottavuuden vertailuun. Tästä huolimatta ovat sen tiedot sangen valaisevia. Jos lähdetään sopimus-palkoista, koska niissä ammattiliittojen valvonnan ansiosta on vähiten manipuloimismahdollisuuksia ja koska ammatti-liitot muka ovat palkkavaatimuksineen syytäit yleiseen hintojen nousuun, niin paljastuu seuraavaa: neljännesvuosisadassa vuodesta 1950 vuoteen 1974 onnistui Saksan Liittotasavallassa työväenluokan kohottaa sopimustuntipalkkojaan suunnilleen 458 prosentilla. Työn tuottavuus nousi 343 %. Mutta ajanjaksona 1950—1969 olivat keskimääräiset vuosikasvut palkkoissa 6,4 % ja tuottavuudessa 6,5 %. Palkkakustannusten nousu ja vastaava voittojen aleneminen, jotka ovat seurausta ammattiliittojen tuloksellisista palkkavaatimuksista, ovat täten kokonaisuutena ottaen tulleet korvatuiksi tuottavuuden nousulla, vaikkei edes ollenkaan otettaisi huomioon nimellispalkkojen uudelleenjakoa monopoliporvariston hyväksi verotuksen (mukaan luettuna kasvava sosiaalivakuutusmaksujen taakka) ja hintojen korotusten välityksellä

Sopimuspalkkojen ja työn tuottavuuden kasvu Saksan liittotasavallassa prosentteissa

	sopimus- tuntipalkat	työn tuot- tavuus		sopimus- tuntipalkat	työn tuot- tavuus
1951	10,0	7,9	1963	6,7	6,2
1952	5,4	3,7	1964	6,7	9,9
1953	4,3	6,3	1965	7,7	5,4
1954	1,6	5,9	1966	7,3	4,8
1955	5,7	6,3	1967	4,4	8,1
1956	8,5	3,7	1968	4,1	8,6
1957	7,1	7,9	1969	6,8	7,1
1958	6,0	5,4	1970	13,3	3,4
1959	3,9	8,2	1971	13,7	6,1
1960	7,1	7,6	1972	9,5	8,0
1961	8,2	5,4	1973	10,0	7,1
1962	9,9	7,2	1974	11,9	4,6

Täten ammatillisella taistelulla aikaansaadut palkkojen korotukset eivät siis kokonaisuutena katsottuna ylittäneet rajaa, jonka useat porvarilliset taloustieteilijät asettavat "ei-inflatoriselle palkkapolitiikalle". Tällä he ymmärtävät sitä, että keskimääräinen palkkojen nousu vastaa kansantaloudellisen tuottavuuden keskimääräistä nousua.²⁰ Vuosina 1970—1974 palkkojen kasvu tosin ylitti tuottavuuden nousun epätavallisen laajassa määrin, mikä olennaisesti on palautettavissa kapitalismin yleisen kriisin kärjistymistä luonnehtivaan kansainvälisen työväenliikkeen nousuun. Täten näinä viitena vuotena esiintyy työn tuottavuuteen (5,8 %)

verrattuna korkeampi keskimääräinen sopimuspalkkojen vuosikasvu (11,7 %). Tähän pätee periaatteessa aikaisemmin vakaana pysyvän tuottavuuden tapauksessa esitetty: myöskään palkkojen nopeampi kasvu tuottavuuteen verrattuna ei lainmukaisesti johda yleiseen hintojen nousuun, vaan korkeintaan yleiseen voittoasteen alenemiseen.

Edellä esitetty vertailu asettaa nimelliset palkkojen korotukset reaalisen tuottavuuskehityksen rinnalle. Mikäli vertailtavaksi otetaan reaali-palkkojen nousu, niin käy yhä selvemmäksi, etteivät työväenluokka ja sen ammattiliitot palkkavaatimuksineen ole hintojen nousujen ja inflaation aiheuttaja. Saksan Liittotasavallan ammatillisen keskusjärjestön, DGB:n, taloudellinen tutkimuslaitos laski, että vuodesta 1949 vuoteen 1964 reaalin tuottavuus kasvoi nopeammin kuin reaali-palkka.²¹ DDR:n Kansainvälisen poliitiikan ja talouden instituutti (IPW) ilmoitti vuosien 1966—1972 keskimääräiseksi reaali-palkkojen kasvuksi 3,4 % ja keskimääräiseksi reaalisen tuottavuuden kasvuksi 6,5 %.²² Vuodesta 1972 vuoteen 1974 on reaali-palkka noussut 8,9 %:lla ja tuottavuus 11,1 %:lla. Reaaliset palkkakustannukset ovat täten alentuneet tuoteyksikköä kohti. Reaalin voittojen kasvu heikkeni tosin työväenluokan palkkasaavutusten ansiosta, mutta reaaliset voitot nousivat siitä huolimatta nopeammin kuin reaali-palkat.

Inflaatiosta on tullut erottamaton osa kapitalismin yleistä kriisiä

Keskimääräisen hintatason nousu ja inflaatio, jotka ovat tulleet imperialismille tyypillisiksi ennen kaikkea toisen maailmansodan jälkeen, eivät aiheudu yleisestä työpalkkojen noususta. Perustava syy on voimissa, jotka ovat pirstoneet vapaan kilpailun periaatteella lepävän tuotantohintamekanismin ja kapitalistisen valuuttajärjestelmän (valuuttojen kultasidonnaisuuden poistaminen, pankkisetelien myynti pakkokurssiin, kultastandardin korvaaminen paperikullalla jne.) monopolikapitalismissa, erityisesti sen valtiomonopolistisessa kehitysvaiheessa. Monopoliin herruuden takia ei käytännössä enää muodostu minkäänlaista kokonaispääoman keskimääräistä voittoastetta. Yleiset palkkojen korotukset eivät sen vuoksi johda enää siihen, että hinnat kaikilla keskiarvon ylittävillä aloilla alenisivat ja kaikilla keskiarvon alittavilla aloilla nousisivat, että voittoasteet yleisesti alenevat.

Monopolipääoma on nyt — tosin tietyissä rajoissa — tilanteessa, jossa se voi siirtää hintoihin tuottavuuden nou-

21. Ks. WWI-Mitteilungen, Düsseldorf, 2—3/1962, s. 39, 2/1965, s. 25.

22. Ks. IPW-Berichte, 3/1973, s. 24; 5/1973, s. 60.

sun ylittävistä palkkojen korotuksista, verojen korotuksista ym. aiheutuvat voittojen menetykset.

Tämän monopolistisen hintojen nostamisen myöntää jopa Galbraithkin tietyssä määrin, kun hän kirjoittaa: "Pidetään itsestään selvänä, että nykyaikaisella suuryrityksellä on mahdollisuus korkeampien palkkakustannusten siirtämiseen hintoihin. Voimakkaan kysynnän ja lähes täystyöllisyyden oloissa ei kukaan kysy, voiko teräs-, auto-, tai alumiiniteollisuus uuden työehtosopimuksen solmimisen jälkeen korottaa hintojaan; kysytään vain sitä onko sillä siihen tarvetta ja tekeekö se sen. Vuodesta 1947 vuoteen 1960 ei kulunut vuottakaan, jolloin eivät sekä kulutustavaroiden tukkuhinnat että myös raskaan teollisuuden valmistustuotteiden hinnat olisi nousseet. Molemmat osat ovat läheisessä yhteydessä teollisuusjärjestelmään. Kestävien kulutushyödykkeiden hintojen nousu ylti näinä 13 vuotena n. 25 %:iin; investointitavaroissa se nousi lähes 40 %:iin. Maataloudessa ja lyhytikäisissä kulutushyödykkeissä, joita tuotetaan pääasiallisesti teollisuusjärjestelmän ulkopuolella, oli hintojen nousu huomattavasti vähäisempi eikä niin läpinäkyvä. Teollisuusjärjestelmän hintakäyttäytyminen vaikutti hyvin voimakkaasti hintoihin asennoitumiseen ylipäänsäkin."²³

Palkkakustannuspaine ei toimi ymmärrettävästikään vain monopolipääoman suhteen (Galbraith nimittää tätä teollisuusjärjestelmäksi) vaan myös ei-monopolistisessa taloussektorissa (teollisuusjärjestelmän ulkopuolella), viime mainitussa tavallisesti jopa voimakkaammin, koska pääoman elimellinen kokonpano on siellä säännönmukaisesti alhaisempi ja palkkaosuus täten korkeampi. Galbraith viittaa edelleen todistusvoimaiseen esimerkkiin: amerikkalaiset teräsmonopolit United States Steel Corporationin johdolla huhutikuussa 1962 kohottivat teräksen hintoja keskimäärin 6 dollaria tonnilta, vaikka terästyöläisten liitto syksyllä 1961 tyytyi tuottavuuden kasvun rajoissa liikkuviin palkankorotusvaatimuksiin.²⁴

Työn tuottavuuden nousu alentaa tavaroiden arvoa tietysti myös nykyisessä kapitalismissa. Pidemmällä tähtäimellä täytyisi markkinahintojen kokonaistason sen vuoksi alentua tai (käyttöarvon vastaavasti parantuessa) pysyä vakaina. Monopolipääoma estää tämän kuitenkin ja painaa yleistä hintatasoa järjestelmällisesti ylöspäin. Täten esiintyvät yleensä voimakkaammat hintojen nousut juuri teknisesti edistyneimmillä tuotannonaloilla, siis niillä, joilla vallitsee erityisen korkea pääoman elimellinen kokonpano, kun taas muilla aloilla hintoja alennetaan.

Ajan mittaan nousevat monopolihinnat voidaan tosin saada aikaan vain yhteistyössä imperialistisen valtion kanssa, jonka tehtävänä on huolehtia valuuttakurssi- ja rahapolitiikallaan vastaavasta rahavolyymin kasvattamisesta. Seurauksena on jatkuva inflaatio, joka ilmenee yleisenä hintojen nousuna. Monopolihintojen korottaminen puolestaan kiihdyttää uuden paperi- ja luottorahan liikkeellelaskemista, mikä puolestaan jälleen voimistaa hintojen nousua. Samassa yhteydessä — valtiolle toimitettavien tavaroiden hinnat kasvavat voimakkaimmin²⁵ — laskee valtio liikkeelle paperi- ja luottorahaa voidakseen kattaa omat nousevat menonsa, jotka aiheutuvat ratkaisevassa määrin asevarustelusta.²⁶ Saksan Liittotasavallassa kasvoivat esimerkiksi vuodesta 1957 vuoteen 1972 bruttokansantuote (kiinteisiin hintoihin) 290 %, käteisrahamäärä 390 %:lla ja koko liikkeellä oleva luottokanta 2180 %:lla.²⁷ Tämä rahankiertokulkein inflatorinen loukkaaminen oli edellytys monopolien aikaansaamalle yleiselle hintojen kohottamiselle.

Pitkällä ajanjaksolla nousevissa palkoissa ilmenee kaksi eriävää prosessia. Työpalkka on tunnetusti työvoimatavarän arvon erityinen ilmenemismuoto, joka määräytyy objektiivisesti sen uusintamiseen välttämättömien olemassaolon välineiden arvon mukaan. Kun näiden kulutushyödykkeiden ja palvelusten hinta nousee, silloin työvoimatavarän uusintamisen varmistaminen vaatii objektiivisesti korkeampia palkkoja. Lisäksi sisältyy työvoimatavarän arvon määräytymiseen erotuksena kaikista muista tavaroista historiallismoraalinen osa, joka suurentaa välttämätöntä olemassaolon välineiden joukkoa.

Työvoimatavarän arvo alenee täten yleensä hitaammin kuin kaikkien muiden tavaroiden arvo. Huolimatta kansantaloudellisen tuottavuuden noususta se voi ajoittain jopa pysyä paikallaan tai lisääntyä. Yleisen hintojen alenemisen myötä täytyisi siis nimellispalkkojen alentua hitaammin, pysyä ennallaan tai jopa nousta, mikäli palkkatyöläisen laajennetut uusintamistarpeet täytettäisiin.

Monopolipääoman aiheuttaman yleisen elinkustannusten kallistumisen olosuhteissa toteutuu työvoimatavarän laajennettu uusintaminen täysin vain silloin, kun palkat nousevat riittävästi nopeammin kuin hinnat, niin etteivät palkkatyöläiset saa hyvitystä vain ostovoiman menetyksestä, vaan kykenevät hankkimaan myös objektiivisesti välttämättömät lisäkulutushyödykkeet ja palvelukset. Työvoiman uusintamiskustannusten näkökulmasta katsottuna määrää siis hintojen yleinen taso palkkojen tason eikä päinvastoin.

* * *

25. Ks. B. Warnke, mt. ss. 20 ja seurr.

26. Ks. Autorenkollektiv, Politische Ökonomie des heutigen Monopolkapitalismus, Berlin 1972, s. 381.

27. Ks. B. Warnke, mt, s. 23.

Työväenluokan kasvava taisteluvoima kapitalistisissa maissa on kyennyt — sosialismin eduksi muuttuneen järjestelmien voimasuhteen perustalla — yhä menestyksellisemmin torjumaan palkkoihin kohdistetun paineen. Länsisaksalaisen talouselämän rationalisointiansaattaja kirjoittaa: "Se tosiasia, että palkkoja toki voidaan korottaa, mutta että vallitsevissa voimasuhteissa on tuskin mahdollista niitä jälleen alentaa tuotantotuloksen alentuessa, on myötävaikuttanut siihen, että työläisten reaalipalkkataso on noussut."²⁸ Näissä olosuhteissa muodostuvat hintojen korotukset ja inflaatio monopolipääomalle ratkaiseviksi vieraan maksamattoman työn anastuskeinoiksi, tarkemmin sanottuna olennaisimmiksi monopolivoiton realisoitumisen muodoiksi. Monopolipääoma toteuttaa järjestelmällisesti tätä Keynesin suosittelemaa riisto-ohjetta reaalipalkkojen alentamiseksi. Samanaikaisesti se käyttää hyväkseen, kuten Joan Robinson ehdotti, työttömyyttä ratkaisevana ja kaiken kattavana välineenä palkkakehityksen tukahduttamiseksi. "Palkkahintakierre-teoria" on siis ylösalaisin käännetty ideologinen heijastus seuraavasta tekijöiden keskinäisriippuvuudesta: Valtion kanssa yhteenkietoutuneet monopolit aiheuttavat voiton saalistuksessaan jatkuvasti hintojen nousuja, provosoivat täten suurempia palkkavaatimuksia ja mitätöivät nimellispalkkojen korotukset suureksi osaksi jälleen uusilla hintojen korotuksilla. Monopolipääoman puolestapuhujat uskottelevat, että palkkavaatimukset on muka inflatorisina välttämättä estettävä, ja pyrkivät saamaan työtätekevät hyväksymään joukkotyöttömyyden välttämättömänä vastalääkkeenä inflaatioon.

Niin kauan kuin työväenluokka joutuu elämään kapitalistisessa palkkajärjestelmässä, niin kauan se joutuu jatkuvasti käymään palkkataistelua. Muutoin ei ole mahdollista likimainkaan saavuttaa lainmukaisesti lisääntyviä työvoimatavaran uusintamiselle objektiivisesti välttämättöminä elintarpeita. Jos työläiset tässä taistelussa antaisivat sitoa itsensä tuottavuuden kasvuun, he pelaisivat suoraan monopolipääoman riiston voimistamis- ja ikuistamispyrkimysten pussiin.²⁹ Inflatorisen hintojen nousun voittaminen ei siten suinkaan vaadi palkkasulkua, kuten "palkkahintakierre"-teorian edustajat väittävät, vaan monopolipääoman vallan kumoamista.

28. Autorenkollektiv, Volkswirtschaftliche Faktoren der Produktivität, RKW-Auslandsdienst, München, 42/1957, s. 48.

29. Samuelson myöntää, että reaalipalkkojen ja työn tuottavuuden kasvaessa yhtä paljon "voitonrautit ja työläiset jaksavat keskenään edistyksen täsmälleen samalla tavoin kuin aikaisemmin". (Samuelson, mt. s. 578).

Kommentteja

Mitä on maatalouden ylituotanto?

Maatalouden ylituotanto mainitaan yhdeksi maamme vaikeista taloudellisista ongelmista. Mutta mitä on ylituotanto maailmassa, jossa miljardeit ihmiset näkevät nälkää? Millä tavoin ylituotannon ratkaisemiseksi suunnitellut toimet vaikuttavat pienviljelijöihin, miten muihin työtätekeviin?

Pelkästään elintarvikkeiden kulutuksen nostaminen kotimaassa Pohjoismaiden tasolle ratkaisisi suurelta osin nyt esiintyvät ylituotanto-ongelmat. Lihan kulutus henkeä kohti on Tanskassa 51 prosenttia ja Ruotsissa 32 prosenttia suurempi kuin Suomessa, ravintorasvojen osalta vastaavat luvut ovat 50 ja 10 prosenttia. Kanamunien kulutetaan molemmissa mainituissa maissa 28 prosenttia enemmän kuin meillä. Nyt lihan kulutus Suomessa on kuitenkin laske-massa. Alhaisempaa jalostusastetta olevia maataloustuotteita, kuten viljatuotteita, perunoita ja maitoa kulutetaan Suomessa vastaavasti enemmän. Kun otetaan huomioon, että yhden vehnäkilon jalostaminen naudanlihaksi pudottaa siihen sisältyvän kalorimäärän 3600 kalorista 170 kaloriin ja kananmunien kohdalla vastaavasti 390 kaloriin, olisivat maataloustuotannon kasvumahdollisuudet pelkästään kotimaan markkinoidenkin varassa valtavat. Tämä edellyttäisi kuitenkin tuotannon ohjaamista mm. niihin tuotteisiin, joita nyt tuodaan ulkomail-

ta, vaikka niitä kyettäisiin kotimaassakin tuottamaan (mm. vihannekset ja peruna). Ennen muuta se kuitenkin edellyttäisi täyskäännöstä talouspolitiikan suunnassa: työtätekevien kulutuskysynnän nostamista sen rajoittamisen sijasta.

Myös maatalouden vientimahdollisuudet ovat hyvät. Neuvostoliitto on tarjoutunut ostamaan kaikki Suomen maatalouden ylijäämät.

Tuotantovoimien nopean kehityksen ansiosta maataloustuotannon tehokkuus on kasvanut voimakkaasti. Maatalouden tuottavuus kasvaa kehittyneissä kapitalistisissa maissa nykyään teollisuutta nopeammin. Tieteen — kemian ja biologian — tulosten hyöksikäytön ansiosta ovat lannoitus, jalostus ja tehostunut ruokinta lisänneet tuotoksia huomattavasti. Kun vehnäsato oli Suomessa 1950-luvun alussa keskimäärin 1440 kiloa hehtaaria kohden oli se vuosina 1971—1973 jo 2540 kg/ha. Peltöheinän kohdalla vastaavat luvut ovat 2560 ja 3940 kg/ha. Maitotuotos lehmää kohti nousi samana aikana 2429 litrasta 3844 litraan (Granberg, s. 51).

Maataloustuotteiden vientiä on Suomessa tuettu vuodesta 1928 lähtien. Tämän tuotantosuojan turvissa, tuottavuuden kohofessa nopeasti ja jalostustoiminnan laajentaessa viljellyn maan alaa nousi 1950-luvulla ensin maidon ja kananmunien tuotanto yli oman maan kulutuksen. 1970-luvulla myös on alkanut esiintyä myös lihan ja leipäviljan merkittäviä ylijäämiä.

1960-lopulla käynnistettyjen tuotannon rajoittamistoimien vuoksi maata ja karjaa on poistunut tuotannosta. Peltonvarausjärjestelmän arvioidaan vuonna 1972 supistaneen kokonaissatoa 4 prosenttia. Pohjois-Suomessa paketoiminnan vaikutus oli peräti 10 prosenttia. Rajoittaminen kohdistui käytännössä pääasiassa pientiloihin ja vähätuottoisiin maihin

Itä- ja Pohjois-Suomessa, joten vaikutus ei ollut odotettua luokkaa. Suurilla tiloilla ja teollisissa suurtuotantoyksiköissä tuotanto laajeni, samalla kun pientilojen osuus tuotannosta niiden vähenemisen myötä putosi.

Maatalouden ylituotannon kroonisuus, mikä erottaa sen teollisuuden jaksottaisista kriiseistä, johtuu maataloustuotannon rakenteesta. Maataloustuotanto on edelleen pääosin pientuotantoa. Pientuottaja pyrkii tuotannossaan uusintamaan perheensä, ei pääomaa. Niinpä hän reagoi kriisin puhkeamiseen (ilmenipä se sitten hintojen laskuna tai niiden jäämisinä jälkeen tuotantokustannuksista) yleensä laajentamalla tuotantoa, ei supistamalla sitä kuten teollisuuskapitalisti tekee. Tuotanto supistuu vasta toisessa vaiheessa, kun tila ei enää tuotannon laajentamisesta huolimatta pysty elättämään perhettä eikä tätä voida korvata sivuansioiden lisäämisellä: kun pienviljelijä joutuu lopettamaan tilansa. Myöskään maatalouden suurtuotannossa kriisi ei aiheuta nopeaa tuotannon supistumista, koska aikaisempien tuotantokustannusten vuoksi tuotanto pysyy kannattavana vielä kriisin aikanakin.

Valtion säätelytoimet eivät muuta liikatuoannon syntymekanismin perustaa. Hintojen lasku muuttaa hintasäännöstellyn vuoksi muotoaan yleensä suhteelliseksi. Samalla sääntely luo edellytykset kriisin pitkittymiselle entisestään. On huomattava, että pientuottaja voi reagoida tuotantoa supistaviksi tarkoitettuihin valtion toimiin tuotannon laajentamisella, mikäli nämä toimet johtavat hintojen alenemiseen.

Nyt esillä olevat tuotannon rajoittamistoimet perustuvat viime vuoden poikkeuksellisen hyvään satoon ja sitä seuranneeseen kasvaneeseen karjantuotteiden tuotantoon. Kun sato parina edellisenä vuonna on ollut heikko, ei mistään ratkaisevasta ylituotanto-ongelman

kärjistymisestä ole nyt kysymys. Kokonaisomavaraisuus kaikkien maataloustuotteiden osalta on kehittynyt seuraavasti (100=täysi omavaraisuus; jälleen on muistettava, että kyse ei tietenkään ole mistään ehdottomasta omavaraisuudesta vaan kapitalistisesta "omavaraisuudesta"; maataloustuotannon suhteesta kotimaan menekkiin, mitä voimakkaasti rajoittaa työtätekevien köyhyys):

1968	111	1972	118
1969	114	1973	114
1970	119	1974	120
1971	119	1975	114

Tuotannon rajoittamispolitiikasta

Erityisesti SDP:n johto valittaa aktiivisesti maatalouden "kalleutta" ja vaatii maatalouden tuotannon ja kotimaisen kulutuksen nopeaa tasapainottamista tuotantoa supistamalla. Nopean tasapainottamisen vaatimus sisältyi myös Keskustapuolueen hyväksymään Sorsan hallituksen ohjelmaan.

On arvioitu, että maataloustuotannon saattaminen vastaamaan kotimaan kulutusta merkitsisi noin 500 000 hehtaarin poistamista tuotannosta. Tämä on reilusti yli puolet alle 10 hehtaarin tilojen peltojen kokonaismäärästä!

Tuotannon supistamisvaatimukset esitetään veronmaksajien rahojen säästämisen ja monien muiden hyvien asioiden nimissä. Mutta miten on?

Ensinnäkin on muistettava liikatuotannon suhteellisuus: koko maailman nälkäongelma ja oman maammekin työtätekevien köyhyys.

Toiseksi on nähtävä, että harjoitettu maatalouden tuotannon rajoittamispolitiikka ei suinkaan tähtää työtätekevien aseman helpottamiseen. Se on yksi osa menetelmiä, joilla monopoliporvaristo — ja tässä erityisesti maatalousmonopolit — pyrkii vahvistamaan asemiaan työläisten

ja pienviljelijöiden kustannuksella. Maatalouden tuotannon rajoittamistoimissa on kyse ennen muuta kahdesta tavoitteesta: Ensinnäkin on tarkoitus kiihdyttää maatalouden rakennemuutosta, pientilojen pakkoluovutusta ja teollisen, kapitalistisen maatalouden suurtuotannon laajentamista. Toiseksi maataloustuotteiden vientiin ja maatalouden tukemiseen käytetyt varat on tarkoitus ohjata (ei suinkaan työläisten taskuun) 'suurpääoman voitontavoittelun kannalta vähemmän hyödylliseen käyttöön, ennen muuta teollisuuden tukemiseen.

On valitettavaa, että vastaavanlaisia supistamisvaatimuksia kuin SDP:n johto ovat esittäneet myös eräät kansandemokraattiset lehdet vastoin kommunistien ja kansandemokraattien perinteistä työtekeväen talonpoikaiston tukemista ja työläisten kulutuskysynnän lisäämistä vaativaa linjaa. Esimerkiksi Kansan Tahdot kirjoitti: "Maataloudessa se (talonpoikaisjärkinen periaate) tarkoittaa kannattavan suuruisia tuotantoyksiköitä ensimmäisenä ehtona. Toisena ehtona voitaneen pitää tuotannon määrän suunnittelua sellaiseksi, joka vastaa ensisijaisesti kotimarkkinoiden tarvetta..." (5.6. 1976). Tällaiset irrallisina otettuna viatomilta näyttävät viisaudet ovat Suomen maaperälle asetettuina selvää tukea harjoitetulle työkansan etujen vastaiselle maatalouspolitiikalle. SKP:n vaatimukset edullisesta lisämaasta, lainoista ja muusta tuesta pienviljelijöille, vaatimukset kansan ostokyvyn lisäämisestä jne. näyttävät autuaasti unohtuneen reformistisen ajattelun mukaisten "realiteettien" edessä.

Hallituksen ohjelma maataloustuotannon supistamiseksi

Tuotannon nopeaksi supistamiseksi voidaan käyttää kahta päämenetelmää: maan ja karjan poistamista tuotannosta

sekä raakaa tuotantovoimien kehityksen taannuttamista supistamalla rajusti lannoitteiden, rehuseosten ja kasvinsuojeluaineiden käyttöä. Näitä molempia menetelmiä käytetään nyt Suomessa.

Viime kuukausina kaavailtujen tuotannon supistustoimien taustana on pyrkimys estää vientituen noin 180 miljoonan markan suuruisen rahoitusvajauksen syntyminen. Tämän saavuttamiseksi ja samalla maataloustuen vähentämiseksi käytetään mm. seuraavia keinoja:

1) Ns. kesannoimispalkkioiden avulla aiotaan supistaa Etelä-Suomen suurimpien tilojen tuotantoa. Tämä merkitsee tosiasiaa sitä, että nämä tilat voivat valtion tuella suorittaa normaaliin viljelykiertoon kuuluvan kesannoimisen ja sen aikana pellon peruskunnostustoimenpiteitä. Pitkällä tähtäyksellä tämä lisää tuotantoa.

Pellonvaraussopimusten jatkaminen ja valtion haltuun joutuneiden maiden pitäminen pois tuotannosta vaikeuttaa pientilojen lisäämään saantia. Näin myös vaikeutetaan näiden peltojen myöhempää käyttöä maataloustuotantoon.

2) Lannoitteiden hintatuen poistaminen ja niille nyt asetettu valmistevero ovat kolmen viimeisen maataloustuloratkaisun aikana nostaneet lannoitteiden hintaa peräti 113 prosenttia! Niinpä tämän vuoden alkupuolella lannoitteiden myynti on supistunut neljänneksellä. Valmisteveron ja hinnankorotusten avulla myös ostorehun käyttöä on pyritty väkisin vähentämään.

3) Maataloustuotteiden markkinointimaksujen avulla paitsi kerätään tuotteiden markkinointiin käytettäviä varoja valtiolle myös vaikutetaan kulloisenkin tuotannonalan kannattavuuteen. Tässä yhteydessä on esiintynyt myös tiettyjä — sinänsä myönteisiä — toimenpiteitä kapitalistisen maatalouden teolli-

sen suurtuotannon rajoittamiseksi. Kommunistithan ovat vaatineet valtion tuen poistamista hyvin menestyvältä teolliselta maataloustuotannolta sekä pienten ja keskisuuren tilojen tuotantomahdollisuuksien turvaamista. Suurtuotannon rajoittamiseen suuntautuneiden vähäisten toimien takana on tietenkin osaksi poliittinen tarve rauhoittaa mielialoja viljelijöiden keskuudessa mutta myös maatalousmonopoliin ja MTK:n halu pitää maatalouden (ja ennen muuta maatalousmonopoliin vaikutusvallan) ulkopuolinen pääosa poissa maataloustuotannosta.

4) Maataloustuotteiden kotimaisen käytön lisäämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden ovat paradoksaalisesti poikkeuksetta johtaneet hintojen korotuksiin:

— kotimaisen rukiin jauhausprosentti nostettiin, mikä johti leivän hinnan nousuun;

— maitojauheen käyttö rehuseoksissa halvemman tuontivalvauksen sijasta tulee nostamaan rehujen hintoja;

— rasvan ja valkuaisen hintasuhteen muuttamisella maidon hinnoittelussa pyrittiin lisäämään maitorasvan kulutusta. Seurauksena oli kevytmaidon hinnan nousu, jota vielä lisättiin valtiolle kerättävän hinnantasausmaksun asettamisella. Toisena seurauksena hintasuhteen muutoksesta olisi ollut voim hinnan aleneminen. Tämä kuitenkin estettiin alentamalla valtion varoista maksettavaa voim hinnanalennuskorvausta niin, että voim hinta nousi;

— lisäksi on tarkoitus "seuraavan tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä" panna alulle myös nykyään 22 penniä litralta olevan maidon tuotantoavustuksen siirto vähittäishintoihin.

Tapani Mauranen, Lasse Jaakkola

Raportteja

SAK:n edustajakokous

Maamme suurimman ammatillisen keskusjärjestön SAK:n edustajakokous pidettiin kesäkuun 17—20 päivinä. SAK:ssa on tällä hetkellä n 950 000 jäsentä ja 28 ammattiliittoa.

Julkisuudessa on pyritty antamaan kuvaa taisteluhenkisestä ja lujan yhtenäisyyden sävyttämästä kokouksesta, jota häiritsi ainoastaan häviävän pienen "taistolaisryhmän" rettelöinti henkilövalintojen yhteydessä. Kokousta on luonnehdittu työvän yhteistyön suureksi voitoksi. Näin mm. SAK:n toiseksi puheenjohtajaksi valittu SKP:n varapuheenjohtaja Olavi Hänninen (KU 1. 7. 1976). Samassa yhteydessä on joko vakavaa naamaa tavoitellen tai virnistellen valiteltu "taistolais-ten eristäytymistä" ja "ulosmarsseja."

Mitä SAK:n edustajakokouksessa todella tapahtui, mitä siellä päätettiin ja mihin suuntaan edustajakokouksessa tehdyt päätökset suuntaavat SAK:n toimintaa? — Toimitus.

Edustajakokous vahvisti SAK:n johdon sitoutumista tulopoliitikkaan ja luokkayhteistyöhön

Edustajakokouksen päätösten punaisena lankana oli siunauksen antaminen sille linjalle ja toiminnalle, jota SAK:n johdon enemmistö on viime vuosina noudattanut. Sen keskeisenä sisältönä on sitoutuminen tulopoliitikkaan, tulopoliittisen keiston vahvistaminen, ammattiyhdistysliikkeen sisäisen demokratian ka-

ventaminen, työläisten joukkovoiman käytön vaikeuttaminen ja estäminen, sitoutuminen harjoitettuun suuropäätöksen etujen mukaiseen talouspolitiikkaan ja sen tukemiseen kaikissa ydinkohdissa. Tälle toimintalinjalle antoivat tukensa ja sen tiivistämistä keskeisissä kysymyksissä edellyttivät edustajakoukussa äänestysien jälkeen syntyneet päätökset.

Edustajakoukussa hyväksyttiin yhdeksän uutta ohjelmallista asiakirjaa. Ohjelmaluonnosten käsittelylle työpaikoilla ja ammattiosastoissa ei ollut mahdollisuuksia. Ohjelmaluonnokset lähetettiin liian myöhään ja ainoastaan kokousedustajille, ei esim. ammattiosastoille. Edustajakouksen tärkein ohjelma, SAK:n ensimmäinen työehtosopimuspoliittinen ohjelma, lähetettiin vasta paria päivää ennen kokouksen alkua. Kaikki kokousedustajat tuskin ennättivät edes lukea läpi tätä 171 sivua pitkää luonnosta. Täydellinen luokkanäkökohtien sivuuttaminen on leimaa-antava piirre ohjelmien muodostamalle kokonaisuudelle. Sana joukkoliike ei esiinny kertaakaan yhdessäkään hyväksytyssä ohjelmassa.

Hyväksytyssä työehtosopimuspoliittisessa ohjelmassa suhtaudutaan varauksellisesti myönteisesti tulopoliittiseen järjestelmään, edellytetään keskusjärjestövalian lisäämistä ja ammattiliittojen oikeuksien kaventamista, perustasoa myöten sitovan neuvottelujärjestelmän luomista joukkovoiman käytön ainoana vaihtoehtona, suuntautumista useampiin sopimuksiin, tiukkojen rajojen asettamista palkkojen korotuksille, jotka on hahmoteltu porvarillisten talousteorioiden mukaisesti "kansantalouden kokonaiseduista" lähtien. Toisin sanoen se on asiakirja, jossa määritellään linjat suuropäätöksen vaatimusten mukaisesti viime aikoina julkisissa keskustelussakin esillä olleisiin asioihin: perustason liikkeeseen, nojautumiseen joukkovoimaan

ja reaaliansioiden nousua merkitseviin palkankorotusvaatimuksiin.

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto oli valmistellut edustajakoukselle esityksen työehtosopimustoiminnan kehittämisestä ja tavoitteista. Esityksessä vaadittiin mm. irtautumista tulopoliittisesta järjestelmästä ja ehdottoman jäsenvaltaisuuden noudattamista kaikissa ratkaisuissa.

Näiden kahden esityksen välillä äänestettiin. Vain osa kommuisteista äänesti Kumi- ja Nahkatyöväen Liiton esityksen puolesta. (Asiasta suoritettu toinen äänestys ei koskenut enää ohjelman sisältöä).

Edustajakoukussa hyväksytty talouspoliittinen ohjelma sisältää joistakin myönteisistä piirteistä huolimatta vakavia puutteita. Ohjelma ei tähtää maassa harjoitetun talouspolitiikan suunnan muuttamiseen.

Sosiaalisen kumppanuuden ajattelulle tyypilliseen tapaan ohjelmassa nähdään SAK:n vaikutusmahdollisuuksien lisäämisen ainoaksi tieksi SAK:n edustajien määrän lisääminen erilaisissa toimikunnissa. Ohjelma lähtee korporatiivisen järjestelmän lujittamisesta. Kokemukset historiasta ja nykyisestä tulopoliittisesta Suomesta osoittavat, että tällaisten elinten päämerkitys ei suinkaan ole työväenluokan vaikutusvallan lisääminen valtiotasa vaan porvarillisen valtion vaikutusvallan lisääminen työväenliikkeessä.

Taluspoliittiseen ohjelmaluonnokseen tehtiin lukuisia muutoksia ja lisäesityksiä, joissa vaadittiin mm. irtautumista tulopoliittisesta mekanismista, Suomen ja Neuvostoliiton yhteistyön lisäämistä, liikevaihtoveron korotuksen ja arvonnäiväverotuksen torjumista ja EEC-vapaakauppasopimuksen irtisanomista. Näiden muutosesitysten puolesta äänesti ainoastaan osa kommunisteista.

Sosiaalipoliittinen ohjelma edellyttää eläkepolitiikan kehittämistä ensisijaisesti työeläkejärjestelmän pohjal-

ta. SKP taas tunnetusti vaatii eläketurvan kehittämistä kansaneläkejärjestelmän pohjalta. Muilta osin ohjelmassa asetetaan hyvin yleisiä ja epäkonkreettisia tavoitteita, joita voidaan tulkita lähes miten tahansa.

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto oli valmistellut edustajakokoukselle aloitteen sosiaalipoliittiseksi ohjelmaksi, jossa edellytettiin eläketurvan kehittämistä kansaneläkejärjestelmän pohjalta ja joka sisälsi muilta osin, mm. työsuojelukysymyksissä selkeät, yksityiskohtaiset tavoitteet. Vain osa kommunisteista äänesti Kumi- ja Nahkatyöväenliiton esityksen puolesta.

Vastaavalla tavalla ainoastaan osa kommunisteista kannatti esitystä voimassaolevan rationalisointisopimuksen välittömästä irtisanomisesta. Rationalisointisopimus antaa mahdollisuuden työn voimaaperäistämiseen ja työväuhdin kiihdyttämiseen.

Jäsenistön ja ammattiliittojen oikeudet

Itse edustajakokouksen kokoonpano oli omalta osaltaan esimerkki demokration kapeudesta SAK:ssa. Jäsenistö ei päässyt vaikuttamaan kokoukseen valittujen edustajien valintaan. Valinnat suoritettiin SAK:n jäsenliittojen päättävissä elimissä SAK:n huippujohdon tekemän suosituksen mukaan, jonka pohjalta edustajakokoukseen tuli edustajista sosiaalidemokraatteja 63 % ja kommunisteja ja kansandemokraatteja 37 %. Jo näissä valinnoissa syrjittiin voimakkaasti niitä kommunisteja jotka SKP:n 17. edustajakokouksen päätösten mukaisesti pitivät kiinni työläisten eduista ja vaatimuksista sekä puolustivat ammattiyhdistysliikkeen taistelujärjestöluonnetta. Edustajakokouksen voimasuhteet eivät siten kuvastaneet todellista tilannetta SAK:n jäsenkentässä.

Edustajakokouksessa esitettiinkin, että SAK:n sääntöjä muutettaisiin niin, että edustajat edustajakokouksiin valittaisiin ammattiliittoittain suoritettavilla suhteellisilla vaaleilla ja että aloiteoikeus edustajakokoukselle olisi liittojen lisäksi myös ammattiosastoilla. Näiden jäsenedemokratian kannalta tärkeiden muutostyösten puolesta äänesti vain osa kommunisteista.

SAK:n joukkovoiman kehittämisen tärkeimpänä ehtona olisi järjestön sisäisen demokratian laajentaminen, ammattiliittojen oikeuksien turvaaminen ja perustason oikeuksien lisääminen. Tes-poliittisessa ohjelmassa korostettiin porvariston vaatimusten mukaisesti keskusjärjestöratkaisujen sitovutta ammattiliittojen suhteen. SAK:n johto haluaa myös muuten järjestöpolitiikan alueella kaventaa ammattiliittojen oikeuksia ja vaikuttaa jopa niiden olemassaoloon.

Vain osan kommunisteista vastustaessa edustajakokous päätti, että SAK:n hallitus voi 2/3 äänen enemmistöllä muodostaa uusia ammattiliittokokonaisuuksia vaikkapa asianomaisten liittojen kannan vastaisesti. Tämä antaa SAK:n johdolle vaarallisia järjestöteknisiä mahdollisuuksia sellaisten liittojen lopettamiseksi, jotka edustavat luokkataistelulinjaa.

Äänestyksessä hävinneessä vastaesityksessä edellytettiin, että uusia liittoja voidaan perustaa ainoastaan asianomaisten liittojen ja niiden jäsenistön suostumuksella ja mikäli suoritettavassa jäsenäänestyksessä 2/3 äänestäneistä kannattaa uutta järjestäytymismuotoa.

Kansainvälinen yhteistyö ja koulutustoiminta

SAK on VAKL:n (Vapaiden ammattiyhdistysten kansainvälinen liitto) jäsen. Edustajakokouksen kansainväliseen julkilausumaan esitettiin lisäystä, jonka mu-

kaan SAK kiinnittäisi huomiota suhteiden kehittämiseen MAL:n (Maailman Ammattiyhdistysten liitto) kanssa. Ainoastaan osa kommunisteista äänesti tämän puolesta. Esitystä SAK:n liittymisestä Suomen Rauhanpuolustajain jäsenjärjestöksi kannatti ainoastaan osa kommunisteista.

SAK on sosialidemokraattien Työväen Sivistysliiton jäsen. SAK käyttää koulutustoiminnassaan ainoastaan TSL:n materiaalia.

Edustajakokouksessa päätettiin, että SAK myöntää taloudellista tukea myös Kansan Sivistystyön Liitolle kommunistien ja kansandemokraattien edustajakokouksessa olleen suhteellisen osuuden mukaan. Mutta ei toki ehdoita. Edustajakokouspäätöksen mukaisesti KSL ei tuota "rinnakkaista" materiaalia ay-liikkeen koulutusaineistolle. Toisin sanoen ainakaan KSL ei tästä lähtien tuota aineistoa vastapainoksi TSL:n sosialidemokraattiselle opintomateriaalille. Huolimatta KSL:n toiminnassa esiintyneistä tunnetuista vinosuunnauksista tehtiin edustajakokouksessa esitys SAK:n liittymisestä KSL:n jäseneksi. Ainoastaan osa kommunisteista äänesti tämän puolesta.

Syrjintä huonon politiikan tueksi

Edelläolevat esimerkit osoittavat, että edustajakokouksessa käytiin voimakasta taistelua SAK:n toimintalinjasta, sisäisestä demokratiasta ja taistelujärjestöluonteesta. Edustajakokouksessa osoitettiin, että on olemassa myös työläisten etujen mukainen vaihtoehto SAK:n johdon ajamalle politiikalle.

Sosiaaliseen kumppanuuteen perustuvan linjan eteenpäinvienti mahdollisimman saumattomasti edellytti epädemokraattisia ratkaisuja myös hallintoelin-ten valinnassa. SAK:n valtuuston valinnassa noudatettiin syrjintää ja SAK:n hallitus puhdistettiin epämiellyttävistä,

työläisten vaatimuksista kiinnipitävistä voimista. Tämän takia myös henkilökö- symyksistä jouduttiin äänestämään. Ainoastaan osa kommunisteista äänesti henkilövalinnoissa edustajakokouksessa kaikkien taholta korostetun tasapuolisuuden ja suhteellisuuden vaatimusten mukaisesti.

Tukea sosiaalidemokraattien hegemoniapyrkimyksille

SAK:n edustajakokouksen yhdeksän ohjelman muodostama kokonaisuus noudattelee kaikilta osin SDP:n edellisessä puoluekokouksessaan hyväksymää tavoitelinjaa. Sen sijaan ne lähes kaikilta keskeisiltä osiltaan ovat ristiriidassa SKP:n edustajakokouspäätösten kanssa. Tilanne palvelee kiinteästi sosiaalidemokraattien julkisestikin ilmoittamaa pyrkimystä samaistaa SDP ja SAK myös ohjelmallisilta tavoitteiltaan osana SDP:n pyrkimyksiä nousta hegemonia-asemaan koko yhteiskunnassa.

Uusi, joskaan Mieltusen viiden puolueen hallituskaudella ei yllättävä seikka oli se, että osa kommunisteista ja kansandemokraateista äänesti johdonmukaisesti SDP:n linjanmäärittelyjen mukaisesti työläisten vaatimuslinjaa vastaan ja samalla myös SKP:n selviä asiakirjoja ja päätöksiä vastaan.

Tulosta on sanottu myös työväen yhteistyön edistämiseksi. Suurpääoman tahtoa noudattavan politiikan ja demokratian kaventamisen pohjalle voidaan kuitenkin rakentaa ainoastaan työväen yhteistyön irvikuva.

Yhteinen linja sosiaalidemokraattien kanssa löytyy tietyistä helpostikin, jos kommunistit taipuvat SDP:n edellyttämään kapitalistisen järjestelmän säilyttämiseen perustuvaan reformistiseen politiikkaan. Kun "työväen yhteisrintaman" rakentaminen on näin helppoa — kuten

tapahtunut niin SAK:ssa kuin hallitukseksikin osoittavat — voi vain pahoitella sitä, että kommunistit eivät jo vuosikymmeniä sitten keksineet tätä oivallista reseptiä vaan ovat jääräpäisesti ponnistelleet todellisen suurpääoman vastaisen yhteisrintaman rakentamiseksi. Tällainen rintama voi rakentua ainoastaan selkeille suurpääoman vastaisille tunnuksille ja työläisten omalle toiminnalle. Oikeasta työväen yhteistoiminnasta on saatu ja saadaan jatkuvasti hyviä kokemuksia viime vuosien ennätysmäisen laajoista lakkoiliikkeistä ja työpaikkakohtaisista taisteluista.

Yritys syventää SKP:n hajaannusta

Edustajakokouksen tapahtumista on laajinta julkisuutta saanut kuitenkin kommunistien ja kansandemokraattien ryhmän hajoaminen. Tämän "uutisen" alle on osittain pyritty peittämään edustajakokouksen huonot ja epädemokraattiset päätökset.

Senkin takia kerrottakoon ryhmän hajoamisen ydinvaiheet.

Kommunistien ja kansandemokraattien edustajakokousryhmässä tehtiin kaksi esitystä ryhmän työskentelyn pohjaksi.

Kalevi Arosen lukema esitys edellytti mekaanista ja ehdotonta enemmistöpäätösten noudattamista ilman, että päätökset olisi sidottu SKP:n päätöksiin ja linjaan.

Väinö Huhtamäen tekemä esitys edellytti, että ryhmään kuuluvat SKP:n jäsenet noudattavat toiminnassaan SKP:n 17. edustajakokouksen päätöksiä, kuten edellytti SKP:n poliittinen toimikuntaakin 10. 6. tekemässään yksimielisessä päätöksessä. Mikäli eriäviä käsityksiä esiintyisi, ne pyrittäisiin ratkaisemaan neuvottelemalla kokouksen kuluessa.

Näistä äänestettiin. Äänestyksen jälkeen jaettiin ryhmäkortit ainoastaan niille, jotka olivat äänestäneet Kalevi Arosen tekemän esityksen puolesta.

Ryhmän hajoittaminen oli sovittu jo etukäteen. Tätä osoittaa sekin pikku huomaavaisuus, että jo etukäteen oli kokouspaikalta varattu kolmaskin ryhmähuone ja painettu jopa kolmannet ryhmäkortitkin, joita tarjottiin jo pari päivää ennen edustajakokouksen alkua.

Kommunistien ja kansandemokraattien ryhmästä siis suljettiin ne toverit, jotka halusivat kommunistien toimivan SKP:n edustajakokouspäätösten ja poliittisen toimikunnan yksimielisen päätöksen mukaisesti.

Ryhmän hajottamista vaati myös Arosen ryhmän kurissapito. Kaikki tähän ryhmään jääneet toverit eivät toki hyväksy täydellistä taipumista ylätasolla tehdyn sopimuksen mukaisesti sosiaali-demokraattien linjaan, joka edellytti sitoutumista tulopoliittiseen järjestelmään entistä tiukemmin ja demokratian kaventamista. Sopimuksen tehneillä ei ollut varaa ottaa sitä riskiä, että SKP:n edustajakokouspäätöksiä tiukasti kunnioittavat toverit olisivat jääneet ryhmään. Nytkin Arosen ryhmä joutui kurin säilyttämiseksi pitämään edustajakokouksen aikana kaksi ylimääräistä ryhmäkokousta.

Kommunistien ja kansandemokraattien ryhmän hajottaminen osaltaan mahdollisti reformistisen linjan "yksimielisen" läpiajamisen ja muutopuolen "työväen yhtenäisyyden" edustajakokouksessa. Samalla se oli osa laajempia pyrkimyksiä SKP:n hajoittamiseen ja kahtiajaon syventämiseen. Luopuminen SKP:n linjasta vaatii myös järjestöllisiä toimenpiteitä.

Taistelu ammattijärjestöjen lujittamiseksi jatkuu

SAK:n 11. edustajakokous oli muodollisesti selvä voitto reformisteille ja sitä kautta suurpääomalle. Mutta se oli väliaikainen voitto. Työläiset eivät ole perustaneet amatöörisiä järjestöjään sosiaalisen kumppanuuden välikappaleiksi.

Työpaikoilta on toistuvasti jouduttu arvostelemaan SAK:n johdon tekemiä ratkaisuja. Työläiset eivät voi vaieten seurata jos ammatillisia järjestöjä pyritään käyttämään heidän omia etujaan ja tavoitteitaan vastaan. SAK:n huippujohdon omaksuma työrauhapoliisin rooli ja kuripykälät eivät myöskään voi estää ammatillisten järjestöjen lujittumista ja suurpääomanvastaisen taisteluliikkeen kasvua.

SAK:n johto voi saada työläiset työpaikoilla kuriin ainoastaan siten, että se johtaa työläisiä heidän itsensä käsittelemien ja päättäminen tavoitteiden puolesta käytävässä taistelussa.

Mutta se onkin jo kurinalaisuutta luokkataistelussa eikä luokkasopuilla.

Seppo Laine

Raportti opintotukikamppailusta

Opintotuen todellinen ostovoima on viime vuosina koko ajan laskenut. Hallituksen viimekeväinen opintotukipäätös merkitsi opintotuen reaaliarvon putoamista suunnilleen inflaation nopeudella. Mutta tämäkään fyrkkä huononmus ei riittänyt suurpääomalle. 1.9. päätti Rahalaitosten neuvottelukunta skandaalimaisesti, että pankit lainaavat opiskelijoille korkeintaan 70—80 % valtion takaamasta määrästä. Seurauksena on opintotuen romahtaminen 30—50 %! Yhä useammalle opiskelijalle tällaisesta "opintotuesta" uhkaa muodostua lopputili opiskelijana. — Pankkien päätös on osa vallitsevaa talous- ja rahapolitiittista suuntausta: työtätekevien kulutuskysynnän supistamista rahavirtojen ohjaamiseksi suurpääoman kelnotteluinvestointeihin. Pankit pyrkivät myös perusteellisesti ja nopeasti

heikentämään koko opintotukijärjestelmää: vähentämään opintotuen määrää ja saattamaan sen riippuvaisemmaksi mielivaltaisesta "tarveharkinnasta" tai mekaanisesta "opintomenestyksestä". Käytännössä tämä merkitsee kiviä ennen muuta työtätekevien lasten ja yleensä vähävaraisten opiskelijoiden opintielle. Samalla pankit yrittävät painostaa valtiolta lisää tukea opintolainojen hoitomaksujen ja korkojen korottamisen tai keskuspankki luoton nostamisen muodossa. — Pankkien tavoittelemasta isännän äänestä huolimatta maan hallituksella on täydet valtuudet tehdä tyhjäksi rahalaitosten skandaalipäätös. Pankit ovat täysin riippuvaisia keskuspankkiluotosta ja Suomen Pankki voi antaa sen käyttöä koskevat sitovat määräykset. — Pankkien päätös on herättänyt opiskelijoiden suuttumuksen ja sen torjuminen on noussut opiskelijaliikkeen välittömäksi päätehtäväksi. Tämä merkitsee samalla nousua koko opintotukiliikkeessä, jonka peruspiirteitä seuraava raporttimme tarkastelee. Raportti on kirjoitettu ennen kuin tiedettiin rahalaitosten päätöksestä, mutta se antaa taustaa myös ajankohtaisimman tilanteen ymmärtämiseen. — 8.9. Toimitus.

Hallituksen harjoittama työtätekevien elinehtoja kaventava talouspolitiikka on kohdistunut voimakkaasti myös opiskelijoihin. Heidän elinehtojensa heikentymisen ilmenee ennen muuta seuraavista seikoista:

1. Hallitus on täydellisesti kieltäytynyt opintorahan kehittamisestä. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha, jonka saa vain 20 % opiskelijoista, on pysynyt jo viisi vuotta ennallaan 700 markkana. Samanaikaisesti inflaatio on ollut 78 %.

Myöskään keskiasteen opiskelijoiden opintorahan vähäiset lisäykset eivät ole turvanneet sen reaaliarvoa.

2. Opintotuen saamisen ehtoja kiristetään jatkuvasti. Valtion Opintotukikeskuksen viime keväänä antamat ohjeet opintotuen myöntämiskriteereistä merkitsevät huomattavaa kiristymistä opintotuen saantiin. VOTK:n ohjeiden ydin on opintotuen myöntämisen tiukka sitominen opintomenestykseen. Tarkoitus on näin rajoittaa opintotuen saajien määrää. Kyseessä ei ole vain puolentoista approbaturin suorittaminen vuosittain. Muiden pykälien avulla voidaan kriteerejä vielä huomattavasti kiristää ja tehdä hyvinkin tulkinnanvaraisia eväyspäätöksiä.

Ottamalla opintomenestyksen keskeiseksi opintotuen myöntämiskriteeriksi ovat "sosiaalisen tarveharkinnan" puoltajat paljastaneet tunnustensa ontouden. Onhan juuri vähävaraisilla kaikkein suurimmat vaikeudet suoritua opinnoistaan "keskimääräisissä ajoissa". Ohjeet eivät suuntaudu pinnareihin ja opintotuen väärinkäyttajiin, kuten väitetään, vaan vähävaraisiin, erityisesti niihin, jotka tämän vuoksi joutuvat käymään ansiotyössä opintojensa ohella. Sitä paitsi VOTKn omienkin tutkimusten mukaan opintotuen väärinkäyttö on vähäistä.

3. Valtion takaaman opintolainan enimmäismäärä on reaaliarvoltaan laskenut. Opintolainan keskisuuruus on kasvanut kuudessa vuodessa (vuodesta 1970) 2924 markasta 4950 markkaan eli 70 %. Inflaatio on samanaikaisesti ollut 84 %. Tätä kehitystä syventää hallituksen viime keväinen päätös korottaa opintotuen enimmäismäärää vain 3—4 %. Lisäksi päätöksen perustelujen mukaan opintolainojen keskisuuruus pysyy ensi lukuvuonna ennallaan 4950 markkana, joten keskimäärin opintolainojen reaaliarvo puoltaa saman verran kuin inflaatio nousee.

4. Opintotuen enimmäismääristä suori-

tettavia vähennyksiä on jatkuvasti lisätty. Vanhempiensa luona asuvilta suoritetaan nyt jo 50 %:n vähennys enimmäismääristä, kun vähennys vielä kaksi vuotta sitten oli 30 %. Niiltä opiskelijoilta, joilla ei aikaisemmin ole ollut valtiontakauslainaa, vähennetään hallituksen keväällä tekemän päätöksen mukaan 10 % enimmäismäärästä, mikä merkitsee näiden opiskelijoiden lainan nimellisarvoonkin laskua verrattuna viime vuoteen.

Erityisen vaarallinen on hallituksen toissa kevään opintotukiasetukseen tekemä muutos, jonka mukaan opiskelijan muualta saamien taloudellisten etuuksien nojalla voidaan tehdä vähennyksiä opintolainaan. Tärkeimmäksi vähennykseksi on suunniteltu asumistuen vähentämistä opintotuen enimmäismäärästä. Sisäasiainministeriön asumistukityöryhmän viime syksynä tekemän suunnitelman mukaan on Valtion Opintotukikeskus valmistelemassa opiskelijoiden asumistuen siirtämistä VOTK:n alaisuuteen ja asumistuen vähentämistä opintotuesta. VOTK:n mukaan tähän olisi tarkoitus ryhtyä jo ensi vuonna.

Hallitus toteuttaa siis "sosiaalista tarvehankintaa" puhtaasti vähennysten muodossa, ja sitä käytetään vain supistusten tekemiseen jo muutenkin riittämättömään opintotukeen. Hyvä esimerkki linjan tehokkuudesta on, että viime lukuvuonna jäi 5,34 mmk opintorahoja jakamatta tiukkojen tulorajojen vuoksi. SOL puolestaan on esittänyt sosiaalisen tarveharkinnan toteuttamista jakamalla kaikille annettavan perusopintorahan lisäksi lisää opintorahoja vaikeassa taloudellisessa tilassa oleville, mm. lapsiperheille.

5. Suomen pankki ja yksityiset rahalaitokset ovat vaikeuttaneet opintolainojen myöntämistä. Parina viime syksynä on tästä saatu karvaita kokemuksia ja tilanne tulee jatkumaan samanlaisena. Rahalaitosten Neuvottelukunta toteaa viime kevään opintotuen enimmäismääriä

koskevista päätöksistä opetusministeriölle antamassaan lasunnossa: "luotonantoa joudutaan ensi syksynä vielä entisestäänkin rajoittamaan kaikilla sektoreilla. Tällöin eivät opintolainat voi olla poikkeus-asemassa".

6. Hallituksen päätöksen mukaan ollaan korkeakouluissa toteuttamassa tukinno uudistusta ja sen mukanaan tuomaa 10 kuukauden lukuvuotta edes harkitsematta opintotuen vastaavaa kehittämistä.

7. Korkeakouluopiskelijoiden ja keskiasteen opiskelijoiden opintotuen enimmäismäärien eroa on jatkuvasti kasvatettu. Esim. korkeakouluopiskelijan ja sairaanhoito-opiskelijan opintotuen enimmäismäärien ero on nyt 1.100 markkaa, kun se lukuvuonna 1972—73 oli 500 markkaa.

8. Opintolainojen korkoa on pankkien painostuksesta useampaankin kertaan korotettu. Opintolainojen korot merkitsevät opiskelijoille suurta menoerää. Esim. kuutena vuotena nykyisen suuruisen opintolainan enimmäismäärän ottavalle opiskelijalle kertyy lainoja 45 000 markkaa, josta hän joutuu maksamaan korkoja yhteensä 34.000 markkaa, opiskeluaikanaan jo 6800 markkaa.

Opintotuen heikentämisperiaattiaan on kiinteästi liittynyt opintotuen hallinnon virkavaltaistuminen. VOTK on kaventanut korkeakoulujen opintotukilautakuntien itsenäistä harkintavaltaa. Opiskelijoiden oikeusturvaa on heikentänyt myös opintotukihakemusten käsittelyn siirtäminen entistä enemmän pelkästään virkamiesten käsiteltäväksi. Osana tätä hyökäystä on ollut kommunistien heittäminen ulos VOTK:n johtokunnasta ja Helsingin Yliopiston opintotukilautakunnasta.

Opintotuki tulopoliittisiin neuvotteluihin?

Opetusministeriö on päättänyt asettaa työryhmän selvittämään opintotukijärjes-

telmän muuttamista. Työryhmän tarkoituksena on opintotuen edelleen heikentäminen ja sen kytkeminen entistä tiiviimmin tulopoliittikkaan. Tämä ilmenee sekä ilmitulleista suunnitelmista että työryhmän aiotusta kokoonpanosta, jossa on paitsi SYL:n myös STK:n ja SAK:n edustus. Jo aikaisemmin ovat mm. entinen opetusministeri Sundqvist (SDP) ja opetusministeriön osastopäällikkö Numminen (Kepu) esittäneet opiskelijoiden toimeentulokysymysten käsittelemistä tulopoliittisissa neuvotteluissa. Toissa kevään tulopoliittisissa neuvotteluissa päätetty asumistuen laajentaminen koskemaan asuntoloissa asuvia opiskelijoita voidaan nähdä ensimmäisenä konkreettisenä askeleena kohti opintotuen sitomista tulopoliittisiin neuvotteluihin. Tulopoliittikkaahan on sen käyttöönnotossa (1968) lähtien laajennettu käsittämään yhä useampia työätekeviä väestökerroksia. Niitä on houkuteltu mukaan neuvotteluihin erilaisilla syöteillä, jotka todellisuudessa ovat olleet lähes pelkkää demagogiaa. "Verohelpotukset" ovat merkinneet verojen kiristymistä, hintasulku hintavyöryn siirtämistä muutamalla kuukaudella jne. Opintotuen kytkeminen tulopoliittikkaan merkitsisi voimistuvaa opintotuen heikkenemistä, ammattiyhdistysliikkeen johdon vetämistä heikentämislinjan tueksi ja pyrkimystä asettaa opiskelijat ja työläiset vastakkain, tappelemaan samasta tulopoliittisesta kakusta. Samalla pyritäisiin opiskelijoiden yhteisten järjestöjen johto integroimaan entistään tiiviimmin harjoitetun kehnon talouspolitiikan puolusteluun.

Työläisille tulopoliittikka on merkinnyt vain jatkuvaa reaaliansoiden laskua ja kamppailumahdollisuuksien heikkenemistä, koska ammattiyhdistysliikkeen huipujohdolla on onnistuttu sitomaan harjoitettuun politiikkaan. Opiskelijoiden etujen mukaista onkin kamppailla yhdessä työläisten kanssa tulopoliitiikan murtami-

seksi ja näin talouspolitiikan suunnan muuttamiseksi palvelemaan työtätekevien etuja.

Opiskelijoilla "omavastuu" — missä on hallituksen vastuu?

Tällaisella politiikalla opiskelijat on ajettu vaikeaan taloudelliseen ahdinkoon. Hallituksen viime keväisen opintotukipäätöksen perustelut ovat naurettavia. Hallitus perusteli päätöstään viittaamalla tutkimukseen jonka mukaan naimattoman korkeakouluopiskelijan menot ovat lukuvuonna 1976—77 1080 markkaa kuukaudessa. Kun laina jaetaan 9 kuukaudella saadaan 880 markkaa kuukaudesta. Päätöksessään hallitus piti kohtuullisena opiskelijan "omavastuusuutta" eli 200 markkaa kuukaudessa. Hallitus puhuu "omavastuusuudesta" ikäänkuin opiskelija ei olisi jo vastuussa lainan takaisin maksamisesta. Todellisuudessa tämä "omavastuu" merkitsee opiskelijoille lisääntyvää ansiotyötä ja opintojen vaikeutumista. Usein se merkitsee myös vähäraisten opiskelijoiden vanhempien elinehtojen heikkenemistä. Hallituksen menettely on omalaatuinen: Ensin painetaan tulot alle kohtuuden, sitten "todistetaan" tutkimuksin, että opiskelijan menot ovat tämän mukaiset ja lopuksi jätetään osa siitäkin "omavastuusuudeksi".

Opiskelijoiden kamppailu voimistuu

Opiskelijoiden tyytymättömyys kehnoon taloudelliseen asemaansa on voimakkaasti kasvanut. Tämä johtuu ennen kaikkea rahapulasta, mutta entistä enemmän myös huoli tulevaisuudesta, suurista veloista, työnsaannista jne. alkaa painaa. SOL:n 10. liittokokouksen toimintaselostuksessa todetaan: "Opiskelijat eivät kuitenkaan ole — joidenkin toiveista huolimatta — jääneet sormi suussa ihmettelemään tätä menoa. Opiskelijat ovat voimistaneet liikehdintäänsä etujansa pol-

kevaa politiikkaa vastaan". Opintotukikamppailussa on ollut laajoja mielenosoituksia keväästä 1974 lähtien. Vuokraboikotteihin on osallistunut yhteensä 4000 opiskelijaa. Usein on syntynyt oppilaitoskohtaisia, aluekohtaisia tai asuntolakohtaisia liikehtimisiä hyvinkin spontaanisti. Myös kansainväliset esimerkit Tanskasta, Saksan Liittotasavallasta, Englannista, Ranskasta jne. osoittavat, että opiskelijat ovat valmiit laajoihin joukkoesiintymisiin. Esimerkiksi Saksan Liittotasavallassa SOL:n veljesjärjestön Spartakuksen aloitteesta Bonnissa kesällä 1975 järjestettyyn mielenosoitukseen, jossa vaadittiin stipendin kehittämistä osallistui 40 000 opiskelijaa. Liittotasavallan opiskelijat ovat kamppailullaan saavuttaneet parannuksia toimeentuloonsa. Opiskelijat ovat entistä selvemmin huomanneet, ettei heidän heikko sosiaalitaloudellinen tilanteensa ole luonnollista eikä välttämätöntä, vaan se on vääryys heitä kohtaan. On sietämätöntä ettei opiskelijoille, joiden työnä on opiskelu, turvata useinkaan edes välttämättömiä opiskeluedellytyksiä.

Vuodesta 1974 alkaen voimistunut ja laajentunut opiskelijoiden joukkotaistelu on myös tuottanut tuloksia. Esimerkiksi viime keväänä VOTK oli pakotettu opiskelijoiden yksimielisen ja laajan vastustuksen vuoksi lievittämään merkittävästi hiostusohjeitaan. Myös muiden työtätekevien kamppailukokemus kertoo joukkotoiminnan tulokellisuudesta. Työlläiset ovat työpaikkakohtaisella kamppailullaan kenneet jopa moninkertaistamaan tulopoliittisten sopimusten palkankorotukset ja täten ainakin osittain estämään reaali-ansioiden laskua. Asukasliiton laskelmien mukaan ovat asukkaat saaneet vuokraboikoteilla itselleen taloudellista hyötyä ainakin miljoona markkaa. SOL:n 10. liittokokouksen toimintaselostuksessa todetaan: "Joukkotaistelun välttämättömyys ja oikeutus on opiskelijaliikkeen tärkein johtopäätös.

Reformismi voimistanut asemiaan

Samanaikaisesti kun opiskelijoiden kamppailu elinehtojensa puolesta on voimistunut, on opiskelijajärjestöjen johtotasolla reformismi voimistanut asemiaan vaikkeuttaan joukkoliikkeen kasvua. Keskustan ja sosialidemokraattien opiskelijajärjestöt ovat aikaisempaa selvemmin sitoutuneet maassa harjoitettuun työtätekevien elinehtoja kaventavaan talouspolitiikkaan. Ne ovat alistuneet hallituksen "pula"-propagandaan ja vaatimuksiin "realistisesta" politiikasta. Onpa jopa Ylioppilaslehden keskustalainen päätoimittaja kehoittanut opiskelijaliikettä luopumaan tärkeimmästä vaatimuksestaan, opiskelijapalkkavaatimuksestaan.

Vaikka reformistit myöntävät opiskelijoiden vaikeudet, he selittelevät, että "vähäiset varat" tarvitaan kipeämmin muiden vähävaraisten, kuten eläkeläisten, toimeentulon parantamiseen. Kuitenkin on niin, että vaikka opiskelijat jättäisivät vaatimatta opiskelijapalkkaa, ei työläisten tai eläkeläisten asema siitä yhtään paranisi. Nykyisen talouspolitiikan oloissa opiskelijoilta poistettut rahat siirretään monopolille ja niille edullisiin kohteisiin.

Vaatimus opiskelijapalkasta ei ole ristiriidassa työtätekevien vaatimusten kanssa, vaan työtätekevien edut nimenomaan edellyttävät opiskelijoiden elinehtojen turvaamista. Merkitsisihän opiskelijapalkan toteuttaminen työtätekevien koulutusmahdollisuuksien olennaista paraneamista. Nykyisen opintotukijärjestelmän puitteissa juuri työläisperheiden lapsilla on suurimmat vaikeudet selviytyä opinnoistaan joutuessaan paikkaamaan taloutaan ansiotyössä käynnillä.

"Ei voi olla totta"

Hallituksen kehnon politiikan puolustelijoihin ovat Miettusen hallituksen

syntymisen jälkeen liittyneet myös ns. kansandemokraattiset opiskelijajärjestöt. "Ei voi olla totta" kirjoitti "Yhteisrintama"-lehti keväällä 1975, kun Liinamaan hallitus teki päätöksen opintotuen enimmäismääristä. Lehti kirjoitti edelleen, että "opiskelijoiden toiveet on täysin teillattu" ja että "kysymyksessä on harjoitetun, vakavaan kriisiin joutuneen porvarillisen talouspolitiikan paikkailu, jota tehdään työläisten ja muiden vähävaraisten — myös opiskelijoiden — kustannuksella." Nyt kun Miettusen hallitus on tehnyt edellisiäkin hallituksia huonommat päätökset opintotuen enimmäismääristä yksimielisesti, lehti tyytyy toteamaan vain, että kansandemokraattiset ministerit "jatkavat taistelua opintotuen puolesta". Hyväksyessään nuo päätökset kyseiset ministerit ovat osoittaneet, etteivät he ole vielä edes alkaneet taistella.

Kansan Uutiset totesi saman linjan mukaisesti, että "opintotuki nousi hie-man", unohtaen näin opintotuen reaaliarvon laskun. Mitkään temput eivät estä näkemästä sitä, että hallituksessa olevat kommunistit toimivat vastoin SKP:n 17. edustajakokouksen päätöksiä. Niissä edellytetään opiskelijoiden toimeentulon turvaamista kehittämällä opintorahaa opintotuen perusmuodoksi. "Yhteisrintamala" olisi nytkin aihetta todeta viime vuoden kevään tapaan: "Hallitusrengelläkin on isäntänsä — suurpääoma — ja sen varpaille ei ole haluttu astua".

Reformismin voimistuminen opiskelijajärjestöjen johdossa on mahdollistanut oikeistolle, jonka pyrkimyksiä harjoitettu talouspolitiikka on parhaiten ajanut, laajan luovimismahdollisuuden. Reformististen opiskelijajohtajien sitoutuminen hallituspolitiikan puolusteluun on antanut Tuhatkunnalle, Kokoomuksen opiskelijajärjestölle mahdollisuuden esiintyä oppositiovoimana opiskelijoiden silmissä, sillä sen ei ole syntyneessä tilanteessa tarvin-

nut sitoutua harjoitettuun politiikkaan. Reformistit ovat hoitaneet sen ilman Kokoomusta ja Tuhatkuntaa. Näin sille on syntynyt otollinen tilaisuus kanavoida kehnon politiikan aiheuttamaa tyytymättömyyttä omaan pussiinsa ja pyrkiä voimistamaan oikeiston asemia opiskelijoiden keskuudessa.

Suomi takapajula

Hallitus ja reformistit ovat vedonneet "varojen puutteeseen", kun he ovat perustelleet hallituksen toimettomuutta opintorahan kehittämisessä opiskelijapalkaksi. Varoista ei ole puutetta, kysymys on vain siitä mihin ne suunnataan. Tämän vuoden budjetissa ohjattiin suurpääomalle tukiaisia teollisuuden edistämisen nimikkeen alla yhteensä 3,4 miljardia markkaa, josta suoraa tukea 2 miljardia. Yritysten kirjanpidolliset voitot olivat vuonna 1974 yhteensä 7,5 miljardia markkaa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 45 %. Samanaikaisesti suuryhtiöiden verot ovat jopa absoluutisesti laskeneet. Kysymyksessä on siis poliittisen tahdon puute, ei haluta ohjata olemassaolevia varoja työtätekevien elinehtojen parantamiseen.

Suomi on opiskelijoiden toimeentulon turvaamisessa takapajula jopa verrattuna muihin kapitalistisiin maihin, sosialistista maista puhumattakaan. Esimerkiksi Saksan Liittotasavallassa saa suuri osa opiskelijoista 420 D-markan stipendin kuukaudessa. Kokonaan oman lukunsa muodostavat sosialistiset maat. Niissä opiskelijoiden toimeentulo on turvattu. Neuvostoliitossa saa yli 80 % opiskelijoista kaikki opiskelu- ja elinkustannukset kattavan stipendin. Opiskelu on ilmaista, terveydenhoito on ilmaista ja asuntolapaikka maksaa 1,5 ruplaa kuukaudessa. Opiskelijoiden stipendit nousivat viimeisen 5-vuotiskauden aikana. Ja kuten tunnettua hinnat eivät Neuvosto-

liitossa nouse, eikä siellä tunneta työttömyyttä.

Entistä vaikeampi vuosi edessä

Hallituksen viimekeväiset opintotukipäätökset merkitsevät opiskelijoiden rahapulalan kiristymistä entisestään, sillä mm. hinnat nousevat edellisvuosien huippuvauhtia. Lisäksi useissa asunloissa suunnitellaan jopa kymmenien prosenttien vuokrankorotuksia. Esimerkiksi Helsingin Opiskelija-asuntosäätiö on tehnyt keskimäärin 2,24 markan vuokrankorotusanomukset. Hallituksen esityksestä on eduskunta tehnyt asumistukilakiin muutoksen, jonka johdosta tukea saavien lapsiperheiden määrä vähenee yli neljänneksellä ja tuen määrä 50—100 markalla kuukaudessa. Lasten päivähoitomaksut nousevat 50 %. Nämä toimenpiteet kohdistuvat voimakkaasti perheellisiin opiskelijoihin. Myös Ylioppilaiden Terveystukisäätiön pakolliset terveydenhoitomaksut nousevat 60 markkaan lukuvuodessa. Eduskunta on lisäksi tehnyt hallituksen esityksestä kansanterveyslakiin muutoksen, joka merkitsee myös vastaisuudessa jatkuvia terveydenhoitomaksujen korotuksia. Kaiken kukkuraksi aiotaan useiden opiskelijoiden opiskelumahdollisuudet tuhota eväämällä heiltä opintolaina sekä pankkien että opintotukilautakuntien toimesta.

Opiskelijat eivät lannistu

Opiskelijoiden tärkeimmät tehtävät syksyllä ovat turvata häiriötön opintolainojen saanti ja saada alku opiskelijapalkan kehittämiseksi ensi vuoden budjetissa. Hallituksen on estettävä opiskelumahdollisuuksien tuhoutuminen suurelta osalta opiskelijoita ja velvoitettava pankit myöntämään kaikki tarvittavat opintolainat. VOTK:n on peruttava viime

keväänä antamansa hiotusohjeet ja opintotukilautakuntien on annettava opintolainan valtiontakaus kaikille sitä tarvitseville.

Ensi vuoden budjettiin on varattava määräraha, jolla turvataan ensi askeleena kohti opiskelijapalkkaa vähintään 1200 markan opintoraha kaikille, sosiaaliperusteisia lisäopintorahoja mm. lapsiperheille, sekä opintolainan takaisinmaksun helpottaminen. Näiden vaatimusten puolesta opiskelijat ovat jo useasti esiintyneet. Niiden toteuttaminen edellyttää opiskelijaliikkeeltä kuitenkin vielä nykyistä paljon voimakkaampaa ja yhtenäisempää sanedustaja Ensio Laine on tehnyt edustamista muiden työtätekevien kamppailuun talouspolitiikan suunnan muuttamiseksi.

Kommunistit ovat antaneet täyden tukensa opiskelijoiden kamppailulle ja vaatimuksille. SKP:n 17. edustajakokous vaati siirtymistä opiskelijapalkkaan. Kansanedustaja Ensio aLine on tehnyt eduskunnassa esityksen opintorahalaista, joka turvaa siirtymisen opiskelijapalkkaan vuoteen 1985 mennessä. Kommunistiset kansanedustajat ovat vuosittain tehneet budjettiin opiskelijoiden vaatimusten mukaisia aloitteita.

Opiskelijoiden vastaus hallituksen kiihtyvään kurjistuspolitiikkaan on selvä: voimistuva joukkotoiminta. SOL on jatkuvasti vedonnut keskustan ja sosiaali-demokraattien opiskelijajärjestöihin, valtakunnallisiin opiskelijoiden yhteisiin järjestöihin sekä kaikkiin opiskelijoihin laajemmin ja yhtenäisemmän vaatimusrintaman rakentamiseksi opiskelijoiden oikeutettujen vaatimusten taakse sekä opiskelijoiden ja työläisten liiton voimistamiseksi koko talouspolitiikan suunnan muuttamiseksi.

Jukka Lehto

Fasismien vastainen rintama Chilessä

Tänä syksynä on kulunut kuusi vuotta Allenden tulosta Chilen presidentiksi ja kolme vuotta fasistikaappauksesta, joka hukutti vereen monet kansan suuret saavutukset. Olemme eritelleet Soihdussa varsin laajasti Chilen vallankumouksen voittoja ja tappioita (ks. Soihdut 3/71, 5/72, 1/74, 4/74). Tässä numerossa Chilen kommunistisen nuorisoliiton keskuskomitean jäsen Alfonso Padilla tarkastelee pyynnöstämme Chilen vastarintaliikkeen kehitystä ja näköaloja. Hän esittää tiivistelmän CKP:n arviosta väliaikaisen tappion syistä ja hahmottaa sen jälkeen nykyisen vaiheen tärkeimmät tehtävät, eri luokkien ja poliittisten voimien roolin paljastaen mm. Eduardo Frein esittämän ratkaisuvaihtoehdon petollisuuden.

Alfonso Padilla toimi mm. Concepciónin kaupungissa nuorisoliiton tehtävissä, oli toista vuotta juntan vankina, vapautui kansainvälisen solidaarisuusliikkeen tuella ja asuu nykyään Suomessa. — Toimitus.

Epäilemättä kuuden viimeisen vuoden tapahtumat Chilessä ovat saaneet osakseen poliittista huomiota suuressa osassa maailmaa erityisesti kansainvälisessä kommunistisessa ja työväenliikkeessä. Samalla tavalla kuin Chilen vallankumousprosessin väliaikainen tappio on koko maailman vallankumouksellisen liikkeen tappio on myös sen kokemusten, saavutusten ja virheiden analysoinnilla ja niistä tehtävillä johtopäätöksillä mitä tärkein merkitys nykyajan vallankumoukselliselle taistelulle koko maailmassa. Eikä "Chilen ongelmien analysointi ole chileläisten yksinoikeus. Se on kaikkien

vallankumouksellisten puolueiden oikeus, kaikkien niiden oikeus, jotka eivät ole välinpitämättömiä muiden kansojen kohdasta, ja kaikilla on oikeus lausua tuomionsa. Emme aio piileksiä niin sanotun ideologisen nationalismin muurin takana väittäen, että vain meillä on oikeus puhua virheistämme." (Volodia Teitelbaum, Rauhan ja sosialismin ongelmia 3/74, Kommunisti 4/74 liite s. 357).

Vaikka on vaikea lyhyesti käsitellä Chilen vallankumousprosessin ja sen väliaikaisen tappion mutkikkaita kysymyksiä, Chilen kommunistisen puolueen arvio kansan liikkeen tappion syistä voidaan tiivistää seuraaviin kohtiin:

(1) Maanomistaja- ja finanssioligarkian vastavallankumouksellinen vastarinta ja pohjois-amerikkalaisen imperialismiin julkea interventio.

(2) Työväenluokan joutuminen eristyksiin.

(3) Sellaisen vallankumouksellisen prosessin yhtenäisen johdon puuttuminen, joka olisi kyennyt viemään eteenpäin periaatteellista politiikkaa ja välttämään tämän politiikan vasemmisto- ja oikeisto-opportunistiset vääristelyt.

(4) Kansanhallituksen piirissä olleet vakavat erimielisyydet talouden ja politiikan välisistä suhteista; riittämätön yhteisymmärrys siitä, että taloudellisten tehtävien menestyksellinen täyttäminen vei eteenpäin taistelua vallan valtaamiseksi.

(5) Eräs Kansanhallituksen kaatumisen tärkeimmistä syistä oli äärivasemmistolaisien ryhmien toiminta ja vastakaiku, jota ne saivat osakseen tiettyissä UP:n voimissa. Äärivasemmisto oli oppositiossa presidentti Allenden hallitusta vastaan. Muutamia viikkoja ennen fasistikaapapusta silloisen äärivasemmiston voimakkain ryhmä MIR esitti julkisesti "vallankumouksellisen keskukseen" muodostamista (ts. Kansan Yhtenäisyysrintaman hajottamista) "reformis-

tisen" hallituksen kaatamiseksi ja edellytysten luomiseksi "vallankumouksellisen" hallituksen muodostamiseksi. Äärivasemmisto kantoi päävastuun työväenluokan jäämisestä eristyksiin. Se loi primitiivisten yhteenottojen politiikan pieniä ja keskisuuria yrittäjiä, kauppiaita, maanviljelijöitä, tekniikkoja ja vapaan ammattin harjoittajien eri ryhmiä vastaan.

(6) Väliaikaisen tappion erään tärkeän syyn muodostivat reformistiset tendenssit, jotka ilmenivät eri aikoina Kansan hallituksen toiminnassa. Yksi oli liiallinen legalismi, liioiteltu pitäytyminen lakeihin samaan aikaan, kun oikeisto talloi niitä jalkoihinsa. Vuoden 1970 voitto ja sen jälkeiset taloudelliset ja sosiaaliset uudistukset saavutettiin porvarillisen laillisuuden puitteissa. Mutta kun UP eteni, taantumusvoimat havaitsivat kykenemättömyytensä pysäyttää liike itse luomillaan legaalisisilla välineillä ja siksi ne alkoivat murskata omaa "oikeusvaltiotaan".

Chilen vallankumousprosessiin vaikuttivat myös byrokraattismin ilmaukset, heijastukset luokkakannattomasta suhtautumisesta valtiokoneistoon ja epäluottamuksesta kansanjoukkoihin. Niissä osissa valtiokoneistoa, joissa kansalla oli vaikutusmahdollisuudet, syntyi pyrkimyksiä "mukauttaa" nämä elimet, käyttää niitä muuttamatta niitä oleellisesti, lisäämättä jatkuvasti kansanjoukkojen osallistumista vallan harjoittamiseen. Porvarillisten instituutioiden vallankumouksellinen hyväksikäyttö on ehdottomasti välttämätöntä vallankumouksen ei-aseellisen tien olosuhteissa, mutta sillä on yksi rajoitus: juuri noiden instituutioiden porvarillinen luonne. Siksi ei saa koskaan menettää näköpiiristä välttämättömyyttä muuttaa valtion luokkaluonnetta.

Oikeistopoikkeama, joka aiheutti suurta vahinkoa oli ekonomismi. Sen onnistui saada jalansijaa eräissä poliittisesti

takapajuisissa työläissektoreissa. Sen edustajat eivät ymmärtäneet eivätkä halunneet ymmärtää välttämättömyyttä alistaa uudistusten puolesta käytävä taistelu taistelulle vallasta.

(7) Sotilaallisista ongelmista, ennen-kaikkea asevoimien roolista ja asemasta ei ollut oikeaa ja riittävää arviota. Kansanliike nojautui Chilen asevoimien perinteeltään pitkäaikaisiin professionalismin ja demokraattisten instituutioiden kunnioittamisen traditioihin. Kansan Hallituksen kaudella asevoimat osallistuivat merkittäväällä tavalla tiettyjen taloudellisten ja sosiaalisten tehtävien suorittamiseen. Tukien puuttumattomuuden kannalla olevia ja niitä, jotka suhtautuivat myönteisesti Chilen prosessiin hallitus kutsui asevoimat osallistumaan hallitukseen tavoitteenaan ratkaista kärkeviä poliittisia kriisejä, jollaista elettiin esim. lokakuussa 1972. Kaikki nämä ponnistelut olivat ehdottomasti välttämättömiä ja sitä paitsi riittämättömiä, mutta samalla olisi pitänyt ottaa huomioon, että kaikkien demokraattisimmissakin porvarillisissa tasavalloissa asevoimat ovat edelleen porvariston luokkakoneisto ja että asevoimien luokkaluonteen muuttaminen on välttämätöntä.

Vallankumouksellisen vaikutuksen häviäminen asevoimien sisällä oli suorassa yhteydessä keskiluokkien omaksuun asenteeseen, mutta samalla emme osanneet itse riittävästi tukea sotilaita ja aliupseereita, jotka luokka-alkuperänsä takia suhtautuivat myönteisesti Kansan hallitukseen.

Kansan hallituksen tappio oli ilmeisestikin myös sotilaallinen tappio, joka kuitenkin oli mahdollinen ennen muuta koska jouduimme tapiolle politiikan aluella.

Taloudellinen kriisi ja sen seuraukset

Lähes kolme vuotta kestäneen fasisti-

komennon aikana Chile on kokenut historiansa vakavimman taloudellisen, sosiaalisen ja poliittisen kriisin. Junta julistaa teesiä, jonka mukaan "kaikki chileläiset uhrautuvat nykyisen taloudellisen suhdanteen voittamiseksi" ja että hallitus ei ole vain rikkaiden hallitus".

Nykyisen kriisin paino kuitenkin sälytetty nimenomaan kansanjoukkojen, erityisesti työläisten harteille. Virallisten tietojen mukaan inflaatio oli v. 1975 340,7 %. Tämän vuoden alkupuoliskolla se on ollut 90,6 % ts. keskimäärin 11,2 % kuukaudessa. Valtaosa chileläisistä talousmiehistä pelkää inflaatiovauhdin toisella vuosipuoliskolla jälleen kiihtyvän. Kristillisdemokraattisten taloustieteilijöiden mukaan nykyisten palkkojen ostovoima on 44 % siitä mitä se oli tammi-kuussa 1973 Allenden hallituksen aikana. Työttömät ja heidän perheensä, yli kolme miljoonaa chileläistä on vähitellen kuolemassa nälkään. Chilen valtionyliopiston taloustieteen laitoksen mukaan työttömyyden kehitys on ollut seuraava: maaliskuu 1974 9,2 %, maaliskuu 1975 13,3 % ja maaliskuu 1976 19,8 %. Tämä merkitsee, että Chilessä on 700.000 työtöntä ottamatta huomioon niitä 175.000, joille on osoitettu kunnallisia hätäaputoita, mikä merkitsee käytännössä piilotyöttömyyttä.

Vuoden 1975 aikana toteutui tuotannon vakavin supistuminen 40 vuoteen. Bruttokansantuotos aleni 14,7 % vuoteen 1974 verrattuna. Toisin sanoen kansantuote oli sama kuin v. 1961; maan talous taantui 14 vuotta. Teollisuuden tuotannon ja myyntien vähennys oli 23 %. Tämän vuoden kehitys osoittaa, että tämä suuntaus ei ole parantumassa. Tämän vuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana esim. raudan tuotanto laski 7,1 % verrattuna v. 1975 vastaavaan kauteen hiilen 29 %, tekstiilituotanto 26,8 %, teräksen 41,5 % ja kes- tokulutustavaroiden 23,7 %.

Kun todetaan, että junta hallitsee imperialistien, monopolien ja suurmaanomistajien etujen mukaisesti, ei todellakaan ole kysymys tyhjistä fraasista. Käytännössä Kennecott ja Anaconda johtavat kuparin kaivannaisteollisuutta. Näin on toteutettu kuparin kansallistamisen peruuttaminen, palauttaminen imperialistien suuryritysten hallintaan. Samantyyppinen kehitys on meneillään öljyteollisuudessa. Monet ulkomaiset yritykset ovat palanneet ottamaan hallintaansa kansan hallituksen kansallistamia yrityksiä.

Allenden hallituksen aikana tuhotut monopolit on jälleenrakennettu pääasiasa kolmella tavalla. Ensinnäkin yhteiskunnalliseen sektoriin liitettyjen yritysten yksinkertainen palauttaminen entiselle omistajilleen. Toisena muotona on yli 30 vuotta valtion omistuksessa olleiden yritysten skandaalimainen myynti ja kolmantena pankkien ja rahalaitosten toteuttama suurten, keskisuurten ja pienten yritysten imaiseminen. Juntan politiikka ei ole lyönyt säälimättömällä voimalla ainoastaan työväenluokkaa ja köyhiä pienviljelijöitä ja maatyöläisiä. Keskerrokset, pienet ja keskisuuret yrittäjät, kauppiaat, maanviljelijät, käsityöläiset, teknikot ja vapaan ammatin harjoittajat ovat kärsineet vallanpitäjien taantumuksellisen politiikan ankaruudesta. Tällä on kiertämättömät poliittiset seurauksensa. Juntaa menettää päivä päivältä niiden poliittisten ja yhteiskunnallisten voimien tukea, jotka tukivat sitä kappauksen toteuttamisessa. Tällä hetkellä kansan suuri enemmistö on todellakin junttaa vastaan ja toivoo hallintojärjestelmän vaihdosta.

Menestyksen avain: joukkojen taistelu fasismiin vastaisen rintaman riveissä

Chilen kommunistinen puolue on korostanut fasismiin vastaisen taistelun en-

si hetkistä lähtien joukkojen taistelun olevan ratkaiseva tekijä demokraattisen ja vallankumouksellisen käänteen aikaansaamisessa. Ensimmäinen ehto tämän joukkotaistelun kehittämiseksi on yhteiskunnallisen ja poliittisen tilanteen sekä luokkien voimasuhteen oikea arvio ja sille perustuvan toimintalinjan määrittäminen.

Erittäin suuri merkitys tällöin on Pinochetin juntan oikealla luonnehdinnalla. Jo paljon ennen kaappausta CKP totesi, että mahdollisen vastavallankumouksen luonne olisi välttämättä fasistinen, koska saavutettujen vallankumouksellisten uudistusten mitätöiminen oli mahdollista vain syöksemällä maa vereen ja sortoon. Heti kaappauksen tapahduttua CKP totesi sen fasistisen luonteen. Samoin tekivät muut UP:n voimat ja koko maailman edistysellinen mielipide. Juntan fasistinen luonne on niin ilmeinen, että entisen presidentin Eduardo Freinkin kaltaiset henkilöt, jotka alunperin tukivat kaappausta, tunnustavat nyt juntan fasistisen orientaation.

Juntan määrittäminen ei ole sana-leikkiä vaan on välittömässä yhteydessä keskeisiin strategiaa ja taktiikkaa koskeviin näkemyksiin. Erityisesti MIR on pyrkinyt osoittamaan, että juntan luonne ei ole fasistinen vaan gorillatyyppinen sotilasdiktatuuri. Tästä luonnehdinnasta MIR sitten johtaa käsitteen "kapeasta rintamasta", työväenluokan eri voimien muodostamasta diktatuurin vastaisesta rintamasta, jonka riveissä porvariston millään sektorilla ei voi olla sijaa. Nojautuen erittäin epä-määräiseen "gorilladiktatuuriin" luokkajohdan analyysiin MIR toistaa dogmaattisen teesinsä monopolien ja imperialismin vastaisen rintaman mahdollisuudesta, mikä päivä päivältä on yhä selvemmin ristiriidassa fasismiin vastaisen taistelun kehittymisen vaatimusten kanssa. Ennen kaappausta MIR nimitti koko op-

positiota, kristillisdemokraattinen puolue mukaan luettuna fasistiseksi. Kun sitten Pinochetin komento on todellisuutta fasistit ovat MIR:n mielestä tyystin kadonneet Chilestä.

Lähtien suuren bulgarialaisen isänmaanyntävän ja internationalistin Georgi Dimitrovin tunnetusta määritelmästä, puolueemme on osoittanut, että "fasismi on finanssipääoman ja monopolien etuja edustava poliittinen muoto, joka merkitsee ehdotonta ylivaltaa yhteiskunnassa. Monopolipääoman valtana se merkitsee hallinnon kaikkien demokraattisten muotojen hävittämistä. Se on luonteeltaan totalitaarista, se ei hyväksy eikä voi hyväksyä demokraattista rinnakkainoloa edes porvariston sisällä. Vihamielisyys fasismin ja demokration välillä on ehdoton: siksi turvautuminen terroriin juontuu fasismin luonteesta ja on väistämättä mukana jokaisessa fasistisessa hallituksessa ja sitä sovelletaan, tietenkin eri asteisina, kaikkiin voimiin, jotka eivät yhdy fasismin asenteisiin."

Tietenkään Chilessä ja muissa Latinalaisen Amerikan maissa vallitseva fasismi ei ole samanlaista kuin se oli Japanissa, Italiassa tai Saksassa. Ollaan toki tekemisissä maiden kanssa, joissa vallitsee ulkomaisen riippuvuuden vääristämä kapitalismi ja jälkeenyäännyt taloudellinen kehitys. Fasismilla itsellään ei ole myöskään kansallista pohjaa eikä se nauti joukkojen tukea. Pikemminkin ollaan tekemisissä "maahan tuodun fasismin" kanssa, jolla on pääasiassa USA:n hallituksen taloudellinen, poliittinen ja sotilaallinen tuki. Puolueemme on kutsunut tällaista ilmiötä "penetraatiofasismiksi" (fascismo de penetración, "maahantunkeutumisen" fasismi).

Fasistikaappauksesta alkaneessa poliittisessa suhdanteessa päristiriita on edelleen Chilen kansan ja imperialismien, finanssi- ja maanomistajaoligarkian välillä. Pääviholliset eivät ole muuttuneet. Sen

sijaan muoto, joilla ne harjoittavat valtaansa on muuttunut. Näin imperialismien ja oligarkian vastainen rintama saa tällä hetkellä fasismin vastaisen rintaman muodon.

Luokkien kannalta katsottuna fasismin vastaisen rintaman tulee muodostua työväenluokasta — jonka on omaksuttava johtava rooli-, maatyöläisistä ja pienviljelijöistä, maaseudun ja kaupungin keskikerroksista, pikkuporvaristosta ja myöskin porvariston keskikerrostumista, joiden neuralisoiminen vähintäänkin on välttämätöntä.

Poliittiselta kannalta katsottuna rintama rakentuu sille, mitä kansa on jo saavuttanut: sosialistien ja kommunistien yhtenäisyydelle ilmauksena työväenluokan yhtenäisyydestä sekä Kansan yhtenäisyysrintamalle, joka ilmentää kansan kaikkien tietoisimpien voimien pyrkimyksiä. Mutta tämä ei vielä riitä. Rintamaan on liitettävä myös muiden, sellaisten voimien, jotka olivat oppositiossa Allenden hallitusta vastaan, ennen muuta Kristillisdemokraattisen puolueen (PDC). Kommunistisen puolueen arvion mukaan fasismin vastaisen rintaman tulisi nojautua erilaisiin yhteiskunnallisiin joukkojärjestöihin (ammattiliitot jne.) ja myös joihinkin kirkkoihin, erityisesti katoliseen kirkkoon, joka suurimmaksi osaksi on omaksunut päättäväisen fasismin vastaisen asenteen.

Kommunistinen puolue ei pidä fasismin vastaista rintamaa jonain sotilaiden vastaisena siviilien rintamana. Se on vakuuttunut, että asevoimissa on ennenkaikkea rivimiesten ja aliupseerien joukossa monia, jotka haluavat nykyisen tilanteen loppumista ja jotka kieltäytyvät palvelemasta oligarkian etuja. Fasismin vastaiseen rintamaan on vedettävä mukaan myös asevoimien isänmaalliset ja demokraattiset voimat.

Hallitus, jonka fasismin vastainen rintama synnyttää tulee olemaan demokraat-

tinen, anti-imperialistinen ja monopolien vastainen. CKP:n kansalle elokuussa 1975 ja UP:n Berliinissä viime vuoden heinäkuussa antamissa julkilausumissa hahmotellaan keskeiset kysymykset, jotka kansan liike asettaa lähtökohdakseen keskustelulle fasismin vastaisen rintaman perusohjelmasta:

(1) Demokraattisen valtion rakentaminen. Juntan kukistaminen ei merkitse paluuta kaappausta edeltäneeseen tilanteeseen. Tulee olemaan välttämätöntä rakentaa uusi järjestys, joka eliminoi ainaiseksi mahdollisuuden palata fasismiin, joka takaa kansanjoukoille tehokkaat mahdollisuudet vallan harjoittamiseen, ja työtätekevien perusoikeuksien ja yhteiskunnallisten saavutusten kunnioittamisen. Tämän uuden järjestyksen puitteissa tulee olemaan välttämätöntä järjestää uudelleen asevoimat ja poliisivoimat tai vähintään eliminoida niistä fasisistiset ainekset.

(2) Taloudellinen vähimmäisohjelma, joka takaa maan itsenäisen taloudellisen kehityksen. Edelleen se sisältää perusrikkauksien kansallistamisen, eri omistumuotojen rajojen tarkan määrittelemisen, maareformin vauhdittamisen, väestön kulutustason puolustamisen. Uusi hallitus ei tule hyväksymään juntan tekemiä kansallista etua loukkaavia sopimuksia samalla kun se tulee kansallistamaan ilman korvausta fasismin yksityisten hallintaan antamat valtion yritykset.

(3) Riippumaton kansainvälinen politiikka.

Kristillisdemokraattinen puolue ja fasismin vastainen taistelu

Kristillisdemokraattisen puolueen sisällä olevien virtausten erilainen suhtautuminen poliittiseen kehitykseen on tullut näkyviin niin ennen kuin jälkeenkin kaappauksen.

Eduardo Frein johtama puolueen johto osallistui kaappauksen valmisteluihin ja antoi aluksi tukensa fasisisteille kaappauksen tahduttua. Toisaalta puolueessa oli voimia, jotka pyrkivät estämään kaappauksen ja tuomitsivat sen välittömästi. Osa puolueen tämän linjan kansanedustajista, senaattoreista ja johtajista on karkoitettu Chilestä tai joutunut olemaan pitkiäkin aikoja vangittuna. Niin Chilessä kuin ulkomaillakin tämä ryhmä on tuonut julki halunsa pitkän tähtäimen ohjelmalliseen yhteistyöhön UP:n kanssa ja on kehittämässä aktiivista taistelua junttaa vastaan. Itse asiassa juuri nämä puolueen voimat ilmaisevat puolueen kannattajakunnan enemmistön asenteita, jotka päivä päivältä lähenyvät UP:ta ja muita demokraattisia voimia puolustaessaan konkreettisia etujaan. Tämä ilmiö on nähtävissä erityisen voimakkaana ammattiyhdistysliikkeessä ja yliopistoissa.

Kansan Yhtenäisyysrintaman ja erityisesti CKP:n jatkuvista ponnisteluista huolimatta PDC:n johto on torjunut yritykset päästä sopimukseen fasismin vastaisen rintaman muodostamisesta. Se asettaa etusijalle Yhdysvaltojen hallituksen tukeman oikeisto-keskusta -pohjalle rakentuvan ulospääsyn tilanteesta. Tässä suhteessa on merkittävä ent. presidentin Eduardo Frein viime vuoden joulukuussa Santiagossa julkaisema kirja. Frei analysoi juntan kahta ensimmäistä vuotta päätyen johtopäätöksiin, jotka ovat varsin samansuuntaisia UP:n näkemysten kanssa. Kuitenkin Frei toistaa aiemmat antikommunistiset tunnuksensa ja esittää sitten oman ratkaisunsa ulospääsyksi nykyisestä tilanteesta. Hän ehdottaa juntan välitöntä eroamista, koska viivyttely hänen mukaansa vain suosisi "maanalaisten toimintaan valmiimpia puolueita". Edelleen Frei ehdottaa juntan korvaamista oman henkilönsä ympärille rakennettulla koalitiolla, johon kuuluisi "ei-fasis-

تين oikeisto", Kristillidemokraattinen puolue, Radikaalipuolue ja muut UP:n "ei-äärimmäisyyssainekset". Frein kirjan julkaiseminen tapahtui yhtäaikaisesti kenraali Sergio Arellano Starkin, muiden kenraalien ja amiraalien kaappausyrityksen kanssa, jolla oli takanaan USA:n eräiden vaikutusvaltaisten piirien tuki.

Kansan liike vastustaa tällaista kansan selän takana tehtyä ratkaisua, joka jättäisi työväenluokan puolueet ulkopuolelle. Myöskään sillä ei ole mitään illuusiota asevoimien sisäisten valtaryhmittymien välisistä välienselvittelyistä. Taistelu fasismin vastaisen kansanrintaman rakentamiseksi merkitsee samalla mahdollisuuksien sulkemista porvarilliselta ulospääsylvä samoinkuin yksinkertaiselta sotilaskomennon muutokselta. Kommunistinen puolue on tuominut jyrkästi kaikki oikeistolaisimpien voimien askeleet "jälleenmuutoksen mallien" toteuttamiseksi. Samalla puolue tekee kaikkensa, erityisesti kansanjoukkojen keskuudessa, muuta myöskin ylätasolla tien avaamiseksi fasismin vastaisen taistelun yksimielisyyteen.

Kristillidemokraattinen puolue on itseään joutunut vähitellen juntan vainoimenpiteiden kohteeksi, eivät ainoastaan sen edistyselliset sektorit. Puolueen teoreettinen aikakauslehti on lakkautettu. Juntta on vaimentanut sen radioaseman kahdeksan kertaa. Kristillidemokraattinen aikakauslehti Ercilla on takavarikoitu monta kertaa, alistettu ennakkosensuurille jne.

Kristillidemokraattinen puolue teki jo kaksi vuotta sitten päätöksen vaatia Pinochetin luottamusta edellyttävissä julkisissa viroissa toimivien kristillidemokraattien eroamista. Näin suurin osa teki. Ne jotka kieltäytyivät erotettiin puolueesta. Kristillidemokraattiseen puolueeseen suuntautuvat juntan sortotoimet luovat edellytyksiä puolueen edistysellisen sektorin vaikutuksen voimistumiselle,

fasismin vastaisen yhtenäisyyden saavuttamiselle.

PDC:hen vaikuttaa paljon myös kanta, jonka katolinen kirkko on omaksunut fasisdidiktatuuriin.

Kristittyjen joukot liittyvät taisteluun

Katolisella kirkolla oli yleisesti ottaen myönteinen asenne Kansan hallituksen uudistuksiin. Kaappausta edeltävinä kriittisinä päivinä kirkon johto teki kaikkensa hallituksen ja PDC:n välisen dialogin aikaansaamiseksi. Itsensä kardinaali Silva Henríquezin, Chilen katolisen kirkon ylimmän johtajan, kodissa käytiin hänen aloitteestaan presidentti Allenden ja kristillidemokraattisen puolueen johdon välisiä neuvotteluja.

Joskaan katolinen kirkko ei sekaannu "maalliseen politiikkaan" kristilliseen oppiinsa nojautuen se aloitti käytännön työn imisoikeuksien, vainottujen ja juntan talouspolitiikan pahimmin lyömien puolustamiseksi. Chilen kirkkojen rauhankomitean (joka lakkautettiin juntan määräyksestä viime vuoden lopulla) ja Solidaarisuusvikariaatin kautta on annettu juridista apua yli 16.000 poliittiselle vangille ja taloudellista tukea tuhansille poliittisille vangeille ja työttömille ja heidän perheilleen. Ainoastaan kolme (kahdestakymmenestä piispasta tukee juntaa. Tämän vuoden toukokuun ensimmäisenä päivänä kardinaali Silva Henríquez merkittävässä saarnassaan Santiagon katedraalissa asettui voimakkaasti puolustamaan työtätekevien demokraattisia ja sosiaalisia oikeuksia sekä poliittisten vankien vapauttamista.

Katolinen kirkko, sen tärkeimmät johtajat, erityisesti kardinaali Henríquez ovat joutuneet juntalle uskollisen radion, TV:n ja lehdistön loukkauksien ja solvauksien kohteiksi. Pappeja on vangittu,

kidutettu ja surmattu. 170 katolisen kirkon pappia on karkoitettu maasta.

Epäilemättä katolisen kirkon panos tulee olemaan mitä tärkein tekijä fasismin vastaisen rintaman muodostamisessa. Kansan liike vahvistaa rehellisesti siteitään kirkon ja kaikkien niiden demokraattien ja isänmaanystävien kanssa, jotka toivovat fasismin mustan kauden päättymistä.

Kansan yhtenäisyysrintaman on lisättävä panostaan

Kommunistinen puolue on joutunut kantamaan päätaakan maanalaisesta työstä. Puolueen kansallinen johto ei ole hetkeksikään lakannut toimimasta huolimatta kovista iskuista, joita se on joutunut kokemaan. Vakavimpia näistä oli useiden puolueen johtohenkilöiden, heidän joukossaan varapääsihteeri Víctor Díazin, pidättäminen viime toukokuussa. Kaikki alue- ja paikalliskomiteat samoin kuin tuhannet puolueosastot ympäri maan toimivat ja tekevät työtä.

Sama pitää paikkansa Kommunistisen nuorisoliiton osalta. Puolue julkaisee kaksi kertaa viikossa sanomalehteä "Unidad Antifascista", ja kommunistinen nuorisoliitto kaksi kertaa kuukaudessa "Liberación" -lehteä. Puolue on toimittanut jo kaksi numeroa teoreettis-poliittista aikakauslehteään "Principiosta", toimittaa erityistä lehteä yliopistoja varten ja ylläpitää lehdistöverkkoa yritysten, kaupunginosien ja maaseutukaupunkien tasolla. Puolueen työ tulee esiin joukkojärjestöissä ja kansanjoukkojen tasolla tapahtuvissa yhtenäisissä esiintymisissä erityisesti kristillisten sektorien kanssa.

Samantyyppisestä kehityksestä voidaan puhua sosialistisen puolueen kohdalla, joka on tuonut tärkeän panoksen vastarintataisteluun. Pienempien UP:n puolueiden panos on ollut vaatimattomampi.

Suurin osa kommunistisen puolueen keskusjohdosta on Chilessä, näin ei ole laita muiden puolueiden osalta. Ehkä tämä on vaikuttanut siihen, että maanpaossa joidenkin UP:n puolueiden sisällä on päässyt syntymään lahkolaisia teesejä suhteessa tiehen, jota on kuljettava. Tosiasiassa Kansan Yhtenäisyysrintama selaisenaan ulkomailla ei vielä voi tehdä aloitetta Antifasisin rintaman muodostamiseksi, koska on vielä niitä, jotka asettavat kysenalaiseksi Kristillisdemokraattisen puolueen osallistumisen rintamaan. On todettava, että tällä virheellisesti asennoitumisella on varsin vakavat seurauksensa, koska kuten kommunistinen puolue toteaa viimeisessä kesäkuun lopulla antamassaan julkilausumassaan "yhtenäisyyden jarruttaminen on Chilen kansan tragedian pitkittämistä, koska diktaturia ei pidä yllä vain aseiden voima ja bruttaisuus vaan myös antifasisististen voimien hajaannus".

Kansainvälinen solidaarisuus: tärkeä tekijä kansan taistelussa

Kaappauksen ensi hetkistä lähtien Chilen kansa on ympäröinyt koko maailman demokraattien aktiivinen solidaarisuus. Tuo solidaarisuus on tehnyt mahdolliseksi pelastaa tuhansien chileläisten isänmaanystävien hengen, saada monet heistä vapauteen, antaa taloudellista tukea poliittisille vangeille, työttömille ja vastarintaliikkeen järjestöille.

Kansainvälisellä solidaarisuudella on suuri merkitys kansan taistelutahdon ja moraalien ylläpitämisessä. Tämä ei ole mikään fraasi. Palautettakoon mieliin vaikka poliittisten vankien taistelumielen ja tyytyväisyyden ilmaukset heidän kuullessaan internationalististen radioiden päivittäin Chileen välittämien lähetysten välityksellä nimensä niiden listoilla, joiden vapauttamista vaaditaan. Maanalaisten lehdistö välittää tiedot kaikista tär-

keimmistä kansainvälisen solidaarisuuden ilmauksista ja aloitteista.

Chilessä kenelläkään ei ole epäselvyyksiä juntan joutumisesta eristyksiin kansainvälisesti. Fasistikenraalit itse toteavat ruskaisina täydellisen orpoutensa jollei oteta lukuun mantereiden muiden diktatuurien tukea ja ystävyyttä Rhodesian ja Etelä-Afrikan rotusortohallitusten kanssa. Juntan ystävien suppeasta piiristä löytyy Pekingin maolainen klikki, joka on tarjonnut juntalle polliittista ja diplomaattista tukea sekä taloudellista ja sotilaalista apua.

Solidaarisuusliike Chilen ja sen kansan puolesta on eräs laajimpia ja voimakaimpia mitä koskaan on nähty. Tässä suhteessa se vastaa Chilessä tapahtuvan fasismin vastaisen taistelun laajapohjaisista luonnosta. Kaikkien poliittisten vanhojen, ennen muuta CKP:n pääsihteerin Luis Corvalanin vapauttaminen, keskitysleirien sulkeminen, DINAN hajottaminen, kidutusten ja terrorin lopettaminen, yleisten kansalaisvapauksien palauttaminen ovat ihmiskunnan valtavan enemmistön vaatimuksia, jotka heijastuvat myös YK:n päätöksissä.

Tämän solidaarisuusliikkeen johdossa ovat olleet sosialismin maat, erityisesti Neuvostoliiton Kommunistinen puolue. Tämän on todennut useita kertoja Chilen kommunistisen puolueen KK Chilestä NKP:n keskuskomitealle lähettämässään tervehdyksissä ja tiedotuksissa. Epäilemättä tuhansin eri muodoin ilmenevä kansainvälinen solidaarisuus lyhentää fasismin elinaikaa Chilessä ja muissa maissa, joissa fasistit hallitsevat. Chilen kansa ei ainoastaan kiitä tuesta vaan päivä päivältä tekee itsensä yhä enemmän tuon solidaarisuuden arvoiseksi ponnistelemalla takoakseen yhtenäisyyden, joka suistaa vallasta juntan ja avaa tien uuteen demokratiaan ja vallankumouksellisiin muutoksiin.

Alfonso Padilla

Suuntana Moskovon Olympiakisat 1980

Montrealin olympiakisoissa sosialististen maiden voima tuli entistä selvemmin esille. Urheilu yhteiskunnallistuu ja samalla kuvastaa yhä syvällisemmin eri yhteiskuntajärjestelmien eroja. Huipputulokset riippuvat yhä enemmän yhteiskunnan koulutusjärjestelmästä, tutkimuksen tasosta, kansalaisten tietoisuudesta urheilun merkityksestä, kulttuuritasosta sekä liikuntakasvatuksen ja -kulttuurin luomista edellytyksistä tarjota kaikille ihmisille tasavertaiset mahdollisuudet liikunnan ja urheilun harrastamiseen.

Kapitalismin lama ja syvenevä yleinen kriisi, porvarillisen urheilun kaupallistuminen ja ammatilaistuminen vaikuttavat selvästi kapitalististen maiden menestyksen heikkenemiseen Münchenin ja Montrealin kisojen välisenä aikana.

Montrealissa tapahtui selvä hyppäys sosialististen maiden eduksi. Neuvostoliiton joukkue nousi entistäkin selvemmin parhaaksi kansakunnaksi yli 150 pisteen (pisteitä annettu kuudesta parhaasta sijoituksesta) erolla DDR:ään ja noin 180 pisteen erolla USA:an. Tähän saakka USA on suhteellisen tasaisesti kamppailut Neuvostoliiton kanssa parhaan kansakunnan arvosta, vaikkakin sen on onnistunut voittaa tämä arvo vain kerran — Meksikossa 1968 — sen jälkeen kun Neuvostoliitto tuli mukaan olympiakisoihin 1952. Nyt USA joutui kamppailmaan vasta toisesta sijasta ja hävisi tämänkin kamppailun. DDR:n nouseminen USA:n ohi on selkeä osoitus sosialismin voimasta.

Kun lasketaan 11 sosialistisen maan ja 11 parhaan kapitalistisen maan tulokset (mitalit, pisteet ja sijoitukset) Münchenissä ja Montrealissa niin havaitaan:

— 11 sosialistisesta maasta 9 on parantanut tulostaan. 11 parhaasta kapitalistisesta maasta vain kisojen isäntämaa Kanada on pystynyt parantamaan tulostaan. Muiden osalta taantuminen on selvää.

Erikseen on mainittava Kuuban joukkueen voimakas esiintyminen. Münchenissä Kuuba tuli esiin lähinnä hyvän nyrkkeilyjoukkueensa ansiosta, Montrealissa se menestyi hyvin myös yleisurheilussa ja lentopalloissa.

— Sosialistiset maat keräsivät Münchenissä pisteitä yhteensä 2000, mikä oli noin 47 % koko pistemäärästä. Montrealissa pistesaalis oli 2357,5 mikä on noin 55 % koko pistemäärästä.

— 11 sosialistista maata keräsivät Münchenissä 23 mitalia ja 123 pistettä enemmän kuin 11 parasta kapitalistista maata. Montrealissa erot olivat sosialististen maiden hyväksi jo 120 mitalia ja 733 pistettä.

Mitalien ja pisteiden vertailutilasto 11 sosialistisen maan ja 11 parhaan kapitalistisen maan kesken Münchenistä Montrealiin.

Sosialistiset maat	Pisteet		Mitalit		Sijoitus	
	1972	1976	1972	1976	1972	1976
Neuvostoliitto	668	786,5	99	125	1.	1.
DDR	480	634	66	90	3.	2.
Puola	159	185,5	21	25	7.	5.
Romania	115	177,5	16	27	12.	6.
Bulgaria	145	166,5	21	24	8.	8.
Unkari	222	154,5	35	21	5.	9.
Kuuba	52	86	8	13	18.	13.
Tšekkoslovakia	77	78	8	- 8	15.	14.
Jugoslavia	43	55	5	8	20.	17.
Mongolia	13	17	1	2	31.	28.
Pohjois-Korea	26	17	5	2	23.	29.
Yhteensä	2000	2357,5	285	345		

11 parasta kapitalistista maata

USA	639	608,75	93	94	2.	3.
Saksan Liittotasav.	312	279	40	39	4.	4.
Japani	216	168,5	29	25	6.	7.
Kanada	41	108	5	11	21.	10.
Italia	116	99,5	18	13	11.	11.
Iso-Britannia	124	91	18	13	10.	12.
Ranska	85	65,75	13	9	14.	15.
Suomi	57	56	8	6	16.	16.
Ruotsi	108	54	16	5	13.	18.
Australia	135	50,75	17	5	9.	19.
Hollanti	46	40	5	5	19.	20.
Yhteensä	1877	1624,25	262	225		

On myös mielenkiintoista havaita, että kapitalistiset maat ovat säilyttäneet parhaiten asemansa niissä lajeissa, jotka soveltuvat parhaiten kaupallisuuteen ja ammattilaisurheiluun. Tämä tendenssi osoittaa porvarillisen urheilun kapealaistumista. Samaa osoittaa myös se, että kun USA lisäsi mitalitiliään (kaikki mitalit) yhdellä eli 1,08 %:lla niin pistetili kapeni 30,25 pisteellä eli 4,73 %:lla. Samoin Saksan Liittotasavalta saavutti yhden mitalin vähemmän (—2,5 %) ja sen pistesaalis pieneni 10,57 %:lla. Neuvostoliitto sitä vastoin lisäsi mitalitiliään 26,26 %:lla ja pistetiliään 17,73 %:lla, DDR lisäsi mitalitiliään 36,36 %:lla ja pistetiliään 32,08 %:lla.

Sosialististen maiden naiset menestyivät suhteellisesti vielä paremmin kuin miehet. Tämä kuvastaa ensi sijaisesti naisten tasa-arvoista asemaa sosialistisessa yhteiskunnassa. Heillä on sosialistisissa maissa tasavertaiset mahdollisuudet harrastaa urheilua ja kehittää itseään myös liikuntakulttuurin alueella.

USA:n joukkueessa huomattavan osan pisteistä toivat mustat urheilijat, näin erityisesti yleisurheilussa, nyrkkeilyssä ja koripallossa. Kun samanaikaisesti Yhdysvallat "tarjoaa" mustan väestönsosan nuorisolle 40—50 %:n työttömyyttä, näyttää tässä heidän menestyksessään olevan tietty ristiriita. Menestymisen selvittää se, että urheilu tarjoaa heille edes jonkinlaisen toimeentulon. Samalla yleisurheilun kautta avautuu tie myös ammattilaisuuteen ja myös ammattilaisjalkapalloon. Myöskin nyrkkeily ja koripallo ovat tärkeitä ammattilaislajeja.

Suomalaisten menestyminen Montrealissa oli edellisten kisojen tasoa. Mitalien osalta laskua oli 25 %, mutta pisteiden osalta vain — 1,78 %. Suomen joukkue sijoittui sekä Münchenissä että Montrealissa kuudenneksitoista. Kapitalistimaiden keskinäisessä kilpailussa Suo-

mi paransi hiukan asemiaan. Münchenissä Suomi oli 9. paras kapitalistimaa ja Montrealissa 8.

Kisojen parhaan urheilijan arvosta kilpailivat yleisurheilussa Neuvostoliiton Kazankina, Kuuban Juantorena ja Suomen Lasse Viren. Voimistelussa varateenotettavia ehdokkaita olivat naisista romanialainen Nadja Komaneci ja miehistä Neuvostoliiton Adrianov. Lasse Virenin suoritukset, Münchenissä 2 kultaa (5000 m ja 10 000 m) ja Montrealissa 2 kultaa (5000 m ja 10 000 m) sekä 5. sija maratonjuoksussa kuuluvat ehdottomasti olympiahistorian suurimpiin. Lasse Virenin 10 000 metrin voiton jälkeinen "tossuskandaali" paljasti kuitenkin selvästi porvarillisen urheilun ytimen: kaupallisuuden.

Suomen pisteet tulivat yleisurheilusta 34, painista 11, soudusta 7, melonnasta 1 ja painonnostosta 3. Joukkueen menestys olisi voinut olla parempikin, ellei Suomen olympiakomitea asiantuntemattomuuttaan tai syrjintämielellä olisi jättänyt maailman kärkituloksia tehnyttä TUL:n kävelijää Reima Salosta joukkueesta.

Olympiaongelmista

Montrealin kisojen yhteydessä ilmeni monia ongelmia, joita porvarilliset tiedonvälittäjät yrittivät käyttää kisojen kuлуessa yhä kiistattomammin esiin tulleeseen sosialismin voiman peittämiseen. Ongelmat olivat taloudellisia, ideologisia ja poliittisia. Niille oli yhteistä se, että ne olivat kaikki imperialismin aiheuttamia ja olennainen osa kapitalistista järjestelmää.

Taloudellisista ongelmista huomattavin oli kisojen kustannusarvion kohoaminen 300 miljoonasta dollarista yli 1500 miljoonaan dollariin. Huolimatta uhratuista varoista kisapaikat eivät tulleet täysin valmiiksi, joskaan se ei haitannut varsi-

naista urheilutoimintaa. Budjetin moninkertaistuminen johtui lähinnä rakentaja-kapitalistien loputtomasta voitonhalusta, jonka seurauksena urheilulaitokset tehtiin tarpeettoman kerskaileviksi, jolloin talousarviot eivät pitäneet paikkaansa. Viivästyminen ja kustannusten nousua yritettiin selittää lakoin ja muilla työläisten toimilla, mutta jokainen ymmärtää etteivät mitkään lakot nosta kustannuksia viisinkertaisiksi. Kustannusten nousu selittyikin jo mainituista kerskailutendensseistä, kapitalismin yleismaailmallisista taloudellisista seikoista kuten inflaatiosta sekä järjestäytyneen rikollisuuden pyrkimyksistä hyötyä kisoista mahdollisimman paljon. Kustannuksia nosti myös imperialismista kumpuava terrorismin pelko. Turvatoimet vaativatkin noin 300 miljoonaa dollaria. Samalla paljastui jälleen kerran hyvin selvästi kapitalismin kykenemättömyys suunnitelmallisuuteen ja järkevään rakentamiseen. Irvokasta on myös se, että olympia-aatteen turvin ja kanadalaisten työläisten kustannuksella rakennettiin mahtava stadion, joka heti kisojen jälkeen muutetaan ammattilaisjalkapallon ja baseballin näyttämöksi.

Toinen talodellinen ongelma oli porvarillistenkin tiedonvälittäjien valittama kaupallisuus. Tämä liittyy kapitalismissa jokaiseen vähänkin isompaan tapahtumaan ja on osa kapitalismia. Joka sitä valittaa, valittaa itse asiassa kapitalismin olennaisimpia peruspääteitä.

Poliittisista ongelmista keskeisimmät olivat Taiwanin osanottokysymys sekä Afrikan maiden boikotti Uuden Seelannin ja Etelä-Afrikan rotusortohallituksen urheilusuhteita vastaan. Kanadan hallitus ei antanut Taiwanille maahantulo-oikeutta Kiinan Tasavallan nimellä. Kanadan hallituksen kanta oli periaatteessa oikea, koska Taiwan ei Kiinan yhtenä maakuntana voi edustaa Kiinan kansaa. Kansainvälinen olympiakomitea uhkasi tämän vuoksi peruuttaa kisat, mutta jou-

tui tyytymään siihen, että Taiwanin joukkue jäi pois kisoista, koska ei suostunut perääntymään kannastaan esiintyä Kiinan Tasavallan nimellä.

Kiinan kysymys on ollut pitkään vaikea ongelma olympialiikkeelle. Mainittakoon, että kun Kiinan kommunistinen puolue maolaisjohdon vaikutuksesta alkoi 1950-luvulta alkaen irtaantua kansainvälisestä kommunistisesta liikkeestä, merkitsi se urheilun alueella eroamista Kansainvälisestä olympiakomiteasta vuonna 1958. Kiinan maolaisjohto ei ymmärtänyt niitä mahdollisuuksia, jotka sisältyivät kansainvälisen urheilun ja olympialiikkeen kehittämiseen sosialististen maiden ja muiden demokraattisten voimien tuella rauhaa, ystävyyttä ja yhteistyötä palvelevaksi liikkeeksi. Kiina lähtikin puuhaamaan omia olympiakisojaan, jotka epäonnistuiivat.

Aika on osoittanut Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden linjan oikeaksi. Kiinan kansalle luonnollisesti kuuluu oikeus ottaa osaa olympiakisoihin ja toivottavasti se saa sen pian. Ehkäpä myös Kiinan maolaisjohto silloin ymmärtää, että osanottoa tulee käyttää rauhan, ystävyyden ja yhteistyön edistämiseksi. Tuki Chilen fasisteille ja jatkuvat hyökkäilyt ETYK:n periaatteita vastaan eivät tässä suhteessa lupaa hyvää.

Taiwanin kysymystä vakavamman ongelman muodosti Uuden Seelannin ja Etelä-Afrikan rasistihallituksen urheilusuhteet, jotka johtivat Afrikan yhtenäisyysjärjestön OAU:n urheiluneuvoston suositukseen boikotoida kisoja mikäli Uusi Seelanti saa niihin osallistua. Välittömänä boikotin syynä oli Etelä-Afrikassa kiertueella oleva Uuden Seelannin ammattilaisjalkapallojoukkue.

Muodolliseksi esteeksi KOK:n kannanotolle muodostui se, ettei rugby ole olympialaji. Katsottiin, ettei asia ole näin olleen KOK:n toimipiirissä. Käytännössä vastuun 27 Afrikan maan poisjäämistä

kantavat ne 20 kapitalistista maata, jotka pitävät jatkuvasti YK:n päätöslauselmista piittaamatta diplomaattisia ja kauppasuhteita Etelä-Afrikan hallitukseen (Suomi näiden joukossa) ja erityisesti maat, joilla on jatkuvat urheilusuhteet Etelä-Afrikkaan (mm. Suomen joukkueessa oli urheilijoita, jotka ovat viime vuosina kilpailleet ja harjoitelleet Etelä-Afrikassa). Ollakseen johdonmukainen KOK:n olisi pitänyt sulkea kisojen ulkopuolelle kaikki nämä 20 kapitalistista maata USA, Kanada ja Suomi mukaan lukien, jos se olisi sulkenut Uuden Seelannin pois.

Porvarilliset lehdet ovat ilkkuneet Afrikan maiden boikottia tuloksettomaksi. Kuitenkin jo kisojen aikana pidetyssä Kansainvälisen Yleisurheiluliiton kokouksessa Neuvostoliiton ja eräiden muiden maiden esityksestä Etelä-Afrikka suljettiin liiton ulkopuolelle. Samanlainen päätös tehtiin myös Kansainvälisessä jalkapalloliitossa. Näiden välittömien tulosten ohella boikotti merkitsi huomattavaa moraalista tukea vapaudestaan kamppaileville Etelä-Afrikan, Namibian ja Rhodesian kansoille.

Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja Kokko äänesti kyseisessä kokouksessa Etelä-Afrikan puolesta. TV:ssä SUL:n edustaja luonnehti äänestystä työtapaturmaksi. Tämän "työtapaturman" SUL:n johtokunta vahvisti kisojen jälkeen SUL:n viralliseksi kannaksi. SUL siis tukee Etelä-Afrikan rotusortohallitusta urheilun avulla.

Ulkoministeri Kalevi Sorsa paheksui Kokon äänestyskäyttäytymistä ja totesi sen olevan Suomen ja YK:n omaksuman kannan vastainen. Paheksuntaan toi hurskastelevaa äänenpainoa se, että ulkoministeri totesi diplomaatti- ja kauppasuhteiden olevan eri asia kuin urheilusuhteet. Ovathan ne, tosin siten, että diplomaatti- ja kauppasuhteet merkitsevät luonnollisesti suurempaa tukea ra-

sisteille. Samalla Sorsa "unohti", että erässä toisessa YK:n päätöslauselmassa tuomitaan diplomaatti- ja kauppasuhteet Etelä-Afrikkaan.

Kun vielä tasavallan presidentti Urho Kekkonen olympiavoittajille pitämässään puheessa sanoi, että SUL:n kanta oli hänen henkilökohtaista kantaansa vastaan, niin eiköhän "vinkki" pitäisi ymmärtää sekä ulkoministeriössä että opetusministeriössä siten, että ne ryhtyisivät pikaisiin toimiin sekä diplomaattisten ja kauppallisten suhteiden katkaisemiseksi Etelä-Afrikkaan että yhteiskunnan varojen käytön estämiseen rasisteja tukevaan SUL:n toimintaan.

Olympiakisojen yhteydessä kritikoitiin aiheellisesti myös Kansainvälisen olympiakomitean epädemokraatista rakennetta. Esitettiin KOK:n uudelleenorganisoinnista esim. Unescon alaisuuteen tai yhteyteen. Tapahtuipa uudelleenorganisointi näin tai nykyisen olympiakomitean puitteissa, on selvää, että sen toiminnan tulee perustua kansakuntien tasa-arvoisuuteen, jokaisella valtiolla tulee olla yksi ääni asioita päätettäessä. Myöskin olympiakomitean jäsenten valinnan tulee tapahtua demokraattisesti eikä itse itseään täydentäen, kuten nykyisin tapahtuu.

Olympiakisat — kansojen oikeus

Jokaisella kansalla tulee oikeus ottaa osaa olympiakisoihin. Parhaiten tämä oikeus toteutuu sosialistisissa maissa. Esi-merkiksi Neuvostoliiton kansojen spartakiadit, jotka pidetään aina olympiakisoja edeltävänä vuonna, ovat osa olympiakarsintajärjestelmää ja takaavat kaikille neuvostokansoille niiden kykyjä vastaavat paikat Neuvostoliiton olympiajoukkueessa. Spartakiadien avulla nykyaikainen urheilu onkin viety kaikkien neuvostokansojen keskuuteen ja näin on autettu niiden mahdollisuuksia monipuoli-

seen liikuntakasvatukseen ja samalla osanottoon olympiakisoihin.

Kapitalistisissa maissa tämä oikeus toteutuu vain vajavaisesti. Kapitalismi rajoittaa kansanosien osallistumista kisoihin. Lievästä syrjinnästä esimerkkinä mainittakoon TUL:n urheilijoiden yhteiskunnallinen syrjintä. Rärkeimmillään syrjintää edustaa Etelä-Afrikan ankara rotusorto. Etelä-Arikan ja Rhodesian lisäksi eivät Chile ja Israel ansaitsisi tällä hetkellä paikkaa olympialiikkeessä. Chilen fasistinen terrori ja Israelin vallanpitäjien sionistinen rotusorto ja sen harjoittama miehityspoliittikka estävät kansojen osallistumisoikeuden toteutumisen.

Rauhan Olympiakisat Moskovassa 1980

Ensimmäisenä sosialistisena maana Neuvostoliitto järjestää olympiakisat Moskovassa 1980. Kisojen tunnus on "Rauha, urheilu, ystävyys ja yhteistyö". Moskova on innostava kohde maailman urheilevalle nuorisolle, kaikille edistyksellisille ja rauhaa rakastaville voimille. Moskovan kisoissa on mahdollista toteuttaa alkuperäiset olympialaiset periaatteet kansojen välisestä ystävyydestä ilman sitä "kylmän sodan" ilmapiiriä, jota CIA-asiamiehet, erilaiset lahkolaiset uskonnolliset kuppikunnat ja imperialismin asiamiehet yrittivät Montrealiin luoda, tosin loppujen louksi epäonnistuen.

Moskovan olympiakisoihin on valmistauduttava sekä urheilullisesti että poliittisesti. Kisojen yhteydessä voidaan hyvin tehdä tunnetuksi sosialistista liikuntakulttuuria ja Neuvostoliittoa yleensä. Tähän toimintaa on ryhdyttävä heti. Tämä työ kuuluu jokaiselle työläisurheilijalle, se kuuluu TUL:lle ja kaikille edistyksellisille ja demokraattisille ihmisille Suomessa.

Kimmo Aaltonen

Kirjoja

Sosialismin taloustiede — kirjallisuuskatsaus osa II

Julkaisemme ohessa sosialismin taloustieteen kirjallisuuskatsauksen toisen osan. Ensimmäinen osa on Soihdussa 3/1976. — Toimitus.

2. V. I. Lenin sosialismin poliittisen taloustieteen perusteiden luojana

Lenin korosti aina konkreettisen tilanteen konkreettisen analyysin olevan marxilaisuuden ydin. Hänen socialistista taloutta koskevat teoreettiset yleistykensä ovatkin aina kiinteässä yhteydessä kulloisiinkin taloudellisiin ja poliittisiin tehtäviin.

Leninin kirjoitukset ovat loistava esimerkki siitä, kuinka sosialismin poliittisen taloustiede etenee ratkaisemalla aina uusia eteen tulevia ongelmia ja tehtäviä. Tiede kehittyy vastauksena sosialismin rakennustyön kysymyksiin ja muodostaa samalla osan niiden ratkaisun edellytyksistä.

Tämä on sosialismin poliittisen taloustieteen tärkein leniniläinen perintö. Sen menestyksellisestä noudattamisesta on aina suurelta osin riippunut tieteen eteneminen.

Leninin vallankumouksen jälkeiset kirjoitukset koskettelevat kaikkia sosialismin rakennustyön kysymyksiä. On vaikea suorittaa niistä tähän tarkoitukseen soveltuvaa yhteenvetoa. Tällä varauksella otan esille seuraavat seikat. (Äskettäin on ilmestynyt neuvostoliittolais-dolläläinen

yhteistyönä tuotettu merkittävä teos *Lenins Lehre von den ökonomischen Grundlagen des Sozialismus* (Chilko, Nick ym.), Berlin 1974)

(1) Kapitalismista sosialismiin siirtymisen ongelmat

Useissa teoksissa, kuten *Talous ja politiikka proletariaatin diktatuurin kaudella*, *Elintarvikeverosta*, *Neuvostovallan lähimmät tehtävät*, *Valtio ja vallankumous*, *Vielä kerran ammattiliitoista*, *Kykenevätkö bolshevikit pitämään valtiovalan*, kehiteltiin monipuolisesti

- siirtymäkauden välttämättömyyttä,
- proletariaatin diktatuurin merkitystä sosialismin rakennustyön päävälineenä ja liittolaispolitiikan välttämättömyyttä,
- siirtymäkauden yhteiskunnan luokkarakenteen luonnetta,
- ja sen taloudellisia perustehtäviä.

Lenin työskenteli voimakkaasti taloudellisen suunnittelun aikaansaamiseksi. Ensimmäinen ns. painopistesuunnitelma oli hänen ohjauksessaan kehitetty GOELRO-suunnitelma euroopanpuoleisen Venäjän sähköistämiseksi. Erityisesti hän korosti kokonaistaloudellisen suunnittelun välttämättömyyttä tasasuhteisen kehityksen turvaamiseksi.

Lenin korosti teollistamisen välttämättömyyttä. Hänen nähdäkseen vain koneellinen suurteollisuus saattoi olla sosialismin aineellistekninen perusta. Sen ulottamisella maatalouteen oli merkittävä sija myös maatalouden tuotantosubteiden vallankumouksellistamisessa.

(2) Sosialistinen talous

Korostaessaan yhteiskunnallisen omistuksen merkitystä sosialismin taloudellisenä perustana Lenin painotti aina välttämättömyyttä antaa valtiolliselle omistuk-

selle pääpaino kollektiiviseen (ryhmä-) omistukseen verrattuna. Valtionomistus merkitsee koko yhteiskunnan etujen samanlaisuutta suhteessa tuotantovälineisiin ja luo edellytykset suunnitelmallisuuden perusosalle, keskusjohtoisuudelle. Tämän takia se on yhteiskunnallistumisen korkeampi aste kuin ryhmäomistus. Oikeistorevisionisteille tyypilliset yritykset korostaa ryhmäomistuksen merkitystä ovat käytännössäkin johtaneet suunnitelmallisuuden heikkenemiseen. Tästä seuraa monia sosialistiselle yhteiskunnalle vieraista ilmiöitä: suhdannevaihteluja, voimakasta inflaatiota, työttömyyttä ja jopa työvoiman maastamuuttoutta.

Ennen vallankumousta Lenin oli esittänyt, että sosialismi merkitsee vaihdannan, markkinoiden ja tavaratalouden loppua (*Maatalouskysymys Venäjällä* 19. vuosisadan lopulla, *Teokset*, osa 15). Erityisesti 1920-luvun alkupuolella ns. Uuden talouspolitiikan (NEP) oloissa hän tuli kuitenkin tulokseen, että tavara-rahasuhteet (markkinasuhteet) ovat välttämättömien sosialismin rakennustyön väline. Samalla hän korosti valtiollistettujen yritysten välttämättömyyttä toimia itsekanonattavuuden ja tarkan taloudellisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti kaikkien kustannusten säästämiseksi. Tämä edellyttää rahasuurein tapahtuvia laskelmia. (Artikkelin ”Neuvostovallan lähiminen vuosipäivän johdosta, VIII yleisveivät tehtävät” alkuperäinen luonnos, *Suunnitelma vihkoseksi elintarvikeverosta*, *Rahan merkityksestä nyt ja sosialismin täydellisen voiton jälkeen*, *Puhe Kominternin VI kokouksessa jne.*)

Leninin kirjoitukset sisältävät myös tärkeitä viittauksia työn luonteesta sosialismissa. Hän kosketteli usein kysymystä moraalisen ja aineellisen kiinnostuneisuuden periaatteiden oikeasta yhdistämisestä talouden ohjaamisessa. (Suuri aloite, Lokakuun vallankumouksen neljännäinen Neuvostokongressi). Esimerkiksi

artikkelissa Kuinka kilpailu tulee järjestää Lenin korosti työn tieteellisen organisoinnin ja sosialistisen kilpailun merkitystä. Useissa yhteyksissä hän painotti sosialistisen valtion sisäpolitiikan keskeisintä tehtävää, työn tuottavuuden kohottamista (Neuvostovaltion lähimmät tehtävät, Suuri aloite).

Varsin oleellinen merkitys on myöhemmin ollut myös niillä periaatteilla, joita Lenin esitti demokraattisen sentralismin toteuttamisesta talouden johtamisessa. Keskitetyn johdon välttämättömyys on ilmeinen suunnitelmataloudessa. Sitovaa suunnitelmaa ei voi olla olemassa, ellei ole elintä, jolla on valtuudet sellaisesta päättää ja keinot toteuttaa se. Mutta suunnittelu ei voi olla komentamista. Talouden kaikkien tasojen ja jokaisen kansalaisen luova aloitteellisuus on välttämätön, jotta suunnitelma olisi realistinen, paras mahdollinen ja kaikkien yhteisten etujen mukainen. Demokraattinen sentralismi edellyttää ennenkaikkea suunnitelman laatimisessa tapahtuvaa eri tasojen jatkuvaa vuorovaikutusta ja aloitteellisuutta. Samalla on myös oltava mahdollisuudet suunnitelman muuttamiseen esim. olosuhteiden huomattavan muutoksen takia. — Näitä kysymyksiä Lenin tarkasteli monissa edellä mainituista artikkeleistaan ja puheistaan.

(3) Talouden ja politiikan suhde sosialismin rakentamisessa

Yksi marxismi-lenismin perustotuuk- sia on, että talous muodostaa kunkin yhteiskunnan kehitystä eteenpäin vievän voiman. Viimekädessä se määrää myös yhteiskunnan poliittiset suhteet. Leninin sanoin: "politiikka on talouden keskitetty ilmaus". Proletariaatin diktatuurin oloissa poliittisen ja taloudellisen välinen suhde muuttuu. Poliitiikan tulee olla talouden edellä, sillä "lähestymättä kysymystä oikein ei tietty luokka voi säilyt-

tää valtaansa eikä siten voi myöskään ratkaista tuotantotehtävänsä" (Vielä kerran ammattiliitoista).

Teesi politiikan edellä kulkemisesta ei merkitse, kuten maolaiset tulkitsevat, että politiikka voisi "määrätä" taloutta riippumatta sen objektiivisista lainmukaisuuksista. Puhuessaan politiikan ensisijaisuudesta Lenin tähdensi sitä, että tehtäessä taloudellisia päätöksiä tulee aina pitää ensisijaisesti silmällä niiden "poliittisia" seurauksia. Ne eivät saa vaarantaa, vaan niiden tulee lujittaa proletariaatin diktaturiaa, puolueen ja kansanjoukkojen suhdetta, työläisten ja talonpoikien liittoa.

Taloudellisten lainmukaisuuksien tietoisien käytön mahdollisuus on eräs sosialismin ratkaisevista eduista kapitalismin verrattuna. Tämä ei kuitenkaan muuta lainmukaisuuksien objektiivista luonnetta. Ne ovat yhä olemassa ihmisten tietoisuudesta riippumatta. Tietoisuus ja sen ilmaukset, esimerkiksi valtion talouspolitiikka, eivät voi luoda lainmukaisuuksia. Ne eivät myöskään voi toimia niitä vastaan. Jo Friedrich Engels kirjoitti Anti-Dühringissä: "Todellista vapautta ei ole unelmoitu riippumattomuus luonnonlaeista, vaan näiden lakien tuntemus, ja siten saavutettu mahdollisuus antaa suunnitelmallisesti niiden vaikuttua tiettyihin tavoitteisiin". (MEW:20, 106)

Sosialistisessa yhteiskunnassa taloudelliset lainmukaisuudet toteutuvatkin juuri ihmisten tietoisien toiminnan kautta, ennen kaikkea valtion talouspolitiikan kautta. (Autorenkollektiv: Ökonomische Gesetze des Sozialismus und Probleme ihrer bewussten Ausnutzung, Berlin 1975; Beloussow-Schulz ym.: Politische Ökonomie und Wirtschaftsleitung, Berlin 1974; Sihto: Yhteiskunnallinen lainmukaisuus ja käyräntö, Helsinki 1973) Tämä edellyttää niiden tieteellistä tiedostamista ja huomioonottamista päätöksenteossa. Ellei näin tapahdu, lainmukaisuuksien objek-

tiivinen luonne tulee esille niiden toteutumisessa politiikasta huolimatta. Tämä taas johtaa kehityksen kannalta traagisiin seurauksiin, kuten "suurten harppausten" kohtalot osoittavat.

3. Peruskäsitteistä ja niistä käytävästä keskustelusta

Kuten edellä on korostettu, sosialismin poliittinen taloustiede on kehittynyt kiinteässä yhteydessä reaalisen sosialismin konkreettisen rakennustyön kanssa. Mielivaltaiseen kuvitteluun perustuvien "mallien" rakentelulla ei ole siinä ollut osaa eikä arpaa.

Samalla se on aina ollut vilkkaan teoreettisen keskustelun ja välillä kovankin poliittisen taistelun kohteena. Tämä on ollut luonnollinen seuraus tieteen keskeisestä merkityksestä sosialismin rakennustyön kiteyttäjänä ja toiminnan ohjaajana.

Sosialismin poliittisen taloustieteen kehittymisen esittäminen edellyttäisi laajaa historiallista tarkastelua. Sellaiseen ei tässä ole mahdollisuuksia. Erityisesti viime vuosina ovat varsinkin neuvostoliittolaiset tiedemiehet luoneet huomattavasti edellytyksiä tällaiselle tutkimukselle. Ensimmäisiä tuloksia on jo käytettävissä (ks. Trifonow ym.: Geschichte der Politischen Ökonomie des Sozialismus — Grundrisse, Berlin 1973; Meissner-Wittenburg, toim.: Beiträge zur Geschichte der Politischen Ökonomie des Sozialismus, Berlin 1976).

Katsauksen tässä osassa esittelen eräitä sosialismin poliittisen taloustieteen peruskäsitteitä ja niistä käytyä keskustelua lähinnä Neuvostoliittolaista alkuperää olevien oppikirjojen valossa.

(Seuraavat teokset ovat keskeisimmät lähteet: Einführung in die politische Ökonomie des Sozialismus (Herausgeber: Institut für Gesellschaftswissenschaften

beim Zentralkomitee der SED), Dietz, Berlin 1974. Lyhennetään: Einf.

Lehrbuch Politische Ökonomie — Sozialismus (Zagolow ym.), die Wirtschaft, Berlin 1972. Lyhennetään: LPÖ — S.

Politische Ökonomie, Bd. 3 & 4 (Parteihochschule beim ZK der KPdSU, Lehrstuhl Politische Ökonomie; Kozlow ym.), Dietz, Berlin 1974. Lyhennetään: PÖ3,4.

Politische Ökonomie Sozialismus — Anschauungsmaterial. Dietz, Berlin 1974. Lyhennetään: PÖS — A.

Politische Ökonomie und Wirtschaftsführung (Akademie für Gesellschaftswissenschaften beim ZK der KPdSU, Institut für Gesellschaftswissenschaften beim ZK der SED; Beloussow, Schulz ym.), Dietz, Berlin 1974. Lyhennetään: PÖW.

Viitattaessa näihin teoksiin käytetään mainittuja lyhenteitä.)

1. Sosialismi

Kaikki oppikirjat lähtevät siitä perusnäkemyksestä, että sosialismi ei ole itsenäinen tuotantotapa, vaan kommunistisen tuotantotavan ensimmäinen vaihe. Tämä vastaa sitä käsitystä, jonka jo Marx esitti Gothan ohjelman arvostelussaan. "Kehittyessään ja täydellistyessään sosialismista tulee kommunismia. Olemukseltaan sosialismi on juuri epätäydellistä kommunismia." (LPÖ — S, 106) Sama ilmaistaan hieman tarkemmin: "Sosialismia kommunistisen tuotantotavan ensimmäisenä vaiheena luonnehtii se, että tuotantovoimat ovat suhteellisen kehittymättömiä. Niitä vastaa ei täysin kehittyneiden tuotantosuhteiden järjestelmä." (LPÖ — S, 567)

Sosialismin ja kommunismin välillä ei ole vallankumouksellista murrosta, vaan siirtyminen tapahtuu vähittäisenä kasvamisena, kehittymisenä. Kommunistisen muodostuman molemmille vaiheille on ominaista tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus, tuottajien suhteet, joille on ominaista toverillinen yhteistyö,

työn välittömästi yhteiskunnallinen luonne. Kommunistisen tuotantotavan taloudellinen peruslainmukaisuus (ks. alla) on yhteinen molemmille vaiheille. Samoin monet muut taloudelliset lainmukaisuudet.

Sosialismia erottaa täydelleen kehittyneestä kommunismista mm. kahden yhteiskunnallisen omistuksen muodon olemassaolo (valtionomistus ja kollektiivinen omistus). Työ ei ole vielä tullut ihmisten ensimmäiseksi tarpeeksi. Muun muassa tästä seuraa jakoperiaatteiden erilaisuus. Maaseudun ja kaupungin, ruumiillisen ja henkisen työn välillä on edelleen säilynyt oleellisia eroja.

Tällaisia sosialismia kommunismista erottavia seikkoja voitaisiin erottaa muitakin. (Einf., 439—459; LPÖ — S, 562—570; PÖ4, 192—197; ks. myös Kosolapov, Richard: Ei mitään utopioita, Helsinki 1973 ja Ljapin: Die ökonomischen Gesetzmäßigkeiten beim Übergang zum Kommunismus, Berlin 1974)

Olisi vahingollista pyrkiä hyppäämään suoraan kommunismin korkeampaan vaiheeseen, ennenkuin sosialististen tuotantosuhteiden tarjoamat mahdollisuudet on käytetty täydelleen. Siksi ne voivat toteuttaa historiallisen tehtävänsä vain mikäli ne saavat kehittyä omalla perustallaan. Olisi esimerkiksi haitallista koettaa supistaa keinotekoisesti markkinasuhteiden ja aineellisen kannustuksen merkitystä jo nyt sillä perusteella, etteivät ne kuulu kommunismiin. Tuotantotavan alemmalle vaiheelle ominaiset suhteet luovat edellytyksiä omalla poistamiselleen saadessaan kehittyä.

Siten sosialistisen yhteiskunnan kehityksen dialektiikka ei olekaan vallan yksinkertainen. Voihan joidenkin suhteiden kehittymisestä olla haitallisia seurauksiakin. Sosialismi merkitsee toisaalta tiettyä siirtymämuotoa kapitalismin ja kommunismin korkeamman vaiheen välillä. Sellaisena sille ovat ominai-

sia hallitsevat, kehittyvät kommunistiset suhteet ja olemassaolevat tietyt jäänteet kapitalismista. Kuitenkin kommunistiset suhteet ovat voittaneet lopullisesti: paluuta kapitalismiin ei enää ole. Tämä seikka erottaa sen kapitalismin ja sosialismin välisestä varsinaisesta siirtymäkaudesta.

Toisaalta sosialismi käsittää suhteellisen pitkän ajanjakson ja sille ovat ominaisia omat, omalla perustallaan kehittyvät tuotantosuhteet. — Tätä yhteiskuntakehityksen dialektiikkaa ovat monet tiedemiehet tutkineet hyvin mielenkiintoisella tavalla (ks. esim. A. K. Pokrytan: Produktionsverhältnisse und ökonomische Gesetze des Sozialismus, Berlin 1973).

2. Perustuotantosuhde

Karl Marx todistaa Pääomassa, että kullekin tuotantotavalle on olemassa tietty perustuotantosuhde, joka määrää sen kaikkien tuotantosuhteiden luonteen ja sen historiallisen kehityksen. Kapitalismin perustuotantosuhde on pääoman ja palkkatyön välinen suhde.

Sosialismin poliittisessa taloustieteessä ei ole vielä saavutettu yksimielisyyttä kommunistisen tuotantotavan — ja siis myös sosialismin — perustuotantosuhdesta.

A. Tuotantovälineiden yhteiskunnallinen omistus esitetään useimmiten täksi suhteeksi (Einf, 66—67; PÖ3, 154). Tällöin tarkoitetaan tietenkin omistuksen taloudellista käsitettä. Se kuvaa ihmisten välistä suhdetta tuotantoprosessissa. Vastaavan oikeudellispoliittisen käsitteen taas voidaan sanoa kuvaavan ihmisen suhdetta johonkin esiineseen.

”Omistus on siis ominainen tuotantoprosessille itselleen ja ilmaisee ihmisten välisen suhteen tuotantoon ja aineellisten

tuotteiden, ennen kaikkea tuotantovälineiden haltuunottoon." (PÖ3, 156)

Omistuksen yhteiskunnallisuus tekee kaikista yhteiskunnan jäsenistä tuotantoprosessin ja sen aineellisten elementtien tasavertaisia haltijoita. Tältä kannalta sen voidaan katsoa olevan myös suunnitelmallisuuden (ks. alla) välttämätön perusta. — Samalla omistuksen taloudellisen käsitteen pohtiminen antaa avaimen sen ymmärtämiseen, miksi valtionomistuksen on oltava hallitseva kollektiiviseen omistukseen verrattuna.

Yhteiskunnallisen omistuksen käsitteen luonteesta käyty keskustelu on viime aikoina koskenut lähinnä sitä, olisiko omistus käsitettävä erityiseksi tuotantosuhteeksi vai muodostaako sen taloudellisen sisällön sosialististen tuotantosuhteiden kokonaisuus. Ks. esim. Worschak, Winfried: *Ökonomische Gesetze des Sozialismus. Sozialistische Politik* 25, August 1973 ja useat artikkelit mm. lehdissä *Wirtschaftswissenschaft* ja *Sozialwissenschaft / Gesellschaftswissenschaftliche Beiträge*).

B. Eräät tiedemiehet ovat sitä mieltä, että perustuotantosuhteen muodostaa suunnitelmallisuus (LPÖ, — S, 118—119). "Sosialistisen tuotannon suunnitelmallisuus merkitsee, että välittömästi yhteiskunnallinen kontrolli vaikuttaa koko yhteiskunnalliseen tuotantoon ja että yhteiskunta tuottaa tietoisesti ja tavoitteellisesti" (mt, s. 119).

Suunnitelmallisuutta ei saa sekoittaa suunnitteluun. Edellinen on sosialistisen talouden objektiivisesti olemassa oleva lainmukaisuus, joka toteutuu suunnittelussa.

Tuotantovoimien korkea kehitystaso vaatii suunnittelua sekä pitkälle kehittyneissä kapitalistisissa maissa että sosialismissa. Sosialismissa sen tekevät mahdolliseksi ja välttämättömäksi — yhteiskunnallinen omistus, joka mer-

kitsee tuottajien tasavertaisuutta suhteessa tuotantovälineiden käyttöön ja mahdollistaa eri tuotantolaitosten toiminnan alistamisen yhteisen, keskusjohdon edustaman tahdon alaisuuteen,

— tuotannollisen toiminnan yleisen ja yhteisen tavoitteen olemassaolo (ns. kommunistisen muodostuman taloudellinen peruslainmukaisuus, ks. alla), jonka edellytyksenä on se, ettei ole olemassa antagonistisia vastakohtaisuuksia ja etuja,

— valtiovallan asema kaikkien työtätekevien etujen ja vallan edustajana.

Siten sosialistinen talous on välttämättä suunnitelmallinen. Se, kuinka hyvin suunnitelmallisuus toteutuu, riippuu, kuten muidenkin sosialismin lainmukaisuuksien toteutuminen, ennen kaikkea valtion talouspolitiikasta (ks. PÖW; Autorenkollektiv: *Ökonomische Gesetze des Sozialismus und Probleme ihrer bewussten Ausnutzung*, Berlin 1975) ja siis mm. suunnittelun tieteellisestä tasosta.

C. Erityisesti aiemmin, mutta jossain määrin nykyisinkin (J. J. Kuzminov: *Otšerki političeskoi ekonomii sotsialisma*, Moskva 1971; V. N. Tšerkovets) on esitetty tuottajien välisiä toverillisia yhteistyö- ja avun suhteita kommunismin perustuotantosuhteiksi. Tämä käsite esittää tärkeän eron kommunismin ja aiempien muodostumien välillä. Onhan niille ominaista tuottajien välinen alistaminen ja antagonismit. Tämän käsitteen esittämistä perustuotantosuhteeksi on kuitenkin arvosteltu perustellusti (esim. Pokrytan, mt., s. 101—102).

D. Vielä on tässä esitetty yhteiskunnallisen tuotteen käsite perustuotantosuhteen ilmentymäksi (Pokrytan). Tietenkin kapitalismissa lisäarvo ilmentää juuri pääomasuhdetta. Kommu-

nistisessa muodostumassa taas voidaan katsoa perustustantosuhdetta ilmentävän koko luodun uuden arvon eli nettotuotoksen. Sehän jakaantuu kahteen osaan. Lisätuotetta vastaa ns. tuote yhteiskunnalle, joka siirretään tuotantoyksiköistä yhteiskunnallisiin varantoihin ja käytetään valtiollisen päätöksenteon mukaisesti. Toinen osa nettotuotteesta jää yritykseen ja käytetään palkkoihin, sosiaaliin yritysکوhtaisiin varantoihin jne.

Tässä käsityksessä, joka ilmentää hie-man erilaista metodista lähestymistapaa kuin edelliset, jää kuitenkin epäselväksi, mitä tarkkaan ottaen nettotuotos ilmentäisi.

3. Kommunistisen muodostuman taloudellinen peruslainmukaisuus

Kapitalistisen yhteiskunnan peruslainmukaisuus on tunnetusti lisäarvon mahdollisimman suuri yksityinen haltuunottaminen. Se ilmaisee perustanaan olevan antagonistisen luokkaristiriidan ja yhteiskunnan pääluokkien etujen ehdottoman vastakkaisuuden. Samalla se edellyttää kapitalistisen välisen markkinakilpailun, joka pakottaa kunkin yksityisen kapitalistin toimimaan lisäarvon suhdeluvun maksimoimiseksi.

Kun siis kapitalismin taloudellinen peruslainmukaisuus ilmentää luokkavastakohtaisuutta ja markkinoiden anarkian olemassaoloa, kommunistisen muodostuman vastaava lainmukaisuus ilmaisee vastakkaiset tuotantosuhteet. Leninin esittämään määritelmään (ks. Teokset, osa 6, s. 38) nojautuen se muotoillaan nykyään seuraavasti: "Siten sosialistisen yhteiskunnan taloudellinen peruslainmukaisuus ilmaisee kaikkien yhteiskunnan jäsenten objektiivisen välttämättömyyden osallistua kollektiiviseen, yhä tuottavampaan hyödylliseen työhön, joka turvaa sosialistisen varallisuuden nopean lisääntymisen yhteiskunnan kaikkien jäsenten hy-

vinvoinnin kasvun ja kaikinpuolisen kehityksen saavuttamiseksi" (PÖ3, 202). (Vrt. LPÖ — S, 137; PÖW, 60 ym.)

Siten peruslainmukaisuus ilmaisee tuotannon olemassaolevan yhteisen tavoitteen ja samalla peruskeinot sen saavuttamiseksi. Kun inhimillisten tarpeiden tyydyttäminen on kapitalistisen tuotannon päämäärä vain siinä määrin kuin se on voiton tavoittelun edellytyksenä, kommunistisen muodostuman molemmissa vaiheissa se on tuotannon välitön tavoite.

Tätä ennakkoiden Engels kirjoitti Anti-Dühringissä: "Eri tuotteiden yhteiskunnalliset hyötyehot verrattuina niiden tuottamiseen välttämättömään työaikaan tulevat määräämään suunnitelman" (Anti-Dühring, Helsinki 1971, s. 358).

On ilmeistä että peruslainmukaisuus ja Engelsin ajatus edellyttävät tarpeiden olevan yhteismitallistettavissa ja mitattavissa. Selvästikään tälle ei voida esittää mitään yksinkertaista kaavaa, vaan tarpeiden määrittely tapahtuu yhteiskunnan poliittisissa päätöksentekoprosesseissa, tehtäessä konkreettisia päätöksiä konkreettisista suunnitelmista. Demokraattinen sentralismi sosialistisen yhteiskunnan päätöksenteon periaatteena antaa täyden mahdollisuuden sen turvaamiselle, että erityyppiset tarpeet tulevat tasasuhteisesti ja toisiaan täydentävästi huomioonotetuiksi suunnitelmien tavoitteista päätettäessä. (Suunnitteluprosessin kulusta ks. Gbišiani — Tšistjakov — Morozov: Miten talous suunnitellaan Neuvostoliitossa, Helsinki 1973).

Viime aikoina on paljon tutkittu menetelmiä yhteiskunnallisten tarpeiden en-tistä syvällisemmän kartoittamisen ja keskeisemmän huomioonottamisen mahdollistamiseksi suunnittelussa.

Sosialismin taloudellinen peruslainmukaisuus sisältää ajatuksen siitä, että sosialistisella taloudella, tuotannolla on olemassa tietty päämäärä (ns. yhteiskunnal-

linen tavoitefunktio). Ongelmana on pystyä valitsemaan suunnitelma ja kehittämään talouden toimintamekanismeja niin, että saavutetaan tämän tavoitteen kannalta paras mahdollinen, optimaalinen tila.

Tällaisia kysymyksiä tutkimaan on kehittyneet erityinen marxilais-leniniläiseen poliittiseen taloustieteeseen nojautuva, talousmatemaattisia menetelmiä hyödyntävä teoria. Sitä kutsutaan talouden optimaalisen toimintajärjestelmän teoriaksi. (Ks. Fedorenko, N.: Optimal Functioning System for a Socialist Economy, Moscow 1974; Sistema modeli optimalnogo planirovanija (Fedorenko, red.), Moskva 1975; tämän teorian poliittisen taloustieteen perusteista ks. Dadajan, V. S.: Ökonomische Gesetze des Sozialismus und optimale Entscheidungen, Berlin 1973 ja Kotow, I. W.: Mathematische Methoden in der Ökonomie und politische Ökonomie des Sozialismus, Berlin 1974.)

4. Tavara-raha -suhteet ja arvolaki sosialismissa

Sosialismin poliittisessa taloustieteessä on harvoja kysymyksiä, joista on keskusteltu läheskään yhtä paljon kuin tavara-raha-suhteista ja arvolaista sosialismissa. Kysymys on tieteellisenä ongelmana monimutkainen; sen jokaisen mahdollisen ratkaisun potentiaaliset käytännölliset seuraukset ovat huomattavat.

Kuitenkin eräät seikat ovat itsestään selviä.

(1) Suunnitelmallisuus ja välttämätön taloudellisuuden, -säästäväisyyden, vaatimus edellyttävät, että on olemassa jokin yleisyksikkö, jolla tuotantoprosessien panoksia ja tuotoksia voidaan verrata. Käytäntö on osoittanut, ettei työaika voi suoraan olla tällainen mittayksikkö. Tämä johtuu työn vielä jäljellä olevasta

eriaineksisuudesta, heterogeenisuudesta, joka taas liittyy olemassaolevan työnjaon laatuun. Tällaista mittayksikköä, joka heijastaa yleisesti kustannuksia ja ko. tuotteen käyttöarvoa, voidaan kutsua hinnaksi.

(2) Periaatteessa tällaiset hinnat voivat yhtä hyvin määräytyä ideaalisilla markkinoilla kuin ne voidaan laskelmien perusteella suunnitelmallisesti määrätäkin. Akateemikko L. V. Kantorovitš sai taloustieteen Nobel-palkinnon ensisijaisesti juuri tällaisiin laskelmiin liittyvistä tutkimuksistaan. Käytännössä kummatkaan äärimmäiset vaihtoehdot eivät ole toteutuneet koskaan. Suunnitelmataloudessa käytetään markkinasuhteita suunnitelman toteuttajana ja täydentäjänä.

(3) Sosialistinen talous on suunnitelmatalous, eikä siellä voi vallita arvolaki siinä mielessä, kuin Marx ja Engels osoittivat sen kapitalistisessa tavarantuo- tannossa vallitsevan. Täällähän se on luonnonvoimainen markkinoiden toimintamekanismi, joka säätelee työn jakaantumista eri tuotannonaloille. Siten arvolaki on työn kaksinaisluonteen seurausten toteutumistapa tavaratuotannossa. Tällaista arvolakia ei tietenkään voi sosialismissa olla.

Mutta voidaan puhua kommunistiselle tuotantotavalle ominaisesta arvolaista. Se on siis eri asia kuin Marxin ja Engelsin tutkima kapitalismin arvolaki. Kiutenkin sen asema sosialismin poliittisessa taloustieteessä on jossain määrin samankaltainen kuin markkinoiden arvolaista asema kapitalismin poliittisessa taloustieteessä. Samoin sen ilmenemismuodot — tavara-raha-suhteet — ovat osin samankaltaisia.

Sosialismissa työllä on välittömästi yhteiskunnallinen luonne. Työajan jakaantuminen eri tuotantoaloille tapahtuu suunnitelmallisesti. Tällaisia päätöksiä tehdessään suunnitelmasta vastuulliset elimet ovat kiinnostuneita tuotannon käyt-

töarvomääristä: ne vastaavat peruslainmukaisuutta.

Arvolaki on se muoto, jolla suunnitelmallisuus ja sen edellyttämä tasapainoisuus ja tehokkuus toteutetaan koko talouden mittakaavassa, sen eri tasoilla (vrt. Geschichte der politischen Ökonomie des Sozialismus, s. 169—174; Pokrytan: mt, s. 157—167; Einf. 207—210). Se toteutuu rahan, hinnan, kustannusten ja voiton, luoton ja koron ja muiden ns. arvokäsitteiden kautta toteutuvassa talouden suunnitelmallisessa johtamisessa ja yritysten toiminnassa.

Kokemus on osoittanut, ettei ole syytä pyrkiä ohjaamaan yritysten toimintaa käyttöarvomääraisillä ohjeilla. Arvokategorioiden käyttö yhdistää parhaalla tavalla yhteiskunnan, kollektiivin ja yksilön edun (ks. Radajew: Ökonomische Interessen im Sozialismus. Berlin 1974). Eri sosialististen maiden talousuudistusten kokemukset ovat vahvistaneet tämän.

Näin ymmärretyt arvosuhteet vallitsevat siis riippumatta markkinoiden olemassaolosta. Ne johtuvat talouden hierarkisesta rakenteesta, välttämättömyydestä järjestää eri tasojen etujen yhteensovittaminen muilla tavoin kuin suoraan käyttöarvosuurein. Arvosuhteiden (tavara-raha-suhteiden) olemassaolo sosialismissa on siis eri asia kuin markkinoiden olemassaolo.

Käytännössä, ja myös teoreettisessa keskustelussa, nämä seikat kuitenkin liittyvät yhteen (ks. esim. PÖ3 286—364; LPÖ — S, 252—311; Autorenkollektiv: Ökonomische Gesetze des Sozialismus und Probleme..., 174—197 ym.). Tuntee kuitenkin hyödylliseltä erottaa ne teoreettisia tarkoituksia varten.

Markkinasuhteiden välttämättömyyden syyt ja niiden käyttömahdollisuudet on laajasti perusteltu mainituissa lähteissä. Samalla niissä otetaan myös esille markkinasuhteiden laajan käytön haittavaikutukset suunnitelmallisuuden puitteissa.

"Markkinasosialismi" eli tilanne missä markkinat suunnitelmallisuuden sijasta hallitsevat talouden toimintaa, osoitetaan olemukseltaan sosialismin vastaiseksi (ks. esim. LPÖ — S, 268—272; vrt. mitä yllä sanottiin suunnitelmallisuudesta).

5. Kehittynyt sosialistinen yhteiskunta

Kapitalismin ja kommunistisen muodostuman välillä on siirtymäkausi, jonka kuluessa tapahtuu sosialististen tuotantosuhteiden rakentaminen ja lujittaminen. Kun sosialistiset tuotantosuhteet ovat pääpiirteissään ja lopullisesti vakiintuneet, katsotaan siirtymäkauden loppuneen. Sosialismin kausi alkaa.

Sosialismi — kommunistisen tuotantotavan ensimmäinen vaihe — jakaantuu kahteen jaksoon. Ensimmäinen on sosialismin kehityksen alkuvaihe. Se merkitsee uusien tuotantosuhteiden lujittamista ja täydellistämistä ja tuotantovoimien saatamista tarvittavalle tasolle. Täten muodostuu ei-antagonistinen luokka- ja sosiaalirakenne.

Toinen vaihe on kehittyneen sosialismin vaihe. Se on jo saavutettu Neuvostoliitossa ja sen rakentaminen on asetettu useissa muissa sosialistisissa maissa välittömäksi tehtäväksi.

Kehittyneessä sosialismissa vallitsevat sosialistiset tuotantosuhteet ja taloudelliset lainmukaisuudet niiden omaa olemusta vastaavassa muodossa. Tämän vaiheen saavuttaminen merkitsee siis mahdollisuutta aloittaa käytännössä kommunismin aineellis-teknisen perustan luominen. Sosialismin vähittäinen kasvaminen kommunismiksi tapahtuu juuri kehittyneen sosialismin pohjalta. (Kommunistisen yhteiskuntamuodostuman vaiheista ks. myös Gerhard Schulz: Zur Bedeutung der Lehre von der beiden Phasen der einheitlichen kommunistischen Gesellschafts-

formation für die politische Ökonomie des Sozialismus. Wirtschaftswissenschaft 1976:3.)

Kehittyneen sosialistisen talouden luonteenomaisiksi piirteiksi voidaan katsoa seuraavat (Autorenkollektiv: Ökonomische Gesetze des Sozialismus und Probleme ..., 6—7):

1. Sosialistiset tuotantosuhteet saavuttavat korkean kypsyyssasteen, joka ilmenee sosiaalisten prosessien ja taloudellisen kehityksen vuorovaikutuksen tiivistymisenä. Tuotantovoimien korkean tason johdosta voidaan kiinnittää entistä suurempaa huomiota ihmisten aineellisen ja henkisen elintönsä parantamiseen ja asettaa sosialistisen persoonallisuuden kehittäminen kattavaksi tavoitteeksi.

2. Taloudelle on leimallinen intensiivinen laajennettu uusintaminen. Tuotannon tehostaminen, tuottavuuden lisääminen, on talouspolitiikan keskeinen tehtävä.

3. Tieteellisen teknisen kumouksen saavutukset liitetään elimellisesti yhteen sosialistisen talousjärjestelmän etujen kanssa.

4. Yhteiskunnalliset taloudelliset edellytykset kaikkien sosialismin taloudellisten lainmukaisuuksien esteettömälle vaikutukselle syntyvät. On luotava sellaiset talouden johtamisen ja suunnittelun muodot, jotka mahdollistavat lainmukaisuuksien toiminnan etujen täyden hyväksikäytön.

5. Sosialistinen taloudellinen yhdistyminen tulee jokaisen sosialistisen maan uusintamisen tärkeäksi osatekijäksi. (Vrt. PÖW, 9—21, Einf. 59—62; PÖ4, 197; ym.).

Pekka Sutela

Maatalouden tutkimusta

Aineistod Suomen maataloudesta. Tutkijaliiton julkaisusarja 1/1976 Tutkimuskeskus. Leo Granberg, Lasse Jaakkola, Ilkka Kajaste ja Tapani Mauranen.

Aineistoa Suomen maataloudesta sisältää valtiomonopolistinen kapitalismi Suomessa-projektin maatalousryhmän keväällä 1975 pitämän seminaarin aineistoa. Aineisto koostuu neljästä erillisestä artikkelista, joissa selvitetään Suomen maatalouden eräitä puolia. Artikkelit sisältävät sängen paljon aiemmin julkaisematonta tietoa.

Tapani Mauranen käsittelee artikkelissaan Maatalousmonopolit Suomessa maatalouden suhteita teollisuuden, kaupan ja pankkitoiminnan aloihin. Kapitalismin kehitys vetää myös pientuottajan yhä enemmän näiden markkinasuhteiden piiriin. Artikkelissa tarkastellaan, miten pientuottajat ovat osuustoiminnallaan pyrkineet vastustamaan kapitalismin lakien vihamielistä vaikutusta ja osoitetaan, miten tämän pyrkimyksen toteutuminen on konkreettisen luokkataistelun kysymys.

Mauranen toteaa, että Suomen pientuotantoon perustuva maatalous ei nykyään voi täyttää maatalouteen liittyvillä teollisuudenaloilla toimivien OKO:n ryhmittymään kuuluvien monopolien vaatimuksia. Jalostavan suuryrityksen tuotantoprosessin vaatimuksiin voi vastata vain maatalouden suuryritys. Näiden monopolien etujen kannalta pientuottajien pakoluovutus, pienviljelijäin häätäminen mailtaan ja maiden liittäminen suuriin tiloihin on aina liian hidas prosessi. Sen tähden ne tarvitsevat toisentyypisiä menetelmiä. Yhä selvemmin nousevatkin esille pyrkimykset teollisuuden ja maa-

talouden monopolistisen integraatioon. Integraation muotoja ovat: 1) monopolien oma maataloustuotanto (esim. meijerien sikalat, 2) toimitusehtojen ja laatuvaatimusten kiristäminen (esim. tila-tankkijärjestelmä), 3) sopimustuotanto ja 4) monopolien välittömässä valvonnassa kehittyvä yksittäisten tilojen tuotannon eriasteinen yhdistäminen (tuotantoreenkaat, koneysteistö ym.)

Suomessa maatalouteen liittyvä teollisuustuotanto on lähes täysin osuustoimintamuotoista. Osuustoimintaliikkeen sisällä voidaan nähdä kaksi vastakkaista tendenssiä — monopolistinen ja antimonopolistinen. Syntyessään viime vuosien lopulla maataloudellinen osuustoimintaliike oli työtätekevien viljelijäin järjestäytymistä etujensa puolesta. Osuustoiminta auttoi pientuottajaa pääsemään maataloustuotteiden markkinoille, rajoitti yksityisen pääoman harjoittamaa riistoa kauppasuhteissa ja mahdollisti pienviljelijäin luotonsaannin. Osuustoiminta auttoi myös kilpailussa suurtuottajien yli-voimaa vastaan.

Maanviljelijäin osuustoimintaliike voi myös valtiomonopolistisissa kapitalismissa muodostua monopolien vastaista taistelua lujittavaksi tekijäksi. Tämä edellyttää kuitenkin, että voimasuhteet itse osuuskunnissa ovat demokraattiselle kehitykselle edulliset eikä osuuskuntia ole alistettu palvelemaan suurpääoman etuja. Osuuskuntien demokraattinen kehitys edellyttää jäsenistön korkeaa tietoisuustasoa ja kiinteää yhteyttä työväenluokan taisteluun.

Maatalouden osuustoimintaliike ei kuitenkaan Suomessa — kuten ei muissakaan kehittyneissä kapitalistisissa maissa — ole ollut eikä ole pientuottajien etujen mukaista liikettä, vaan päinvastoin joutui melko varhain suurviljelijäin hallintaan ja on kasvanut talonpoikaistoa riistäväksi monopoliryhmäksi. Mauranen toteaa: "Osuustoimintaliike raivaa myös

monopolipääomalle tien, joka kylän jokaiseen sopukkaan, jos liike alistetaan monopolien etuja palvelemaan. Osuustoimintaliikkeen todellinen merkitys on siis konkreettinen kysymys. Se on voimasuhdekysymys, missä eri ryhmien suhteet ovat erittäin monimutkaiset."

Suomessa pellervolainen osuustoimintaliike on kasvanut Osuuspankkien Keskusosuuspankin ympärille taloudelliseksi ja poliittiseksi voimaryhmäksi, jota maalaisporvariston huippukerros hallitsee ja jolla on finanssiryhmän tunnusmerkit. "Osuustoimintakysymyksessä on kuitenkin oltava tarkkana", Mauranen toteaa. Työtätekevien viljelijäin pyrkimys parantaa elinolosuhteitaan osuustoiminnan avulla — pyrkimys, joka suuntautuu monopolia vastaan — on olemassa osuustoimintaliikkeen sisällä kaikesta huolimatta. On tarkoin eriteltävä mitkä elementit osuustoiminnassa ovat monopolistisia (ennen kaikkea keskusliikkeet ja niiden johto), missä taas voidaan avata myönteisiä näköaloja. Esimerkiksi paikallisissa osuustoimintaliikkeissä on pyritävä työtätekevien vallan luomiseen.

Ilkka Kajasteen artikkelissa Maankorko ja maatalouden kehitys keskitytään pohtimaan, miten maankorkoteorialla voidaan selittää maatalouden kehitystä ja maatalouden olemusta valtiomonopolistisessa kapitalismissa. Kysymys on erittäin tärkeä, ja artikkeli osoittaa selvästi empiirisessä tutkimuksessa olevan aukon tällä kohtaa.

Maankorko on se maanomistajalle tuleva osa lisäarvosta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun pääomalle tuleva osa, keskimääräinen voitto on vähennetty. Maankoron lähde on, aivan kuten kaiken lisäarvon ja arvon, työ. Maankorkokysymyksen konkreettinen selvittäminen on Kajasteen mukaan mahdollista esimerkiksi tutkimalla tarkemmin maanomistusolojen kehitystä. Ratkaiseva vaihe maanomistusolojen kehityksessä Suomessa oli isoja-

ko. Tämä muodosti historiallisen lähtökohdan kapitalistiselle maankorolle. Merkittävä seikka maatalouden ja maanomistajien kehityksessä Suomessa oli puuraaka-aineen merkityksen kasvu 1800-luvun lopulla. Peltaalan laajentumiseen perustuva viljelyjärjestelmä joutui ahdinkoon, metsien arvon kasvaessa. Uuden pellon raivaamisen merkitys väheni. Lannoituksen ja koneistamisen avulla pyrittiin lisäämään jo olemassa olevan maan tuottavuutta. Metsänomistuksen tuottamat ylimääräiset voitot saivat pitkälti rahoittaa tämän siirtymisen intensiiviseen viljelyyn.

1800-luvun lopulla maataloudessa valinnutta kriisiä tarkastellessaan Kajaste osoittaa kiinnostavasti, miten maankorkoteorian avulla voidaan selittää kapitalistisen maatalouden kehityksessä tapahtuneita voimakkaita mullistuksia. Lenin selvitti tuolloin vallineen kriisin syitä: "Tavattoman huokean viljaa tuottavien maiden kilpailun seurauksena Euroopan maatalous on menettänyt mahdollisuuden "Tavattoman huokeaa viljaa tuottavien säilyttää kuluttajajoukon kannettavaksi ne rasitukset, joita maan yksityisomistus ja kapitalistinen tavaratuotanto maataloudelle asettavat." Päärasituksena näistä on maankorko. Aiemmin kuluttajille kannettavaksi säilytety maankorko lankeaa maalaisisäntien ja maankäyttäjien omille harteille viljan hinnan laskiessa saattaen heidät taloudelliseen häviöön. Kapitalistinen maatalous joutuu kriisin ansiosta epävakaisuuden tilaan, joka on ominaista kapitalistiselle teollisuudelle. Tämä epävakaisuus jouduttaa yleensä yhteiskunnallista kehitystä, pakottaa maatalouden kehittymään. Suomessa kriisiin reagoitiin muuttamalla tuotantojärjestelmä nopeasti viljanviljelyvaltaisesta karjatalousvaltaiseksi. Tämä oli merkittävä edistysaskel maatalouden kehityksessä. Kapitalismin esiintunkeutumisen valtava voima pystyi jäsinyttämään myös

maataloutta, jossa yleisesti vallitsee esikapitalististen suhteiden jäänteidenomainen jäykkyys. Tämä sama voima lisää myös pientuottajan ahdinkoa maataloustuotannon pyrkinessä keskittymään. Kapitalismi tunkeutuu maatalouteen pientuottajan markkinasuhteiden kehittymisen kautta. Mitä enemmän talonpoika joutuu myymään, ostamaan ja velkaantumaa, sitä voimakkaammin vaikuttavat kaikki kapitalistisen tuotannon lait myös talonpoikaiseen tuotantoon. Pientuottaja saattaa pitkittää tuhoutumistaan esimerkiksi alentamalla omia tarpeitaan tai lisäämällä omaa ja perheensä työtaakkaa. Mutta myös liittymällä yhteen pientuottajat saattavat parantaa asemaansa. Tätä kysymystä käsiteltiin Maurasen artikkelissa.

Leo Granbergin artikkeli pohjautuu suureen määrään empiiristä tietoa Suomen maatalouden nykytilasta ja maatalouspoliittisista toimenpiteistä. Siinä esitetäänkin hyvin pitkälle viety valtion maatalouspoliittisten toimenpiteiden analyysi.

Analyysin lähtökohtana on havainto siitä, että valtiomonopolistisen sääntelyn peruslinjat maataloudessa määräytyvät nykyään maataloudessa vallitsevan kriisin ratkaisuyrityksistä. Kriisin peryssyy on myös Maurasen ja Kajasteen artikkeleissa tarkasteltu ristiriita, maatalouden esikapitalistisen pientuotannon jälkeensä jääneisyys muilla aloilla vallitsevaan kapitalistisen tuotantoon nähden. Monopolipääoman puristuksessa pientuotanto ajautuu yhä syvenevään kriisiin. Kriisi ilmenee mm. tuotantovoimien kehityksen, tuottavuuden ja tuotannon kasvun jälkeenjääneisyytenä maataloudessa.

Granberg erottaa maatalouden sodanjälkeisessä valtiomonopolistisessa sääntelyssä hintapolitiikan ja rakennepolitiikan kaudet. Hintapolitiikkaa harjoitettiin josain muodossa jo sotia edeltävänä kautena, mutta varsinaisesti se kehittyi suh-

teellisen ylituotannon ilmestymisen myötä sodan jälkeen. Hintapolitiikalla säädellään hintoja, joilla viljelijät myyvät tuotteensa väliportaille. Hintapolitiittisen järjestelmän tehtävinä kirjoittaja esittää seuraavat: 1) elintarviketeollisuuden ja -kaupan voittojen turvaaminen, 2) keskittymisprosessin ylläpitäminen maatalouden sisällä, 3) pientiloihin kohdistuvan riiston säätely, 4) maatalouden tuotantosuunnan ohjaaminen ylituotantotilanteessa ja 5) luokkasovinnon aikaansaaminen (erityisesti subventioiden käyttö kuluttajahintojen alentamiseksi luokkayhteisöjen aikoina).

Hintapolitiikkaa on käytetty varsin lyhyellä tähtäyksellä, kulloinkin vallitsevan tilanteen mukaan. Erityisesti suhteellisen ylituotannon laajeneminen osoitti ettei hintapolitiikalla kyetty ratkaista eeten nousevia ongelmia. 60-luvulla alkoi rakennepolitiikan kausi. Kun hintapolitiikassa tyydytään enimmäkseen vaikuttamaan tuotantoon vain välillisesti, markkinoiden kautta, niin rakennepolitiikalla pyritään vaikuttamaan suoraan tuotantoon.

Eriteltyään rakennepolitiikan eri vaihteita ja rakennepoliittisia toimenpiteitä Suomessa kirjoittaja toteaa rakennepolitiikalla olleen seuraavat vaikutukset:

— se on tukenut suurten ja keski-suurten tilojen uusintamisprosessia

— se on vaikeuttanut pienten tilojen uusintamista

— pienviljelijöiden luopumista tuotannosta ja heidän maidensa siirtymistä elinkelpoisiksi määritellyille tiloille on helpotettu. Nopeasti kärjistyvään kriisiin ei kuitenkaan ole pysytty olennaisesti vaikuttamaan, on vain muutettu erillisiä maatalouspolitiikan toimenpiteitä paremmin yhdenmukaisiksi rakennepolitiikan tavoitteiden kanssa.

Tärkeä on artikkelissa esitetty huomautus siitä, ettei tapahtunutta voimakkaampikaan tilojen ja tuotannon keskit-

tyminen välttämättä olisi helpottanut tilannetta. Rakennekriisin oireet ovat havaittavissa myös maissa, joissa maatalous on pitkälle keskittynyt. Rakennekriisissä ei ole kysymys tietyn kokoisten tilojen kriisistä, vaan tuotantomuodon, ei-kapitalistisen pientuotannon kriisistä.

Rakennepolitiikan kyvyttömyys ratkaista ongelmia pakottaa maatalouspolitiikasta päättävät tarkistamaan käytössä olevia menetelmiä. Suunnanmuutoksesta ei kuitenkaan voida puhua.

Entistä politiikkaa pyritään jatkamaan vain tehostetummin ja sitomaan toimenpiteet kiinteämmin muun yhteiskuntapolitiikan yhteyteen. Rakennepolitiikan nykyiselle vaihelle ovat ominaisia maatalouden kytkeminen entistä tiiviimmin siihen liittyvään monopolistiseen teollisuuteen, tilakoon entistä määritetisempi suurentaminen ja valtion maatalouspolitiittisen sääntelyjärjestelmän tehostaminen.

Lasse Jaakkolan artikkelissa MTK:n luonteesta ja kehityksestä valotetaan eräitä olennaisia porvariston maatalouspolitiikkaa selittäviä tekijöitä. Maataloustuottajain Keskusliitto on voimakas järjestö, johon järjestäytymisaste on viljelijäin keskuudessa varsin korkea. 70 % yli 3 ha:n tilojen viljelijöistä kuuluu MTK:hon. Pienviljelijät muodostavat suurimman osan jäsenistöstä.

MTK:n politiikkaa tarkasteltaessa käy kuitenkin selvästi ilmi, että järjestö asettuu suurpääoman ja suurtilallisten kannalle jäsenkuntansa enemmistöä, työtätekevää talonpoikaistoa vastaan.

MTK:n politiikkaa selittävinä tekijöinä Jaakkola esittää seuraavat: 1) MTK:n johdossa valtaa pitävät samat henkilöt, jotka hallitsevat maatalousmonopoleja, OKO:n ryhmittymää. MTK:n johdon politiikka on yhtenevästi koko suurpääoman politiikan kanssa. 2) MTK:n johdon yhteydet OKO:n ryhmittymään ja tämän ryhmittymän erityisedut KOP:n

ja PYP:n finanssiryhmittymiin verrattuna tuovat kuvaan mukaan pyrkimyksen ajaa OKO:n ryhmittymän erityisetuja. 3) MTK:n jäsenistön enemmistö on työtätekeviä. Tämän vuoksi MTK:n politiikka on myös luovimista. Poliittikka ei suuntaudu avoimesti jäsenistön etuja vastaan, milloin vaarana on jäsenistön luottamuksen menettäminen, vaikka se palveleekin suurpääomaa ja suurtilallisia. Tämä lieneekin selittävä tekijä sille, miksi huomattava osa suurimpien tilojen viljelijöistä on MTK:n ulkopuolella. Myös kokoomus oli viime liittokokoukseen asti syrjäytettynä MTK:n johdosta.

Jaakkola toteaaakin MTK:n ja sitä lähellä olevan Keskustapuolueen tehtävänä olevan talonpoikaiston tuen hankkiminen monopolien etuja vastaavalle politiikalle. Tällä on ratkaiseva merkitys luokkien välisen voimasuhteen kannalta. Monopolien ja kansanvälisen ristiriidan kärjistyminen ja monopoliporvariston sosiaalisen pohjan kapeneminen korostavat monopoliporvariston liittolaispolitiikan merkitystä. Monopoliporvaristo tarvitsee välikerrostumien tukea.

Keskustapuolue ja MTK nojautuvat työtätekevään talonpoikaistoon. Tämä tarjoaa tietyn mahdollisuuden kehittää MTK:n toimintaa jäsenistön etujen mukaiseksi sekä mahdollisuuden Keskustapuolueen politiikan kehittymiselle ainakin joltain osin suurpääoman vastaiseksi. Näiden mahdollisuuksien realisoiminen edellyttää kuitenkin järjestäytyntä toimintaa työtätekevän talonpoikaiston etujen puolustamiseksi.

Marja Holmila

Luonnontieteen filosofisia kysymyksiä

B. M. Kedrov: Johdatus Leninin teokseen "Materialismi ja empiriokritisismi", Kansankulttuuri Oy, Kuopio 1976, 182 sivua. Suomentanut Riitta Kauppila.

"Filosofian kahden sovittamattoman perussuuntauksen sotkeminen toisiinsa — mikäpä "rikos" se olisi? Siinä juuri onkin Machin ja Avenariuksen koko viisaus. Tätä viisautta ryhdymmekin nyt erittelemään."

Miksi ja mihin tilanteeseen Lenin kirjoitti teoksensa?

Leninin "materialismi ja empiriokritisismi" ilmestyi vuonna 1909, jolloin kapitalismi oli siirtynyt imperialistiseen vaiheeseensa. Imperialismi olennoituut mätänevä, loismaisena kapitalismina ja ilmenee taantumuksellisina tendensseinä kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla. Porvarillisessa ideologiassa voimistuvat tieteen vastaiset piirteet, uskonto ja idealismin eri muodot.

Teoksen välittömänä sosiaalisena tilauksena oli vuoden 1905 vallankumouksen tappion aiheuttama ideologinen hajaannus venäläisen älymystön piirissä. Osaltaan tämäkin piirre heijastui marxilaisten piirissä luopumisena dialektisesta materialismista, subjektiivis-idealististen tendenssien voimistumisena.

Vuosisadan vaihteessa luonnontieteiden alueella otti fysiikka jättimäisiä harppauksia. Uuden fysiikan saavutukset materian rakenteen selvittämisessä murskasivat vanhan mekanistisen maailmankuvan viimeisiä linnakkeita. Tämän tapahtuminen imperialismin kaudella aiheutti uudenlaisia filosofisia tendenssejä luonnontieteilijöiden parissa. Porvarillinen

ideologia reagoi uudella tavalla luonnontieteen saavutuksiin, se yritti käyttää niitä idealismin asemien vahvistamiseen. Samalla porvaristo osoitti avoimen tieteen-vastaisuutensa.

Leninin teoksen ytimen muodostaakin sen osoittaminen, että filosofinen ratkaisu uuden luonnontieteen esiinnostamiin ongelmiin ei ole loittoneminen materialismista ja eteneminen subjektiivisen idealismin suuntaan, vaan materialismin kehittäminen dialektisen materialismin suuntaan. Kyseessä on sama johtopäätös jonka Engels teki puoli vuosisataa aiemmin oman aikansa luonnontieteen kehityspiirteiden erittelyn kautta. Voidaankin todeta, että se seikka, ettei Lenin tuntenut Engelsin "Luonnon dialektiikkaa" ja että hän kuitenkin tuli tämän kanssa yhtäpitäviin tuloksiin, on oleellinen osoitus dialektisen maailmankatsomuksen voiyhtäpitäviin tuloksiin, on oleellinen osoimasta ja tieteellisyydestä.

Kaikkien Venäjän sosialidemokraattien keskuudessa ei ollut selvää mikä on filosofisen teorian asema marxilaisuudessa ja kuinka filosofiaan tulee suhtautua. Esimerkiksi menshevikki Plehanov arvosteli machilaista subjektiivista idealismia abstraktisti näkemättä sen yhteyttä fysiikan uusiin tuloksiin. Jotkut muut puhuivat myrskystä vesilasissa. Erityisesti taistelussa näitä virhetulkintoja vastaan terävoiti filosofisen puoluekantaisuuden periaate. Se merkitsee leppymättömiä taistelua materialismin puolesta.

Idealismiin ja pappispimitykseen pitäytymisen on edelleenkin porvariston ideologinen keppihevonen sen tulkitessa luonnontieteen uusia saavutuksia. Artikkelissa "Luonnontieteet ja ideologinen taistelu" (Haila, Rovamo, Timonen, Saraste; Soihdu 6/1974) osoitetaan porvarillisen pikkufilosofoinnin katteettomuus sen hakiessa jumalaa ja "kumotessa" materialismia ja marxismia erityisesti uusien luonnontieteellisten löytöjen nojalla.

Leniniläisen kritiikin luonteesta

Kedrov käsittelee kirjassaan varsin perusteellisesti leniniläisen kritiikin ole-musta. Kedrov toteaa, että vieläkin tapaa sellaisia porvarillisen filosofian kritikkoja, jotka eivät kritikoineet konseptioita, mielipiteitä, vaan sattumanvaraisesti otettuja lauseita ja sanontoja. "Tällaisen "kritiikin" vastapainoksi, jolloin argumentoinnin puuttuminen korvataan yleisluonteisella räikeällä järjellä, Lenin antaa teoksessaan malliesimerkin dialektisen materialismin vastustajien aidon marxilaisesta, so. tieteellisestä kritiikistä, kirjoittaa Kedrov (s. 34).

Leniniläisen kritiikin tunnusmerkkinä on vastustajan tarkka tunteminen ja rohkeus tarttua kaikkein vaikeimpiin ja idealistien eniten sotkemiin kysymyksiin, joita he itse pitivät oman teoriansa kaikkein vakuuttavimpina argumentteina. Lenin pyrki myös aina kritiikkinsä eriyttämiseen: on eri asia kritikoidaanko idealisteja, agnostikkoja vai mekaanisia materialisteja. Idealisteja kritikoidaan ensi sijassa materialismin kannalta, mekaanisia materialisteja dialektisen materialismin kannalta.

Kritiikin dialektinen luonne edellyttää myös historismia, historiallista suhtautumista vastustajan kannanottoihin ja omiin argumentteihin. On eroteltava lähestyvä kritikoitava materialismia vai loittoneeko jne. Kritiikissä on pyrittävä paljastamaan myös vastustajan filosofiset juuret, mihin filosofiseen pääsuuntaukseen hän lukeutuu. Lenin itse osoitti Machin yhteyden Berkelyn subjektiiviseen idealismiin ja agnostismin hengessä tulkittuun Kantiin.

Arvioidessaan subjektiivista idealismia Lenin toteaa sen yhteiskunnallisten juurien lisäksi perustuvan filosofian, tietoterian tasolla tiedostusprosessin erään puolen, yhden särmän absolutisointiin. Samalla hän osoittaa, ettei idealismia

voida kumota pelkästään loogisin keinoin, vaan että sen kykenee viime kädessä kumoamaan vain inhimillinen käytäntö.

Kedrov kokoa kolme marxilais-leniniläisen kritiikin tunnusmerkkiä taistelussa porvarillista filosofiaa vastaan: 1. niiden vastakohtaksi asetetaan dialektisen materialismin käsitykset kaikissa kysymyksissä, 2. niitä tutkitaan dialektisesti, so. niiden kehityksessä, muutoksessa, yhteydessä muihin filosofisiin virtauksiin, niiden suhteessa tieteeseen ja 3. filosofisen puoluekantaisuusperiaatteen pohjalta (s. 66).

Filosofinen materia-käsite

Leninin teoksen konstruktiiivinen merkitys on siinä, että se antaa dialektis-materialistisen arvion luonnontieteen uusista saavutuksista vuosisadan vaihteessa ja kehittää eteenpäin materialistista tietoteoriaa. Keskeinen sija Leninin teoksessa on filosofisen materiakäsitteen kaikinpuolinen tutkiminen ja sen edelleen kehittäminen.

Kedrov toteaa, että materia-käsitteen selvittäminen ei keskity johonkin tiettyyn Leninin teoksen lukuun vaan kulkee punaisena lankana koko kirjan läpi. "I luvussa tutkitaan filosofian peruskysymyksen ensimmäistä puolta, joka koskee materian ensisijaisuuden myöntämistä vastapainona idealistisen tajunnan ensisijaisuuteen. II luku omistetaan tämän kysymyksen toiseen puoleen — maailman tiedostettavuuden käsittelyyn; III luvussa käsitellään eräitä aikamme tärkeimpiä filosofisia kategorioita filosofian peruskysymyksen näkökulmasta kokonaisuudessaan, sen molempia puolia yhdessä ja niiden keskinäistä vaikutusta. Seuraavissa luvuissa filosofisia kysymyksiä tarkastellaan erikoistuneemmin nykyaikaisen idealistisen filosofian erikoisuuksiin ja sen kehitystendenssien analyysiin näh-

den (IV luku); nykyaikaisen idealistisen filosofian suhdetta nykyaikaiseen luonnontieteeseen, erikoisesti fysiikkaan (V luku) ja nykyaikaiseen sosiologiaan (VI luku). (s. 69).

Leninin materian määritelmä on yhteen veto yli kaksituhatta vuotta jatkuneesta materialismin ja idealismin välisestä taistelusta. Tässä määritelmässä jokainen materia-käsitteen tunnusmerkki ilmentää lyhyesti tämän taistelun jotain puolta", kirjoittaa Kedrov (s. 69). Esimerkiksi materian ensisijaisuuden tunnustaminen sisältää jo historismin momentin, eli pesäeron metafyyssisen materialismin kanssa (idealismista puhumattakaan). Samoin määritelmästä seuraa rajalinja mekanismin kanssa, jotka käsittivät materiaalilla jotakin materian konkreettista muotoa. Tajunnan toissijaisuuden ja suhteellisen itsenäisyyden myöntämisestä seuraa ero vulgaariin materialismiin, joka samaistaa tajunnan ja materian. Näin Leninin teoksen useat momentit avautuvat hänen materiakäsitteestä lausumiensa ajatusten tarkastelun kautta.

Kuinka opiskella klassikoita

"Marxin, Engelsin ja Leninin teoksia ei saa lukea 'koulumaisesti', yksittäisiä lauseita ja määritelmiä ulkoa opetellen, selvittämättä niiden yhteyttä historiallisiin olosuhteisiin, joissa teos on luotu", kirjoittaa Kedrov (s. 9) kuvaten samalla sitä luovaa metodologista lähtökohtaa, jota hän käyttää omassa teoksessaan.

Leninin teoksen luova, historiallinen ymmärtäminen tekee siitä erinomaisen oppaan taistelussa marxismi-leninismien nykyisiä vihollisia vastaan. Leninin teoksen problematiikan syvällistä ymmärtämistä varmasti helpottaa perusteellinen tutustuminen Kedrovin erinomaiseen tutkielmaan.

Kimmo Sarje

Johdatusta marxismin opiskeluun

Josef Schleifstein: Johdatus Marxin, Engelsin ja Leninin tutkimiseen. Kansankulttuuri Oy, Pori 1975, 184 sivua. Suomentanut Antero Tiusanen.

Kansankulttuuri kustantaa neljä teosta käsittävän johdatussarjan marxilaisuuden tutkimiseen ja opiskeluun. Käsillä olevan teoksen lisäksi ilmestyvät B. M. Kedrovin "Johdatus Leninin teokseen 'Materialismi ja empiriokritisismi'", T. I. Oizermanin "Marxin taloudellis-filosofiset käsikirjoitukset" sekä Vitali S. Vygodskin "Suuren keksinnön historia" eli kuinka Marx kirjoitti Pääoman.

Tämä on oikeaan osuvaa kustannuspolitiikkaa. Johdatusteoksilla on todellinen tarve, sillä useita klassikoiden perusteoksia on muutoin lähes mahdotonta ymmärtää syvällisesti.

Varsinaista laajempaa johdatusteosta marxilaisuuteen ja sen lähteille ei aiemmin liene suomen kielellä julkaistu. Parhaita ja käytetyimpiä aloitustekstejä ovat olleet Leninin kirjoitukset "Karl Marx" ja "Marxilaisuuden kolme lähdettä ja perusosaa". Suppeutensa vuoksi niiden käytöllä on kuitenkin tietyt rajoituksensa.

Nyt julkaistun Saksan Kommunistisen Puolueen opinto- ja tutkimuslaitoksen johtajan Josef Schleifsteinin teoksen ansiona on, että siinä esitetään yksien kansien välissä klassikoiden näkemysten peruspiirteet. Myös marxilaisuuden synty asetetaan historiallisiin ja tieteellisiin yhteyksiinsä: Teollinen vallankumous, työväenluokan luokkataistelun synty sekä Saksan valtioiden erityislaatuinen poliittinen tilanne muodostavat tieteellisen sosialismin synnyn keskeiset historiallis-taloudelliset edellytykset. Hegelin dialektiikka ja Feuerbachin materialismi yhdis-

tettyinä englantilaiseen poliittiseen taloustieteseen ja ranskalaiseen utoppiiseen sosialismiin muodostavat puolestaan marxilaisuuden tieteelliset juuret. Näiden lähtökohtien osoittamisella on opintotoiminnassa ensiarvoinen merkitys, sillä muutoin marxilaisuuteen ensi kertaa tutustuva saattaa kuvitella, että Marx vai — "heureka" — keksi vallankumousteorian.

Selkeänä linjana kirjassa korostetaan Marxin, Engelsin ja Leninin teorioiden kiinteää yhteyttä poliittiseen käytäntöön. Schleifstein osoittaa, että "teoria ja käytäntö nivoutuvat heidän elämäntyössään erottamattomasti toisiinsa.

Teoksen jäsenitys on lähinnä marxismileninismien perusosien mukainen: I luku käsittelee marxilaisuuden syntyhistoriaa, johdattaa lukijan marxilaisuuden lähteille. Siinä esitetään Marxin ja Engelsin käsitteiden muotoutuminen nuorhegeliläisyydestä "Kommunistisen puolueen manifestiin" asti. Luku on kirjan antoisimpia. Kirjoittaja johdattaa lukijan mukaansatempaavasti Marxin ja Engelsin elämän tapahtumien kautta marxilaisuuden keskeisiin teoreettisiin ja poliittisiin johtopäätöksiin. Myöhemmin Schleifstein osoittaa Leninin merkityksen Marxin ja Engelsin työn soveltajana ja kehittäjänä, mutta valitettavasti hän ei selvitä yhtä elävästi ja liikkeessä olevana Leninin ajatusten kehityshistoriaa.

Muu osa kirjaa selvittää marxismi-leninismien perusosien keskeistä sisältöä. Luku II käsittelee dialektista materialismia, luku III materialistista historiankäsitystä, IV taloustiedettä ja luku V tieteellistä sosialismia. Toisessa luvussa tehdään selvä ero vulgarimaterialisteihin, paljastetaan porvarillisten marxologien ja marxilaisuuden vastustajien vääristelyjä. Torjuntaan yritykset asettaa marxilaisuuden perustanlaskijat vastakkain, kumotaan esimerkiksi se tavallinen väite, että Marx olisi katsonut dialektiikan mahdolliseksi

vain siellä, missä on olemassa subjektin ja objektin välinen suhde, so. yhteiskunnassa. Tämä näkemys perustuu dialektiikan virheelliseen ymmärtämiseen. Schleifstein osoittaa, ettei tässäkään suhteessa voida asettaa vastakkain Marxia ja toisaalta Engelsiä ja Leniniä, jotka tarkastelivat myös luonnontieteen kysymyksiä materialistisen dialektiikan kannalta.

Paikoitellen jää Schleifsteinin kirjaa lukiessaan kaipaamaan perusteellisempaa esitystä siitä, miten klassikot kehittivät ja todistivat omia käsityksiään. Selvimmin käsitteiden metodologisen ja tietoteoreettisen puolen käsittelyn vähäisyys ilmenee kirjan poliittista taloustiedettä koskevassa osassa. Erityisesti taloustieteestä kiinnostunut voi varmaankin kompensoida teoksen puutteet myöhemmin keväällä ilmestyvällä Vygodskin "Pääoman" kirjoitusprosessia analysoivala tutkielmalla.

Schleifsteinin teos on kaikkiaan terve-tullut lisä suomenkieliseen tieteellisen sosialismin kirjastoon. "Das Argument" aikakauskirjan arviossa teosta pidettiin yhtenä tämän hetken parhaana johdatusena marxismin klassikoiden opiske-luun. Ja sitä se varmasti onkin. Assis-tentti Arto Noro Helsingin yliopiston sosiologian laitokselta katsoi, että kirja on erittäin käyttökelpoinen humanisti-sissa ja yhteiskuntatieteissä ja että se olisi viipymättä saatava tutkintovaati-muksiin. Kirjan käyttöä kannattaa poh-tia suunniteltaessa puolueen, nuorisolii-tin ja SOL:n opintotoimintaa.

Pertti Kaihovaara
Kimmo Sarje

Poliittinen kalenteri

16. 3. — 30. 6. 1976

Kansainväliset tapahtumat

15.3. Egypti irtisanoi ystävyysopimuksen NL:n kanssa

Egyptin kansalliskokous päätti 15.3. presidentti Sadatin ehdotuksesta irtisanoa ystävyys- ja yhteistyösopimuksen Neuvostoliiton kanssa. Sadat hyökkäsi puheessaan voimakkaasti Neuvostoliiton Egyptin-politiikkaa vastaan. Päätös aiheutti voimakkaita protestejä kaikkialla arabi-maissa.

Maaliskuun lopulla Sadat vieraili Länsi-Euroopassa apua etsimässä. Mm. Saksan Liittotasavalta lupasi antaa Egyptille pää-oma-apua 100 milj. DM ja tavaraluottoa 130 milj. 21.4. allekirjoitettiin Kiinan ja Egyptin välillä sopimus, jossa Kiina lupaa Egyptille aseapua.

Eteläinen Afrikka: rasistihallitukset entistä ahtaammalle

19.3. katkesivat neuvottelut Rhodesian rasistihallituksen johtajan Ian Smithin ja Joshua Nkomon johtaman ANC:n valtuuskunnan välillä Smithin kieltäytyttyä suostumasta vallansiirtoon mustalle enemmistölle. 28.4. Smith nimitti hallitukseensa seitsemän mustaa, jotka ovat ennestään "parlamentin" jäseniä. Kysymyksessä eivät ole kansan enemmistön tosi edustajat. Ison-Britanniankin hallitus totesi toimenpiteen harhautusliikkeeksi. 6.4. Turvallisuusneuvosto päätti tehostaa pakotteita Rhodesian valkoista vähemmistöhallitusta vastaan.

1.4. Turvallisuusneuvosto tuomitsi Etelä-Afrikan hyökkäyksen Angolan kansantasavaltaa vastaan ja Namibian alueen hyväksikäytön päätöslauselmalla jota kannatti 9 valtiota. USA, Iso-Britannia, Japani ja Italia pidättäytyivät äänestämästä. Kiinan Kansantasavallan edustaja ei ottanut osaa äänestykseen.

Kesäkuun 16. pnä alkoi Johannesburgin mustien getossa Sowetossa mustien joukkojen liikehdintä, joka sai alkunsa protestina yritykselle saattaa afrikaansin kieli pakolliseksi mustien lasten kouluissa. Moniin kaupunkeihin leviävään liikkeeseen rasistihallitus vastasi raakalla poliisiterrorilla, joka jo kesäkuussa vaati 176 kuollutta ja 1139 haavoittunutta. 19.6. Turvallisuusneuvosto yksimielisesti tuomitsi Etelä-Afrikan hallituksen toimet. — Kesäkuun lopulla rasistihallituksen pääministeri Vorster vieraili Saksan Liittotasavallassa, jossa hän BRD:n johtajien lisäksi tapasi USA:n ulkoministerin Kissingerin.

19.—21.3. DKP:n edustajakokous

DKP:n edustajakokouksessa Saksan Liittotasavallassa oli läsnä 630 valtuutettua. Vieraita oli 38 maasta. Kokous päätti, että DKP valmistaa puolueohjelman. Kokous käsitteli valmistautumista liittopäivävaaleihin syksyllä 1976. Herbert Mies valittiin uudelleen DKP:n puheenjohtajaksi.

24.3. Armeija valtaan Argentiinassa

Argentiinan asevoimien korkeiden upseerien muodostama junta otti vallan maassa. Presidentti Isabel Peron pantiin kotiarestiin ja lukuisia peronistijohtajia vangittiin. Parlamentti ja korkein oikeus hajotettiin. Poliittisten puolueiden ja järjestöjen sekä ammattiyhdistysten toiminta kiellettiin tai otettiin valtion valvontaan. 29.3. sotilasjohtajat nimittivät kenraaliluutnantti Jorge Rafael Videlan presidentiksi.

Vallankaappauksen jälkeen terrori demokraattisia voimia vastaan maassa on kiihtynyt. Yksi terrorin uhreista on kesäkuun alussa murhattu Bolivian entinen edustyksellinen presidentti Juan José Torrez.

Libanon: sisällissota kiihtyy

Maaliskuun loppupuolella hauras aselepo rikkoutui ja taistelut käynnistyivät laajasti. Monesti sovittiin uudelleen aselevosta, mutta vähäisin tuloksin.

10.4. parlamentti hyväksyi perustuslain muutoksen, joka mahdollistaa enenaikaisen presidentinvaalin. Kaikki maan poliittiset ryhmät vaativat pitkään presidentti Franjehin eroa. 8.5. Libanonin keskuspankin johtaja Elias Sarkis valit-

tiin parlamentin erikoisistunnossa maan sanedustajan ollessa paikalla. Hänen on määrä astua virkaansa myöhemmin Franjehin erottua.

2.6. tuhansia Syyrialaisia vakinaisia joukkoja tunkeutui Libanoniin ja asettui käytännössä oikeistovoimien puolelle. Neuvostoliitto vetosi Syyrian johtajiin syyrialaisjoukkojen vetämiseksi pois Libanonista.

22.6. alkoi Tel al Zaatarin palestiinalaispakolaisleirin piiritys Beirutissa. Leirissä oli piirityksen alkaessa noin 30 000 ihmistä.

Oikeiston tavoitteena on saada aikaan Libanonin jako. Tällä hetkellä maa on jakaantunut käytännössä kolmeen osaan: (1) syyrialaisen, (2) oikeistojoukkojen sekä (3) isänmaanystävien yhdessä palestiinalaisten kanssa hallussaan pitämiin alueisiin.

Imperialismin ja arabitaantumuksen tukema oikeiston toiminta: sisällissodan pitkittäminen, raaka terrori kansallis-isänmaallisia voimia ja palestiinalaisia vastaan heikentää arabien taistelua sionismia vastaan ja hyödyttää näin Israelin vallanpitäjiä ja imperialismia. Isänmaalliset voimat esittävät Libanonin konfliktin ratkaisemista maan alueellisen eheyden, itsenäisyyden ja riippumattomuuden pohjalta ja vaativat että Syyria vetää joukkonsa pois maasta.

29.3.—2.4. Bulgarian kommunistisen puolueen edustajakokous

Bulgarian kommunistinen puolue piti 11. edustajakokouksensa, johon osallistui 1 575 valtuutettua. Todor Zhivkov esitti yksimielisesti hyväksytyn Keskuskomitean toimintaselostuksen. Zhivkov valittiin myös uudelleen BKP:n Keskuskomitean 1. sihteeriksi.

5.4.—7.4. Mielenosoituksia Kiinassa. Hua Kuo-feng pääministeriksi

5.4. Pekingin Taivaallisen rauhan au-kiolla Kiinan lehdistön mukaan kokoon-
tui yli 100 000 ihmistä. Joukot tuhosivat läheisen kasarmin, polttivat turvallisuuspalvelun autoja ja panssariajoneuvon. Pidettiin puheita ja levitettiin lentolehtiä, joiden Kiinan lehdistö myönsi suuntautuneen maolaista politiikkaa vastaan. Monissa muissa Kiinan kaupungeissa sattui vastaavia tapahtumia.

Maolaisen lehdistön mukaan tapahtumista oli vastuussa "kourallinen vasta-

vallankumouksellisia", jotka eivät saaneet paikalle sattumalta tulleilta "ohikulkijoilta" tukea. Läsän olleiden ulkomaisten kirjenvaihtajien mukaan ihmiset kuitenkin tervehtivät innokkaasti mielenosoituksen järjestäjien puheita ja lentolehtiä. Kansan Päivälehti myönsi, että tarvittiin peräti 10 000 mielisiä poliisin ja turvajoukkojen tukemana "päättäviin toimiin" "proletariaatin diktatuurin periaatteen toteuttamiseksi" tätä "kourallista" vastaan. Tapahtumat heijastavat paitsi maolaisjohdon keskinäisiä taisteluja myös kansanjoukkojen kasvavaa tyytymättömyyttä maolaishallintoon.

7.4. ilmoitettiin, että Hua Kuo-feng oli nimitetty KKP:n 1. varapuheenjohtajaksi ja Kiinan pääministeriksi ja Teng Hsiao-ping erotettu kaikista puolue- ja hallitus-tehtävistään.

8.4. Callaghanin hallitus nimitettiin

Englannin pääministeri Wilson ilmoitti 13.3. yllättäen eroavansa. Työväenpuolueen johtoon valittiin 5.4. Callaghan. Callaghanin hallitus nimitettiin 8.4. Ulkoministerinä on Anthony Crossland ja valtiovarainministerinä Dennis Healey.

2.6. Islanti ja Iso-Britannia solmivat uudelleen 19.2. katkenneet diplomaattisuhteet maiden solmittua väliaikaisen sopimuksen ns. turskasodassa. Sopimus rajoittaa brittien kalastusoikeutta Islannin vaattiman 200 meripeninkulman rajan sisäpuolella.

12.—16.4. Tšekkoslovakian puoluekokous

12.—16.4. pidettiin Prahassa TKP:n 15. puoluekokous, johon osallistui 1 215 valtuutettua. Kokouksessa vahvistettiin Keskuskomitean toimintaselostus puolueen toiminnan ohjeksi. Selostuksen esitti Gustáv Husák, jonka kokouksen valitsema uusi Keskuskomitea valitsi uudelleen TKP:n pääsihteeriksi.

Edellisellä viisivuotiskaudella kansantalous kasvoi 32 % suunnitelman edellytettyä 28 %. Vuosina 1976—80 kansantulo kasvaa nyt hyväksytyjen suunta-viivojen mukaan 27—29 %, teollisuus 32—34 % ja väestön reaalitytulot 23—25 %. Selostuksessa Husák totesi oikeistorevisionismin olleen ja olevan edelleen aatteellisen taistelun pääkohde TKP:ssa. SKP:n edustajana kokoukseen osallistunut poliittisen toimikunnan jäsen Urho

Jokinen luonnehti kokousta suureksi voitoksi ja sanoi sen osoittavan selvästi, että Tšekkoslovakia on voittanut kriisinsä.

15.4. Opiskelijat liikehtivät Ranskassa

40 000 opiskelijaa osallistui Pariisissa 15.4. toimintapäivän mielenosoitukseen heikentyneitä opiskeluolosuhteita ja lisääntyvää työttömyyttä ja sosiaalista turvattomuutta vastaan. Ranskan suurin ammattijärjestö CGT tuki toimintapäivää. SOL esitti tukensa ranskalaisopiskelijoille.

Portugali: parlamentti ja presidentti valitaan

25.4. viime vuonna valittu perustuslakiasäättävä kansalliskokous lopetti toimintansa hyväksyttyään uuden perustuslain. 25.4. 1976 pidettiin parlamenttivaalit. Äännet jakautuivat seuraavasti (näistä tuloksista puuttuvat ns. ulkoportugalilaiset, jotka valitsevat 4 parlamentin 263 jäsenestä): Kommunistinen puolue PCP 14,6 % (1975: 12,5), Sosialistinen puolue PSP 34,9 (37,9), Kansallisdemokraattinen puolue PPD 24,0 (26,4), Demokraattissosiaalinen keskusta CDS 15,9 (7,7), Kansallisdemokraattinen liitto UPD 1,7 (0,8). Lopullinen paikkajakautuma on: PCP 40, PSP 107, PPD 73, CDS 42, UPD 1.

Portugalin presidentinvaalit pidettiin 27.6. Ensimmäisellä kierroksella sai sosialistien ja oikeistopuolueiden tukema ehdokas, kenraali Eanes ehdottoman enemmistön, 61 % äänistä, tullen valituksi. Majuri Carvalho, entinen turvallisuusjoukkojen komentaja, sai 16,8 %, viirassa oleva pääministeri Azevedo 14,2 % ja kommunistien ehdokas Pato 7,9 %.

18.—22.5. SED:n 9. edustajakokous

Saksan Sosialistisen yhtenäisyyspuolueen SED:n 9:een edustajakokoukseen Berliiniin uudessa Tasavallan palatsissa osallistui 2 500 valtuutettua ja 750 vierasta, joiden joukossa 103 järjestöä ja puoluetta edustavat valtuuskunnat 92 maasta, mm. Suslovin johtama NKP:n valtuuskunta.

Kokouksessa hyväksyttiin SED:n uusi ohjelma ja säännöt. Nämä, samoin kuin kokouksen muutkin keskeiset asiat olivat olleet laajassa kansankäsitelyssä, jossa tuli yli miljoona ehdotusta, kommenttia

ja toivomusta. Viisivuotiskaudella 1971—75 DDR:n kansantulo nousi 30,5 %, ta-
voitteeksi seuraavalle kaudelle vuoteen
1980 asetettiin 29—31 %. Kokouksen
yhteydessä keskuskomitea valitsi Erich
Honeckerin SED:n pääsihteeriksi. SKP:n
valtuuskunta SED:n kokouksessa johti
puheenjohtaja Aarne Saarinen.

14.—18.6. Mongolian puoluekokous

Ulan Batorissa pidettiin Mongolian
vallankumouksellisen kansanpuolueen 17.
edustajakokous, johon otti osaa 813 edus-
tajaa. Puolueen 1. sihteeriksi valittiin
edelleen Tsendenbal.

20.—21.6. Kommunistien voitto Italian parlamenttivaaleissa

30.4. Aldo Moro'n kristillisdemokraat-
tien vähemmistöhallitus erosi Italiassa
ja presidentti Leone määräsi ennenaikai-
set parlamenttivaalit pidettäväksi 20.—
21.6. Vaaleissa kommunistit (PCI) lisä-
sivät kannatustaan huomattavasti. Kom-
munistit saivat 34,4 % (1972: 27,2) ää-
nistä edustajainhuoneen vaalissa ja 33,8 %
(1972: 27,6 %) senaatin vaalissa. Kris-
tillisdemokraatit (DC) saivat 38,7 (38,7)
ja 38,9 (38,1). Ääniä menettivät ennen
muuta uusfasistit (MSI), sosialidemo-
kraatit (PSDI), liberaalit (PLI) ja myös
socialistit (PSI). Edustajainhuoneen ko-
koonpano: DC 262 (1972: 266), PCI
228 (179), PSI 57 (61), PSDI 15 (29),
PLI 5 (20), MSI 35 (56), tasavaltalai-
set (PRI) 14 (15), radikaalit 4 (—),
demokraattiset proletaarit 6 (—), Etelä-
Tirolin kansanpuolue (SVP) 3 (3), "kom-
munistiset socialistit" 1 (—) paikkaa.

Senaatin kokoonpano: DC 135 (135),
PCI 116 (91), PSI 29 (33), MSI 15
(26), PSDI 6 (11), PLI 2 (8), PRI 6
(5), SVP 2 (—), yhdistyneet liberaalit
ja tasavaltalaiset 2 (—), Valdotaianen
liitto 1 (—), "kommunistiset socialistit"
1 (—).

Samaan aikaan pidetyissä Rooman kun-
nallisvaaleissa PCI sai ensimmäistä kertaa
suurimman ryhmän pääkaupungin
valtuustoon.

Vaalitulos osoittaa, että PCI on vakiin-
nuttautunut ja osin edelleen lisännyt viime
vuoden aluevaaleissa saamansa kannatuksen.
Aluevaaleihin verrattuna DC lisäsi
kannatustaan, mutta ei vuoden 1972 par-
lamenttivaaleihin verrattuna.

19.—24. 6. 1976 Varsova: Euroopan Nuoris- ja opiskelijakokous

Laajapohjaisin ja merkittävin yleis-
eurooppalainen nuorisokokous sitten kyl-
män sodan alun pidettiin Varsovassa
tunnuksella "Kestävän rauhan, turvalli-
suuden, yhteistyön ja yhteiskunnallisen
edistymisen puolesta". Länänä oli lähes
1 500 valtuutettua, jotka edustivat vähäi-
siä fasisistisia, äärioikeistolaisia, ääri-
vasemmistolaisia ja eräitä konservatiivisia
järjestöjä lukuunottamatta koko Euroo-
pan nuorisoa. Päätösasiakirjassa annettiin
tuki ETYK:n päätösten toteuttamisella,
aseriisunnalle ja nuorisoyhteistyön laajen-
tamiselle. Laajaa kannatusta annettiin
aloitteelle Euroopan nuorisoon aseriisun-
takokouksen järjestämiseksi. Suomen val-
tuuskunta on koonnut tärkeimpiä poliiti-
tisia ja sosiaalisia voimia edustavan Nu-
orisotoimikunnan Euroopan Turvallisuus-
den ja Yhteistyön edistämiseksi.

27.—28.6. Imperialistimahtien kokous Puerto Ricossa

Presidentti Fordin aloitteesta USA:n,
Ison-Britannian, Ranskan, Italian, Kana-
dan, Japanin ja Saksan Liittotasavallan
johtajat kokoontuivat Puerto Ricossa
keskustellakseen kansainvälisistä taloudel-
lisista ongelmista. Ratkaisuesitykset mer-
kitsevät työratekiven joukkojen etujen
vastaisia toimia ja suurempaa painetta
vapautuneita valtioita ja sosialistisia mai-
ta vastaan. Kokouksessa sovittiin myös
luottojen epäämisestä Italialta siinä ta-
pauksessa, että maahan muodostettaisiin
hallitus, johon kommunistit ottaisivat
osaa.

29.—30.6. Euroopan kommunististen ja työväenpuolueiden kokous

29 Euroopan kommunistista ja työ-
väenpuoluetta kokoontui Berliinissä, jos-
sa hyväksyttiin huolellisesti valmisteltu
asiakirja "Euroopan rauhan, turvallisuus-
den, yhteistyön ja yhteiskunnallisen edis-
tyksen puolesta". Asiakirja julkaistu mm:
Sosialismin teoria ja käytäntö 29—30/
1976 ja Kommunisti 8 76.

Kokous keskittyi pääasiassa kansainvä-
lisiin kysymyksiin. Osanottajat korosti-
vat yksimielisesti, että rauhan säilyttä-
misessä ja lujittamisessa nykyhetken tär-
kein tehtävä on liennytysen aineellista-
minen ennen muuta sotilaallisella alalla.
Asiakirja sisältää seikkaperäiset ehdotuk-

set kilpavarustelun pysäyttämistä ja aseriisunnan aloittamisesta. Kokous käsittelee myös kapitalismin nykyistä kriisiä ja toteaa suurpääoman taantumuksellisten piirien yrittävän "löytää ulospääsyn tästä tilanteesta rajoittamalla kansanjoukkojen demokraattisia ja sosiaalisia oikeuksia ja siirtämällä kriisin taakan niiden hartaille".

Kokouksen onnistuminen oli paha isku imperialismin lujasti julkistamille toiveille kommunistisen liikkeen hajoamisesta. Edustettuina olleisiin puolueisiin kuuluu yhteensä 29 miljoonaa jäsentä. Kokous oli "kommunistien laajin foorumi Euroopan vallankumouksellisen liikkeen koko historiassa" (Ponomarev).

Ks. myös tämä Soihdu s. 1.

Suomi

16. 3. Tuontitalletusjärjestelmää jatkettiin vuoden loppuun

Miettusen hallitus julkisti pari viikkoa aiemmin tekemänsä salaisen päätöksen jatkaa tuontitalletusjärjestelmää vuoden loppuun. Päätös julkistettiin vasta "kansainvälisten järjestöjen" kanssa käytyjen neuvottelujen jälkeen. Neuvottelukumppanina ollut kansainvälinen valuuttarahasto asetti tuontitalletusjärjestelmän jatkamisen ehdoksi laajojen supistusten suorittamisen julkisissa menoissa. Käytännössä ehdot merkitsevät terveydenhoidon, koulutuksen, sosiaaliturvan ja muiden työtekevien kannalta keskeisten menojen supistamista.

Uusi supistushjelma on osa laajempaa "kansantalouden tervehdyttämisohjelmaa", jonka kansainvälinen valuuttarahasto on aiemmin asettanut antamiensa lainojen ehdoksi.

22. 3. Miettusen hallitus sai ohjelman

20. 3. SKP:n keskuskomitea hyväksyi äänin 20—15 Miettusen hallituksen ohjelman. Ohjelmalla on lähinnä propagandistinen merkitys. Hallituksen todellinen ohjelma on vuoden 1976 budjetti ja budjettipoliittinen suuntaus. Ks. lähemmin:

hallituksen saavutuksia käsitelvä raportti Soihdu 2/1976:ssa.

2.—4. 4. Teiniliiton liittokokous Kouvola

Kokouksessa käsiteltiin liiton poliittista ja järjestöllistä voimistamista. Kokous hyväksyi kannanoton Teiniliiton kehittämistä, koulutuspolitiikasta ja kansainvälisestä toiminnasta. Koulutuspoliittisessa kannanotossa asetettiin vastustamaan Miettusen hallituksen koulutus- ja opetustoimeen kohdistamia supistusohjelmia. Kannanotto hyväksyttiin yksimielisesti. Kansainvälisessä kannanotossa vaaditaan mm. irtisanoutumista EEC:stä. Liittokokous kiirehti myös Teiniliiton valtionavun maksamista ja vaati korvausta niistä haitoista, joita valtionavun lykkäminen on liitolle aiheuttanut.

Kokoukseen osallistui lähes 400 virallista kokousedustajaa. Kommunistit ja nuorisoliittolaiset muodostivat kokouksen ylivoimaisesti suurimman ryhmän. Kokouksessa oli vasemmistoenemmistö. Liiton puheenjohtajaksi valittiin äänin 251—124 Jussi Kasanen (sd). Liiton hallituksen valittiin neljä kommunistia, kolme kokoomuslaista, kaksi sosialidemokraattia ja kaksi keskustalaista.

3.—4. 4. KTL:n 3. liittokokous Helsingissä

Voimakas kansainvälisyyden henki, huolenpito kansallisen kulttuurimme tulevaisuudesta ja edistyksellisten taitelijoiden ja kulttuurityöntekijöiden käytännön yhteistyö olivat KTL:n 3. liittokokouksen leimaa-antavia piirteitä. Liittokokouksen kokoaavana tunnukseksi oli "taide rauhaa palvelemaan".

Kokoukseen osallistui 10 ulkomaista valtuuskuntaa. Liittokokousedustajia oli lähes 300. Liiton puheenjohtajana jatkaa edelleen Timo Bergholm.

25. 3.—7. 4. Elintarviketyöläisten lakko

Lakko päättyi, kun liittovaltuusto hyväksyi kaksivuotisen sopimuksen, jonka ensimmäisen vuoden palkankorotukset ylittävät jonkin verran tulopoliittisen linjan. Sopimusesitystä ei asetettu jäsenäänestykseen. Ratkaisun syntymiseen vaikutti keskeisesti STK:n ja erityisesti SAK:n Arvo Hautalan välintulo.

Lakko lopetettiin vaiheessa, jossa lakko alkoi vaikuttaa kapitalisteihin. Jatkuaan se olisi päättynyt työläisten voittoon. Lakko osoitti työläisten rivien yhtenäisyyden ja heidän taisteluvalmiutensa. Ks. myös raportti Kevään lakko-taisteluista Soihtu 3/1976.

5. 4.—2. 5. Ahtaaen lakko

Jäsenkäsittelyn perusteella AKT oli irtisanoutunut tulopoliittisesta linjasta ja hyväksynyt virallisesti ahtaaen esitykset yksivuotisesta sopimuksesta ja 1,10 markan tasokorotuksesta tulopoliittisen linjan päälle, sekä vuorotyön lisähankkeitten ehdottoman torjumisen.

Myös tämä lakko lopetettiin väkivaltaisesti AKT:n liittotoimikunnan äänestyspäätöksellä äänin 11—5 kommunistien ja yhden sosialidemokraatin äänestäessä työtaistelun jatkamisen puolesta. Hyväksytty esitys oli kaadettu jäsenäänestyksessä noin 80 prosentin enemmistöllä.

10.—11. 4. SDPL:n 11. liittokokous Kemissä

Pioneeriliiton liittokokouksen valmisteluissa esiintyneistä vaikeuksista huolimatta päästiin päätöksistä yksimielisyyteen ja ne voitiin hyväksyä myös kokouksessa yksimielisesti. Liiton kehittämiselle pohjan ja suunnan antaa päätös periaateohjelman ja sääntöjen uudistamisesta marxismi-leninismiin perustalla SKP:n päätösten mukaisesti. Kokous hyväksyi yksimielisesti myös järjestöllisen asiakirjan, jonka perustana ovat niin ikään SKP:n päätökset ja esimerkki. Myös kokouksen henkilövalinnat olivat yksimielisiä.

13. 4. Patruunatehdas räjähti Lapualla

Puolustusministeriön alaisuudessa toimivassa Lapuan Patruunatehtaan kivääripatruunalaamossa tapahtunut räjähdys vaati 40 kuolonuhria. Onnettomuuden perussyiksi paljastuivat työsuojelun laiminlyönnit.

Toukokuu. Hallituskysymys

13. 5. Pääministeri Miettunen jätti Tasavallan presidentille hallituksensa eronpyynnön. Eronpyynnön syynä oli lii-

kevaihtoveron korotuksesta syntyneet erimielisyydet, lähinnä SKP:n kielteinen kanta korotusesitykseen.

16. 5. SKP:n Keskuskomitea päätti äänin 20—15 hyväksyä presidentti Kekkonen välityksensä, että kommunistit voivat hallituksessa äänestää liikevaihtoveron korotusesitystä vastaan. Käytännössä tämä merkitsi, että kommunistiset ja kansandemokraattiset ministerit sallivat liikevaihtoveron korotuksen. Näin Miettusen hallitus jatkoi toimintaansa.

18. 5. Suomi Pohjoismaisen investointipankin jäseneksi

Eduskunnan enemmistö päätti äänin 137—34 hyväksyä hallituksen esityksen Suomen liittämistä Pohjoismaisen investointipankin jäseneksi. Liittymistä vastustivat ainoastaan kommunistit ja kansandemokraatit.

Pankkiin liittyminen merkitsee Suomen entistä kiinteämpää riippuvuutta läntisiin raha- ja lainamarkkinoihin ja sitoo maamme aikaisempaa tiiviimmin lännen pulatouteen.

22.—23. 5. SDNL:n 11. liittokokous Helsingissä

Kokoukseen osallistui yli tuhat virallista edustajaa yli 900 osastosta. Liitolle hyväksyttiin kokouksessa uusi periaateohjelma, joka vahvistaa liiton kehityksen kommunistisena nuorisoliittona.

Liittokokous hyväksyi lisäksi yksimielisesti toimintaohjelman ja vetoomuksen yhtenäisyyden lujittamiseksi. Kokouksessa oli runsas kansainvälinen kutsuvierasjoukko, mm. DNML:n ja Neuvostoliiton leniniläisen Komsomolin edustajat.

Liittokokouksessa valitun keskushallituksen ensimmäisessä kokouksessa liiton uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Markku Kärkkäinen. Varapuheenjohtajiksi valittiin Ulla-Leena Alppi, Alpo Halonen ja Tauno Nieminen.

4.—6. 6. SKDL:n 11. liittokokous Helsingissä

Liittokokous merkitsi liiton puolue-suuntaisen kehityksen jatkumista. Tämä varmistettiin mm. lukuisilla SKDL:n yhteisöjäsenien demokraattisia oikeuksia kaavailuilla sääntömuutoksilla, jotka hyväksyttiin äänestyksen jälkeen.

Liittokokouksen enemmistö hyväksyi liiton toiminnan periaatteelliseksi pohjaksi "sosialististen", pikkuporvarillisten, sosialidemokraattisten ja marxilais-leniniläisen sosialismikäsitteen yhteyden ja yhteistoiminnan, eli liittokokous hyväksyi eräiden kommunistien myötävaikutuksella liittoutumisen koossapitäväksi voimaksi erilaisten ideologioitten rauhanhanoimaisen rinnakkainolon. SKP:n ja SOL:n päätöksissä lähtökohtana on pidetty yhteisiä poliittisia tavoitteita.

SKDL:n puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Ele Alenius.

9. 6. Sakkoja lakkoilusta pankkitoimihenkilöille

Helsingin raastuvanoikeus tuomitsi Pankkitoimihenkilöliiton ja sen Helsingin alayhdistyksen 15 luottamushenkilöä sakkorangaistuksiin. Syynä oli toiminta jäsenistön kannalta mahdollisimman hyvään työehtosopimukseen pääsemiseksi. Mahdollisesti heitä syytettiin työnseisauksen ennalta ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnistä. Pankkitoimihenkilöt olivat

lyhytaikaisissa, paikkakuntakohtaisissa laikoissa helmi-maaliskuussa.

Raastuvanoikeuden päätös on ennakkotapaus ja liittyy kiihtyvään oikeistohyökkäykseen. Kertaakaan aiemmin rauhansopimusten solmimisen jälkeen ei työläisten luottamushenkilöitä ole oikeudessa tuomittu lakkoilusta.

17.—20. 6. SAK:n 11. edustajakokous Otaniemessä

Edustajakokouksessa hyväksyttiin äänestyspäätöksiin tulopoliitiikan jatkaminen sekä yleensä johtajavaltaisuuden lisääminen entistään tes-poliitikassa ja ay-toiminnassa.

Vaikka kommunistien ryhmä hajoitettiin ja suunnan muutosta vaativiin kommunisteihin kohdistettiin voimakasta syrjintää, myös kentän esitykset suunnan muuttamisesta tulivat vahvasti esiin vähemmistön jääneiden kommunistien toiminnassa.

Kokoukseen osallistui 473 edustajaa, joita noin 40 prosenttia oli kommunisteja ja kansandemokraatteja. Ks. myös raporttia kokouksesta toisaalla lehdessämme.

**Kuluttajain
oma tuotanto
osa turvallisuutta**

Kulutusosuuskuntien
Keskusliitto (KK) r.y.
Keskusosuusliike OTK

FACKLAN

SOL utger också Solitus svenska skriftserie FACKLAN. I nr 1/76 publiceras Leif Salméns artikel Nationalitetsfrågan. Nr 2/76 behandlar regeringsfrågan, kvinnans ställning under kapitalismen samt nyfeminismen. Facklan utkommer regelbundet med 3 nummer i året. Pris 4 mk (i Finland) och 6 mk (utomlands). Beställningen till Solitus adress.

Soihtu 4/1976

Svenskt sammandrag

Om regeringsfrågan

Medlemmen i FKP:s centralkommitté, Forskarförbundets ordförande Seppo Toiviainen gör ett sammandrag av den internationella arbetarrörelsens teoretiska arv i frågan om kommunisternas deltagande i regeringen i ett kapitalistiskt land. Han visar att vissa "praktiska" argument, som använts för att motivera kommunisternas deltagande i den nuvarande Miittunen-regeringen, inte håller vid kritisk granskning.

Om kommunernas ekonomi

Forskaren Matti Sihto visar att de finländska kommunernas ekonomi är inriktad på att stöda storföretagen.

Legenden om "lön-pris-spiralen"

Med hänvisning till statistik från BRD visar Hasse Lange att orsaken till prisstegringar varken under Marx' tid eller under den moderna kapitalismen ligger i löneförhöjningar, utan snarare tvärtom. Artikeln är översatt från IPW-Berichte nr 1/76.

Kommentarer, rapporter, bokrecensioner

Tapani Mauranen och Lasse Jaakkola visar att det finländska lantbrukets överproduktion är mycket relativ och att de metoder som planerats för att råda bot på den rikar sig mot småbrukarna och de arbetande. Seppo Laine rapporterar från FFC:s kongress i juni, som stärkte ff-rörelsens topplednings bindning till den reformistiska inkomstpolitiska linjen. Jukka Lehto påvisar att de studerandes ekonomiska ställning absolut sett försämrats under de senaste åren. Alfonso Padilla, medlem i centralkommittén för Chiles Kommunistiska Ungdomsförbund JJCC, referar i sin artikel till Soihtu de uppgifter som den chilenska motståndsrörelsen står inför. Kimmo Aaltonen visar hur resultaten vid de olympiska spelen i Montreal återspeglar socialismens överlägsenhet.

Pekka Sutela avslutar sin litteraturoversikt om socialismens politiska ekonomi. Marja Holmila presenterar nyt marxist-leninistiskt forskningsmaterial om Finlands lantbruk. Kimmo Sarje och Pertti Kaihovaara presenterar två verk som utkommit på finska — J. Schleifstein: Introduktion till utforskningen av Marx, Engels och Lenin samt B. M. Kedrov: Introduktion till Lenins "Materialismen och empiriokriticismen".

Soihtu är Socialistiska Studentförbundets (SOL) teoretisk-politiska organ och grundades 1931. Adress: 3. linjen 7 B 37, SF-00530 Helsingfors 53, Finland.

English Summary

On the Question of the Government

Seppo Toiviainen, member of the CC of the CPFI and President of the Research Workers' Union, outlines the theoretical heritage of the international working class movement on the question of participation in the government of a capitalist country. He shows that some "practical" arguments in favour of taking part in the present Miittunen cabinet do not hold good in the light of critical analysis.

On the Communal Economy

Research worker Matti Sihto shows that the economies of Finnish municipalities and communes are geared to serve the Big Companies.

The Legend of the "Wages-Prices-Spiral"

Referring to FRG statistics Hasse Lange shows that it is not the increase in wages that causes rising prices, neither in the days of Marx nor in modern capitalism. Rather the opposite is true. The article appeared originally in IPW-Berichte 1/1976.

Comments, Reports, Reviews

Tapani Mauranen and Lasse Jaakkola show the rather relative character of Finland's agricultural over-production and that the planned measures against this "overproduction" are against the interests of the small farmers and the working people. Seppo Laine reports on the June Congress of the Central Organization of Finnish Trade Unions SAK;

the majority decisions of the Congress endorsed the commitment of the trade union top leaders to the reformist line of incomes policy. Jukka Lehto shows that the students have been economically impoverished in absolute terms in recent years.

Alfonso Padilla, member of the CC of the Chilean Communist Youth JJCC, at Soihtu's request informs about the tasks and perspectives of the Chilean resistance movement. Kimmo Aaltonen writes about the Olympic Games of Montreal as an expression of the superiority of the socialist countries.

Pekka Sutela concludes his review of the literature on the Political Economy of Socialism starting in the previous issue. Marja Holmila reviews new marxist-leninist research on the Finnish agriculture. Kimmo Sarje and Pertti Kaihovaara review Introduction to Studying Marx, Engels and Lenin by J. Schleifstein as well as Introduction to Lenin's Materialism and Empirio-Criticism by B. M. Kedrov (both in Finnish).

Soihtu, founded in 1931, is the theoreti-co-political organ of the Socialist Student Union SOL of Finland. Address 3. linja 7 b 37 00530 Helsinki 53, tel 736 112.

Русское резюме

Русское резюме

К вопросу о правительстве

Член ЦК КПФ, председатель Союза научных работников Сеппо Тойвиаинен подытоживает теоретическое наследство международного рабочего движения об участии в правительстве капиталистической страны. Он доказывает, что некоторые «практические» аргументы, которыми обосновано участие коммунистов в нынешней правительстве Миеттунена, не выдерживают критики.

Сказка «о круговорте зарплата—цены»

Хассе Ланге показывает на основе статистики Германской Федеративной Республики, что причиной повышения цен при жизни Маркса и в современном капитализме не являлось и не является

повышение зарплаты, а скорее наоборот. Статья переведена из журнала ИПВ-Берихте 1/1976.

О коммунальном хозяйстве

Научный работник Матти Сихто показывает, что хозяйство коммунальных общин Финляндии запряжено в служение крупных капиталистических фирм.

Коментарии, рапорты, книги

Тапани Мауранен и Лассе Якола показывают, что перепроизводство в сельском хозяйстве Финляндии очень относительно и намеченные пути для его преодоления направлены против мелких земледельцев и трудящихся. Сеппо Лайне рапортирует о съезде Центральной Организации Профсоюзов в июне -76 года, который закрепил связи руководящей верхушки профдвижения с реформистской линией политики доходов. Юкка Лехто показывает абсолютное обнищание экономического положения учащихся за последние годы.

Член Центрального Комитета Коммунистического Союза Молодежи Чили Альфонсо Падилья освещает в статье, написанной им для «Сойхту», задачи движения сопротивления в Чили. Киммо Аалтонен показывает как в результатах олимпийских игр в Монреале отражается превосходство социализма.

Пекка Сутела заканчивает свой обзор литературы по политической экономии социализма. Марья Холмила знакомит читателей с новыми марксистскими исследованиями сельского хозяйства Финляндии. Киммо Сарье и Пертти Кайховаара пишут о произведениях И. Шлейфштейна: Введение к изучению Маркса, Энгельса и Ленина и Б.М. Кедрова: Как изучать книгу В.И. Ленина «Материализм и эмпириокритицизм».

«СОЙХТУ» теоретический и политический орган Социалистического Союза Учащейся молодежи (СОЛ). Основан в 1931 году. Наш адрес: Ул. 3-я линия 7, подъезд Б, кв. 37. 00530 Хельсинки 53. Финляндия. Тел. 736 112.